

Ғр. Ғ. Хисамитдинова С.Х. Монзиел

Мөрки сығанаклы
һәм төрки элементлы
башкорт исемдәре

Башкортостан Республикаһы Фәндәр академияһы
Рәсәй фәндәр академияһы Өфө ғилми үзәге
Тарих, тел һәм әҙәбиәт институты
Рәсәй фәндәр академияһы эргәһендәге
Шәркиәтселәр йәмғиәте

Ғ.Ғ. Хисамитдинова С.Х. Мөнхйев

**Төрки сыҙанаҡлы
һәм төрки элементлы
башкорт ысемдәре**

УДК 81'373.23 (038)

ББК 81

X 55

Был китап

Башкортостан Республикаһы халыктары телдәрен һаклау,
өйрәнәү һәм үстәрәү буйынса Дәүләт программаһы
(2000 – 2005) сиктәрәндә

Тарих, тел һәм әзәбиәт институты
тарафынан әзерләндә һәм нәшер ителдә

Рецензенттар: ф.ф.к. З. Ә. Сиразитдинов

ф.ф.к. З. М. Раемужина

Хисамитдинова Ф., Төпәйев С.

X 55 Тәрки сығанаклы һәм тәрки элементлы башкорт исемдәре. – Өфө: Китап, 2006. – 120 бит.

ISBN 5-295-03736-3

Китапка башкорт исемдәр системаһының тәрки сығанаклы һәм тәрки элементлы антропонимдары индерелгән.

УДК 81'373.23 (038)

ББК 81

ЗИ – 2006

ISBN 5-295-03736-3

© Ф. Хисамитдинова, С. Төпәйев, 2006

ИНЕШ ҺҮЗ

Башкортостан Республикаһында (БР) кулланылған төрки сығанаклы исемдәр массивы авторзарзың береһе тарафынан 35 йылдан артык вақыт эсендә бик күп төрлө сығанактарзан йыйылды. Озақ йылдар буйына халык менән осрашып исемдәр тезмәһенәң төп өләшө тупланды. Был тезмәгә Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында (1941 – 1945) фронтта һәләк булған Башкортостан яугирзарының хәтер китабынан (бөтәһе 24 том) һәм БР сәйәси золом корбандарының хәтер китабынан (6 том) алынған исемдәр өстәлдә. Һуңынан БР загс идаралығының үзәк архивынан алынған исемдәр менән тулыландырылды. Шулай итеп, бында килтерелгән исемдәр массивының шактай зур һәм ышаныслы нигезе бар.

Исемдәрҙең күп кенә өләшө ике, өс төрлө этимологиялы онимдарзан тора. Был исемдәрҙәге онимдарзың береһе генә төрки сығышлы булған хәлдә лә, улар безҙең исемлеккә индерелде. Бындай исемдәргә ингән һәр онимға һүзлектә айырым аңлатма бирелә. Мәсәлән: Абдулхан *з., т.* – абдул (кол, Алла коло; мәңгелек; юлдаш) + хан (төрки һәм монгол халыктарында дәүләт башлығы титулы һәм шул титулды йөрөткән кеше). Һәр бер онимдың мәғәнәһе йәйә эсендә бирелә. Исемдән азақ, онимдарзың аңлатмаһынан алда, исемдәң һиндәй тел онимдарынан торғанлығы күрһәтелә. Безҙең миҫалда – *з., т.* йәғни абдул онимы гәрәп теленән, хан онимы төрки телдәрҙән.

Башкорт исемдәрән яһауза даими кулланылған һүзәр һәм ялғаузарзың мәғәнәләре, ғәзәттә, бик киң. Абдул (әбдел, абд) һүзе, мәсәлән, кол, Алла коло, бәндә, мәңгелек, тыңлаусан, баш эйәүсе (рус милләтендә – ваш покорный слуга), юлдаш мәғәнәләренә эйә. Исем яһауза йыш кына боронғо төрки телдән сыққан, күк йөзөндәге есем, Ер планетаһының юлдашы атамаһы булған ай һүзе һылыу, матур, асыл; изге;

ак, пак, якшы, нурлы; акыллы; киммәтле; мул; бәхетле һ.б. күсмә мәгәнәләрзе белдереп, был мәгәнәләрзең сихри, роман-тик эпитеты булып тора. Төрки телдән сыккан **ак** һүзе ак төстө белдереүзән тыш, сафлык, изге, керһез, паклык, якты, нурлы; якшы теләк, ышаныс, тоғролок, намысшылык, күркәм, гүзәл, асыл, бәхет, шатлык һ.б. ыңғай күсмә мәгәнәләргә лә эйә. **Бай** һүзе (боронго төрки телдән) мал-мөлкәтле, хужа, эфәнде, югары дәрәжәле кеше, изге мәгәнәләрен белдерә. Боронго төрки телдән сыккан **кара** һүзе исемдәргә кара төс, дәһшәтле, көслө, кеүәтле; күп, мул, бай; баш, бөйөк; ябай, кара халык; ер, тупрак; кара, күр, бак, тыу, донъяға кил һ.б. мәгәнәләрзе бирә. Исем яһауза йыш кулланылган **булды, килде, бирзе, бакты** тигән башкорт һүззәре бала тыу-зы, донъяға килде тигәнде аңлата.

Шартлы кыскартуулар

<i>б.</i>	башкорт телендә
<i>бор.</i>	боронго
<i>гр.</i>	грек телендә
<i>ғ.</i>	ғәрәп телендә
<i>инг.</i>	инглиз телендә
<i>й.</i>	йәһүд телендә
<i>күс.</i>	күсмә мәғәнә
<i>к.</i>	карағыз
<i>монг.</i>	монголса
<i>неол.</i>	неологизм
<i>р.</i>	рус телендә
<i>сағ.</i>	сағыштырып карағыз
<i>т.</i>	төрки телендә
<i>таж.</i>	тажик телендә
<i>ф.</i>	фарсы телендә

Ир-ат исемдәре

А

Абай бор. т. – 1. игтибарлы, һак, һизгер; 2. “оло ир туған” мәгәнәһендәге дөйөм төрки туғанлык термины аба (аға) һүзенә иркәләү ялгауы *ай* кушып яһалған исем

Абайдулла бор. т., ҙ. – Алланың абай (*к.*) кешеһе

Абайтулла – *к.* Абайдулла

Абдулхан ҙ., т. – абдул (ҡол, Алла ҡоло; мәңгелек; юлдаш) + хан (төрки һәм монгол халыҡтарында дәүләт башлығы титулы һәм шул титулды йөрөткән кеше)

Аблай б. – дегәнәк (баланы яуыз көстәрҙән һаклау теләге менән кушылған боронғо исем)

Абыз бор. т., б. – укымышлы, ғалим, тәҗрибәле кеше; ил ағаһы, аҡһаҡал

Абызбай бор. т., б. – абыз + бай; бай аҡһаҡал, ғалим

Абызбакый бор. т., ҙ. – абыз (*к.*) + бакый мәңге йәшәүсе, мәңгелек, озон ғүмерле абыз

Абызгилде бор. т., б. – абыз (*к.*) + килде

Абызгәрәй бор. т., б., ф. – абыз (*к.*) + гәрәй (эйәреүсе, дауам итеүсе, хөрмәтле)

Абызғәле т., б., ҙ. – абыз (*к.*) + ғәле; бөйөк, оло абыз

Абызғәли – *к.* Абызғәле

Агиш бор. т., б. – аҡ + иш (дуҫ, тиң)

- Ағышбай б.** — ак + иш + бай;
- Азанбай з., б.** — азан + бай; азан әйткән, йәғни намазға сақырған мәлдә тыуған ир бала
- Азанғол з., б.** — намазға сақырыусы кол
- Азаубай б.** — ярһып торған бай (егелмәгән ат һымак)
- Азнабай ф., б.** — азна + бай; йома көн тыуған
- Азнагилде ф., б.** — азна + килде; йома көн тыуған
- Азнағол ф., б.** — азна + кол; йома көн тыуған
- Азнабай — к.** Азнабай
- Азнағол — к.** Азнағол
- Айбак б.** — айзан бағыузы теләп кушылған исем
- Айбакты б.** — ай кеүек матур, киммәтле, бәхетле бала тыузы
- Айбар б.** — ташып торған көс, ғәйрәт, ажар
- Айбар бор. т., бор. й.** — ай + бар (ул, ир бала); ай һымак матур, ақыллы, киммәтле, бәхетле бала
- Айбарс бор. т.** — ай + барс (юлбарыс); ай кеүек матур, ақыллы, бәхетле, юлбарыс һымак көслә, етез булһын тигән теләк менән кушылған
- Айбат б.** — ай батқан мәлдә тыуған ир бала
- Айбатулла б., з.** — айбат + алла; Алланың ай батқан мәлендә тыуған улы
- Айбатыр б.** — ай + батыр; ай кеүек матур, изге, ақыллы, киммәтле батыр, кыйыу, үткер баһадир
- Айбик б.** — ай һымак асыл, изге, ақыллы бәк (түрә, башлык)
- Айбул б.** — ай + бул; ай һымак матур, изге, бәхетле, ақыллы, мәңгелек бул
- Айбулат б., ф.** — ай + булат; ай һымак бик шәп, булат коросо һымак нык

Айбүлөк б. – ай + бүлөк; ай һымак күркәм бүлөк.

Боронго төрки гөрөф-гәзәт буйынса бала тыуғансы атаһы үлгән сабыйға “бүлөк” һүзе менән яһалған исем биргәндәр, “был бала атаһының бүлөгә” тигән мәгәнәне аңлата

Айбәк – к. Айбик

Айбәхет б. – ай һымак асыл, изге, якты, нурлы, бәхетле кеше

Айвар б., ф., йәки инг., неол. – ай һымак матур, күркәм, бәхетле. Инглиз телендә “Айвар” исеме Алла, хаким, хужа, әфәнде мәгәнәһен белдерә

Айгиз б., ф., неол. – айға сәйәхәт ит; ай һымак сәйәхәтсе бул

Айгизәр б., ф., неол. – айға сәйәхәтсе, айға менәр; ай һымак сәйәхәт итеүсе

Айгилде б. – ай һымак матур, күркәм, киммәтле бала булды

Айғол б. – ай һымак матур (кол)

Айғыуак б. – ай һымак матур, күркәм жыуак

Айғәле б., ғ. – ай + гәле; ай һымак бөйөк, оло, бәхетле, кәзерле

Айғәли – к. Айғәле

Айдар бор. т., ф. – ай + дар; ай сифаттарына эйә – һылыу, изге, акылы, бәхетле, кәзерле. Кайһы бер авторҙар Айдар исемән гәрәптәрҙән кергән Хәйзәр (Арыслан) исеменең фонетик варианты тип иҫпләй

Айдауыт б., й., ғ. – ай һымак матур, нурлы, һөйкөмлө

Айдимир б. – ай һымак матур, тимер һымак нык

Айдус б. – ай һымак һөйкөмлө, күркәм дус

Айзағол б. – ай һымак һөйкөмлө кол

- Айзар** бор. т., ф. – к. Айдар
- Айзарбэк** бор. т., б. – айдар (к.) + бэк (түрө)
- Айзаргәле** бор. т., г. – айдар (к.) + гәле; ай сифаттарына
эйә булган кәзерле бөйөк кеше
- Айзаргәли** – к. Айзаргәле
- Айзархан** бор. т., б. – айзар + хан; айзар (к.) сифатлы
хан
- Айзаш** б. – ай һымак, ай сифатлы, айға тиндәш
- Айзыл** б. – ай һымак матур
- Айегет** б. – ай + егет; ай һымак матур күркәм егет
- Айзат** б., ф. – матур, бәхетле, ай затынан
- Айман** бор. б. – ай һымак; айлы төндә тыуған
- Айморат** б., г. – ай + морат; ай һымак изге, киммәтле
теләк
- Аймөхәммәт** б., г. – ай һымак изге, киммәтле мөхәм-
мәт – данлы, мактаулы
- Аймырза** б., ф. – ай һымак изге, киммәтле мырза
- Айназ** б., ф. – ай + наз; ай уяткан изге, рәхәглек,
иркәләү хисе
- Айназар** б., г. – ай + назар; ай һымак якты, нурлы
карашлы
- Айнур** б., г. – ай + нур; ай һымак якты, нурлы,
матур
- Айсар** б. – ай һымак
- Айсаф** б., г. – ай + саф; ай һымак изге
- Айсолтан** б., г. – ай + солтан, ай һымак матур, изге,
ақыллы, күркәм солтан (дәүләт башлығы)
- Айсыуак** б. – ай + сыуак; айлы төндә тыуған
- Айтимер** б. – ай + тимер; ай һымак матур, тимер
һымак нык

- Айтирәк б.** – ай + тирәк; ай һымак күркәм; тирәк һымак зур, бейек. Тирәк изге ағас булып һаналған
- Айтуған б.** – ай + тыуған; ай һымак матур, күркәм бала тыуған
- Айтыуар б.** – ай + тыуар; ай тыуғанда донъяға килгән
- Айшан бор. б.** – айлы урын, ай яктыһы
- Айшат б., ф.** – шатлыклы ай; ай һымак шатлык килте-реүсе
- Айытбай ғ., б.** – айыт (байрам, ғәйет) + бай; байрам көнө тыуған бай
- Айыткол ғ., б.** – айыт (байрам) + кол; байрам көнө тыуған
- Айыуголак б.** – айыу + колак
- Айыукас б.** – айыуға окшаған, айыу кеүек
- Айыухан б.** – айыу һымак көслө, нык хан булһын тигән теләкте аңлата
- Акай б.** – ағай һүзенең диалект формаһы; хөрмәтле, абруйлы мөгәнәнһендө. Башкорт халкының 1735 – 1737 йылдарзағы ихтилал етәкселәренең береһенең исеме
- Акан б.** – ағай һүзенең диалект формаһы; хөрмәтле, абруйлы
- Аканай б.** – Акан (*k.*) исемеһенең иркәләү формаһы
- Акбала б.** – ак + бала
- Акбарс б.** – ак + барс; изгелекле, саф булһын, барс һымак көслө, йылғыр булһын тигән теләктән кушылған
- Акбатыр б.** – ак + батыр; изгелекле, саф, ғәзел батыр
- Акбаш б.** – ак + баш; изгелекле, саф, зирәк
- Акбирзе б.** – изге, бәхетле бала тыузы

- Акбулат** б., ф. – ак + булат; изгелекле, саф, корос
 һымак нык булһын тип кушылған исем
- Акбулды** б. – ак + булды; изгелекле, бәхетле бала
 булды
- Акбура** б. – ак + бура; бәхетле, изгелекле дөйә
- Акбута** бор. б. – 1. ак + бута (дөйә балаһы); бәхетле,
 изгелекле балакай; 2. ак алтын, платина
- Акбута** б., ф. – ак + бута; 1. кыуак, кыуаклыг; 2.
 киммәтле тукыма
- Акбүләк** б. – ак + бүләк; боронго йола буйынса атаһы
 үлгәндән һуң тыуған балаға “бүләк” һүзе менән исем
 биргәндәр – атайзан калған ак бәхетле ак бүләк
- Акдам** б. – ак + дам (өмөт); зур, саф, бәхетле өмөт
- Акдәүләт** б., ғ. – ак + дәүләт; ак дәүләтле, ак бәхетле
- Акйегет** б. – изге, якшы; бәхетле егет
- Акйән** б., ф. – ак, изге, саф күңелле
- Аккилде** б. – изге, бәхетле бала тыузы
- Аккөбәк** б. – ак + көбәк (эт – батыр, иптәш), һаклай
 торған исем
- Аккөсөк** б. – ак + көсөк; боронго йола буйынса балаға
 һаулык, озон ғүмер теләп кушылған исем
- Аккол** б. – саф, изге кеше, бәндә
- Аккош** б. – тотем, изге кош исеменән
- Аккужа** – к. Акхужа
- Аккускар** б. – ак + кускар (һарык төкәһе); боронго
 йола буйынса хайуан исемдәрән кешеләргә лә куш-
 кандар һәм тәүгеләрзең якшы сифаттарын кешеләргә
 лә юрағандар
- Акмай** б. – акма һүзенән; көслә ташкын булып аккан
 ямғыр йәки кар һыуы һымак ғәйрәтле

- Акман** *бор. т.* — ғинуар айының боронғо атамаһы;
ғинуар айында тыуған
- Акморат** *б., ғ.* — ак + морат (теләк); изге теләк
- Акмөхәмәт** *б., ғ.* — ак + мөхәмәт (данлы, мактаулы);
изгелекле, бөйөк, данлы
- Акмулла** *б., ғ.* — ак + мулла (уқымышлы кеше, өйрә-
төүсе, укытыусы; дингә өйрәтөүсе; рухани дәрәжә)
- Акмырза** *б., ф.* — ак + мырза (*к.* Мырзабай)
- Акназар** *б., ғ.* — ак + назар; изге караш, игтибар, ярзам
- Аксабир** *б., ғ.* — ак + сабир; изге, түземле, сабыр
- Аксамат** *б., ғ.* — мәңгә йәшәй торған изге кеше; башлык
- Аксолтан** *б., ғ.* — ак + солтан (*к.* Солтанбай)
- Аксулпан** *б.* — бәхетле таң йондозо (Зөһрә, Венера
планетаһы)
- Аксура** *б.* — ак + сура; бәхетле хан, батыр егет;
бәхетле дуҫ
- Аксәит** *б., ғ.* — бәхетле түрә, башлык
- Аксәй** *б.* — аксай, ак ябалак (кош)
- Актай** *б., монг.* — ак, саф күңелле
- Актимер** *б.* — изгелекле, бәхетле туған, кәрзәш; дуҫ
- Актүш** *б.* — һыу турғайы (һыузағы оҫталыктары менән
билгеле)
- Акхужа** *б., ф.* — изге кеше, хужа
- Акылбай** *б.* — акыллы
- Акьюл** *б.* — хәйерле сәфәр, хәйерле юлда булһын
- Акъяр** *б., ф.* — изге дуҫ
- Акъярулла** *б., ф., ғ.* — Алланың изге дуҫы
- Албак** *б.* — бәхетле бул
- Алгиз** *б., т.* — беренсе бала
- Алғыш** *бор. б.* — мактау, дан; якшы, изге теләк

- Алғышай *бор. б.* – мактаулы, данлы
- Алдакай *б.* – алдыңғы, беренсе; алда хүзенең иркөлөү варианты
- Алдарбай *монг., б.* – алдар (данлыгклы) + бай
- Алдар батыр *монг., б.* – алдар (данлыгклы) + батыр
- Алибэк *з., б.* – али + бэк; бөйөк түрә, башлык
- Аллабирзе *з., б.* – Алла биргән бала
- Аллағол *з., б.* – Алла коло, Алла бәндәһе
- Аллайыһанғол *з., ф., б.* – Алланың зур (йыһан) коло
- Аллаһөйәр *з., б.* – Алланың яратканы, һөйөнөсө
- Алмаз *б.* – донъяла иң каты асыл таш (минерал)
- Алмакай *б.* – алма хүзенең иркөлөү варианты
- Алмас – *к.* Алмаз
- Алсыкбай *б.* – алсак + бай; көләс, илгәзәк, асык сырайлы
- Алсын *бор. б.* – ыласын, кош атамаһынан
- Алсынғужа *б., ф.* – ыласын һымак етез, кеүәтле
- Алтын *б.* – алтын, алтын һымак кәзерле, киммәт
- Алтынаман *б., з.* – алтын һымак кәзерле һәм аман, иҫән-һау
- Алтынбай *б.* – алтын һымак кәзерле бай
- Алтынбулат *б., ф.* – алтын һымак кәзерле һәм булат һымак нык
- Алтынбэк *б.* – алтын һымак кәзерле бэк (түрә, башлык)
- Алтынғол *б.* – алтын (*к.*) + кол
- Алтынғужа *б., ф.* – алтын һымак кәзерле хужа
- Алтынғәле *б., з.* – алтын һымак кәзерле һәм бөйөк
- Алтынғәли – *к.* Алтынғәле
- Алтынгәрәй *б., ф.* – алтын һымак кәзерле һәүәҫкәр, тырышыусы

- Алтынсура б.** – алтын + сура (*к.*)
- Алтынша б., ф.** – алтын һымак киммәтле шаһ (батша, солтан)
- Аманбай з., б.** – аман (иҗән-һау, имен) + бай
- Амангилде з., б.** – имен-аман килде (тыгузы)
- Аманғол з., б.** – иҗән-һау, имен (кол)
- Аманьюл з., б.** – имен юл, хәйерле сәфәр; юлда тыуған бала
- Аралбай б.** – арал + бай; йылға уртаһындағы утрауза тыуған бала
- Арғынбай б.** – арғын (логик баһым) + бай; башкалар-зан айырылып торған бай, бәлки арғын этнонимынан
- Ардашир бор. т.** – аралаш; ғаилләлә беренсе булып тыуған баланан дүрт-биш йыл вакыт узғас, йәғни байтак ара яһап, аралаш булып тыуған ир балаға кушыла торған йола исем
- Арсай б.** – көньякта үсә торған мәңге йәшел кыуаклык атамаһынан яһалған
- Арслан т.** – *к.* Арыслан
- Арсланбай** – *к.* Арысланбай
- Арсланбәк** – *к.* Арысланбәк
- Арслангәрәй** – *к.* Арыслангәрәй
- Арсланғазы б., з.** – арыслан һымак ғәйрәтле бүләк
- Арсланғол** – *к.* Арысланғол
- Арсланғәле** – *к.* Арысланғәле
- Арсланғәли** – *к.* Арысланғәли
- Арыслан б.** – борон-борондан йәнлектәр батшаһы арыслан көс һәм йылғырлык, азатлык символы булып һанала
- Арысланбай б.** – арыслан (*к.*) + бай

- Арысланбәк б.** – арыслан (к.) һымак көслө, йылғыр башлык (бәк)
- Арыслангәрәй б., ф.** – арыслан (к.) + гәрәй (хөрмәтле)
- Арысланғол б.** – арыслан (к.) + гол
- Арысланғәле б., ҙ.** – арыслан (к.) + ғәле; көслө, ғәйрәтле, бөйөк, кәзерле
- Арысланғәли – к.** Арысланғәле
- Арысланзада б., ф.** – арыслан затынан
- Асанбай б.** – асан (иҫән) + бай
- Аскар – к.** Аскар
- Аскар б.** – иң бейек тау, кая; таяныс, терәк
- Аскарйән б., ф.** – аскар (к.) + йән
- Аскәрйән – к.** Аскарйән
- Аслан т.** – арыслан (к.)
- Асылбай ҙ., б.** – ысын, күркәм бай
- Асылбәк ҙ., б.** – күркәм башлык, түрә
- Асылхан ҙ., б.** – күркәм, иң яҡшы хан (башлык)
- Асылбай – к.** Асылбай
- Асылбәк – к.** Асылбәк
- Асылхан – к.** Асылхан
- Атайсал б.** – ата-бабаларҙың төйәге, таянысы
- Атан б.** – током өсөн калдырылған айғыр дөйә
- Атанбай б.** – атан (к.) + бай
- Атанғол б.** – атан (к.) + гол; кеүәтле һәм тыңлаусан
- Атау б.** – утрау, утрауза тыуған бала
- Атаулла б.** – Алланың утрауза тыуған улы
- Атйетәр б.** – ат һымак кеүәтле
- Ауыктан ҙ., б.** – ауыҡ (вакыт) + таң; таң мөлөндә тыуған
- Ауынбай б.** – ауын (кош тота торған ау) + бай; кош тотоусы бай

Ахунбай ф., б. – ахун (дин әһеле, остаз; кәрзәш) + бай

Аяз б. – асык, саф, аяз

Аяз б. – к. Аяз

Аязбай б. – саф күңелле; аяз көндө тыуған

Аязғол б. – аяз (к.) + кол

Б

Бабич б – ата-баба (к. Бабиш)

Бабиш б. – ата-баба, олатай мәгәнәһендәге баба һүзәнән алынған. Ата-бабаларзы хөрмәтләү йолаһына бәйлә боронғо исем

Бабсак б. – баба-сак (рухи теүәллек, бөтөнлек); теүәл, ақыллы заттан. “Күсәкбей” эпосындағы герой исеме

Бабухәбир б., ғ. – баба + хәбир; ата-бабаларзы беләүсе, белекле

Базарбай ф., б. – базар + бай; базар көнө тыуған бай

Базарғол ф., б. – базар + кол; базар көнө тыуған

Базик – к. Базык

Базык б. – нык көслә; сағыу

Базыкша б., ғ. – базык (к.) + шаһ; көслә, сағыу шаһ

Баимбәт б., ғ. – бай өммәт (халык, милләт), йә изге өммәт

Баиш бор. т. – бай иш, юлдаш, изге иш

Байбак б. – һыуыр-тейендәр гаиләһенә караған йәнлек

Байбакты б. – бай бағыу; бай бала тыузы, изге бала

Байбул б. – баланың бай булығын, изге булығын теләү

Байбулат б., ф. – қорос булат һымак нык, бай

Байбулды б. – бай тыузы, изге булды

Байбура б. – изге дөйә

- Байбүре б.** – изге бүре. Борон ир бала тыуғанда ук
тешле булып тыуһа, йәки уға озақ вақыт теш сык-
маһа, бүре һүзе кергән исем кушкандар
- Байбәк б.** – бай + бәк (түрә), изге түрә
- Байгилде б.** – бай тыузы, изге килде, ир килде, хужа
килде
- Байгөбәк б.** – бай + күбәк (батыр, кыйыу; иптәш; эт).
Бала сирһез, талымһыз булһын тигән теләктән сығып
кушылған
- Байгәрәй б., ф.** – эйәреүсе, дауам итеүсе бай; хөрмәтле
изге гәрәй
- Байгабул б.** – бай + кабул, изге кабул ителде
- Байгазы б., ғ.** – 1. бай + бүләк; 2. еңеүсе; 3. изге бүләк
- Байғар – к.** Байғара
- Байғара б.** – төйлөгән (кош),
- Байғол б.** – бай кеше, изге кол
- Байғотло б.** – бай + котло; бәхетле бай бала, изге,
бәхетле
- Байғотдин б.** – бай + кот + дин; диндең бәхетле
байы, изгеһе
- Байғужа б., ф.** – бай + хужа, изге хужа
- Байкускар б.** – кускар (тәкә мөгөзө рәүешендә си-
гелгән бизәк); бизәкле бай (хужа); изге ырыу тәкәһе
- Байгүбәк – к.** Байгөбәк
- Байғыуат б., ғ.** – бай + кеүәт; кеүәтле, гәйрәтле хужа,
изге, кеүәтле
- Байғыүәт – к.** Байғыуат
- Байғәле б., ғ.** – бай + гәле (бөйөк, кәзерле), изге гәле
- Байғәли – к.** Байғәле
- Байдулла б., ғ.** – бай + алла; Алланың изге кешеһе

- Баеш б.** – *к.* Баиш
- Байдәүләт б., ғ.** – бай + дәүләт; мал-мөлкәтле, бай (хужа), изге, бәхетле
- Байзауи б., ғ.** – бай + зауык (зауык – рухи ләззәт, рәхәтлек); илһамлы бай (әфәнде), изге зауыклы
- Байислам б., ғ.** – ислам диненең байы, йәки изгеһе
- Байслам** – *к.* Байислам
- Байегет б.** – бай + егет, изге егет
- Байморат б., ғ.** – бай + морат (теләк, ниәт); данлыклы әфәнде, изге ниәт
- Баймырза б., ф.** – бай + мырза (*к.* Мирзабай), изге мырза
- Баймәт** – *к.* Баймөхәмәт
- Байнадир б., ғ.** – бай + надир (алтын; сәсәк атығусы); сәсәк атығусы әфәнде, изге надир
- Байназар б., ғ.** – бай + назар (уй, иғтибар; ярзам); иғтибарлы, ярзамсыл бай (хужа), изге назар
- Байрак б.** – байрак, флаг; маяк
- Байракай б.** – байрак һүзенең иркәләү варианты
- Байрам б.** – байрам көнө тыуған бала
- Байрамғол б.** – байрамда тыуған кол, кеше
- Байрамғәле б., ғ.** – байрамда тыуған бөйөк, кәзерле
- Байрамғәли** – *к.* Байрамғәле
- Байрамғәлим б., ғ.** – байрамда тыуған укымышлы ғәлим
- Байрамша б., ғ.** – байрамда тыуған шаһ (хаким, батша)
- Байрас б.** – байрамда тыуған
- Байраш** – *к.* Байрас
- Байрулла б.** – Алланың байыр йәки изге кешеге
- Байсал т.** – бай, мөлкәтле, изге, бөйөк
- Байсар т.** – *к.* Байһар

- Байсары т.** – к. Байһар
- Байсолтан б., ғ.** – бай + солтан (хаким, батша), изге солтан
- Байсура б.** – бай + сура (к.), изге сура
- Байсыртлан б.** – бай + сыртлан (сабыр арыҗлан – батырлык билдәһе), изге сыртлан
- Байтазар б.** – бай, таза бул; изге, таза
- Байтимер б.** – тимер һымак нык бай, изге тимер
- Байтирәк б.** – бай + тирәк. Боронғо төрки халыкта-рында тирәк изге ағас булып һаналған. Байтирәк исеме ата йортоңда каласак ир балаға кушылған. Изге тирәк
- Байторһон б.** – бай торһон, бай йәшәһен, изге торһон
- Байтуған б.** – бай туған, кан-кәрзәш, изге туған
- Байтүрә б.** – бай, акыллы, белемле баш кеше, изге түрә
- Байғужа б., ф.** – бай әфәнде, хужа, изге хужа
- Байһакал б.** – куйы һакаллы кеше; һакал күркәмлек билгеһе булып һаналған
- Байһар б.** – бай + һары. Боронғо төрки халыктарза һары төҗ, алтын төҗө затлы төҗ итеп һаналған һәм һары төҗтәге нәмәләр ихтирам ителгән; изге һары
- Байык б.** – тоғро, ысын, изге
- Байымбәт б., ғ.** – бай халыктан, изге өммәт
- Байыш б.** – бай + иш (иптәш), изге иш
- Балапан б.** – 1. бөркөт, карсыға кеүек коштарзың иң көслө балаһы; карсыға; 2. Меркурий планетаһы ата-маһы
- Балғабай б.** – балға һымак эште кыйратыусы бай
- Балтабай б.** – балта + бай; бала нык, үткер, кыйыу булһын тигән теләк менән кушылған

- Балтагол б.** – балта + гол; (*сағ.* Балтабай)
- Балтасы б.** – балта оштаһы. Боронго йола буйынса
хезмәтте данлап кушылған
- Балтас б.** – *к.* Балтасы
- Балташ б.** – *к.* Балтасы
- Балыкбай б.** – балык + бай; халык телендә балык
төзөклөк, шымалык, йылғырлык билгеге булып һанала
(... аттары балык һымак)
- Барак б.** – боронго озон йөнлө һунар эте. Боронго
йола буйынса төрки халыктарында бала нык, әрһез
булһын тип эт исеме кушкандар
- Барлас бор. б.** – муллык, байлык, килтереүсе йә барлас
ырыуы атамаһынан
- Барлыбай б.** – барлы бай, әфәнде, изге, ир
- Барс бор. б.** – эре йырткыс йәнлек. Ир бала юлбарыс
һымак көслө булһын тигән теләктән кушыла
- Барыс – к.** Барс
- Барысбәк б.** – барс (*к.*) һымак көслө, кыйыу түрә, бәк
- Барысхан б.** – барс (*к.*) һымак көслө, кыйыу хан
- Басирбай ғ., б.** – үтә зирәк, үткер күзле бай, хужа,
изге, ир
- Бату бор. т.** – киммәтле асыл таш. Алтын Урза ханы
Сыңғызхандың ейәненең исеме
- Батый б.** – *к.* Бату
- Батыр б.** – кыйыу, үткер, баһадир
- Батырбай б.** – батыр (*к.*) + бай, ир, изге
- Батырбулат б., ғ.** – булат коросондай нык батыр (*к.*)
- Батырбәк б.** – батыр (*к.*) + бәк
- Батыргәрәй б., ф.** – батыр (*к.*) + гәрәй (һәүәс, ярзамсы)
- Батырғужа б., ф.** – батыр (*к.*) + хужа (әфәнде)

- Батырғәле** *б., ғ.* – бөйөк, кәзерле батыр
Батырғәли – *к.* Батырғәле
Батырйән *б., ф.* – куркыу белмәгән батыр йән
Батыркай *б.* – батыр (*к.*) һүзенең иркәләү варианты
Батырхан *б.* – батыр + хан
Батырша *б., ф.* – батыр + шаһ
Батыръян – *к.* Батырйән
Батыу – *к.* Бату
Башбәк *б.* – беренсе бәк (түрә)
Баян *б.* – бай булғыр, бай булған, изге ир
Бейбарс *б.* – түрә барс (*к.*); барс һымак ғәйрәтле түрә
Бейеш *б.* – бей (етәксе, башлык) + иш
Бесәнсе *б.* – бесән әзерләү оштаһы
Биарслан *б.* – бей (етәксе, башлык) + арыслан
Бигиш *б.* – бик (бәк) + иш
Биғол *б.* – бей + кол; ярзамсыл бәк
Бижан *б., ф.* – бей (етәксе, башлык) + йән (якын, кәзерле)
Бикбай *б.* – бәк + бай; нык көслә, бай бәк, изге бей
Бикбау *б.* – Бикбай (*к.*) исемеңең боронғо формаһы
Бикбирзе *б.* – бәк бирзе; тәңре бәк булыр бала бирзе
Бикбулат *б., ф.* – булат коросо һымак нык бәк (түрә)
Бикғужа *б., ф.* – бәк + хужа; бәк, әфәнде
Бикеш *б.* – бай улы, бәк + иш
Бикиш – *к.* Бикеш
Бикйән *б., ф.* – бәк + йән; бәк булыр йән
Биккенә *б.* – бәк кенә булһын тип иркәләп теләү
Биккаһир *б., ғ.* – көрәштә еңеп сығыусы, өстөн булыу-сы бәк
Биккол *б.* – бәк + кол; бәк + бәндә

- Биккужа** б., ф. — бәк хужа
- Бикморат** б., з. — бәктең теләге, максаты
- Бикмөхәммәт** б., з. — бәк + мөхәммәт (данлы, мактаулы); данлыклы бәк
- Бикмулла** б., з. — бәк + мулла (укымышлы); укымышлы бәк
- Бикмырза** б., ф. — бәк + мырза (түрә балаһы)
- Бикмәй** — к. Бикмәт
- Бикмәт** — Бикмөхәммәт (к.) исемнең кысқартылған формаһы
- Бикназар** б., з. — бәк + назар (игтибар, якшы ниәт, ярзам); игтибарлы, ярзамсыл бәк
- Бикнур** б., з. — якты, нурлы бәк
- Биксай** б., монг. — бәк + сай; (матурлык, якшылык); матур, якшы бәк; таш кеүек нык бәк
- Биксан** б., ф. — бәк + санг (таш); таш һымак каты, нык бәк
- Биксолтан** б., з. — бәк солтан (батша); солтанға тиң бәк
- Биксора** — к. Биксура
- Биксура** б. — бәк + сура (хан); ханға тиң бәк
- Биксәит** б., з. — бәк + сәит (түрә, башлык); бәк
- Биксәйет** — к. Биксәит
- Биктабар** б., ф. — бәк + тәбәр (балта); балта оҫтаһы бәк
- Биктабир** б., з. — бәк + табир (нәсел); бәктәр нәселенән
- Биктаһир** б., з. — бәк + таһир (саф, пак); таза, саф бәк
- Бикташ** т. — 1. бер генә Алланыкы; 2. бәк + таш, таш һымак нык, каты бәк
- Биктебай** б. — бикләү (ятлау) + бай; күпте (ятка) белгән бай (хужа)
- Биктимер** б. — тимер һымак нык бәк

- Биктуған б.** — бәк туған
- Биктәш** — *k.* Бикташ
- Бикхужа б., ф.** — бәк әфәнде, хужа
- Бикэй б.** — бәктең иркәләү варианты
- Бикәнәс б., з.** — бәк + әнәс (дус); бәк дус
- Бикол б.** — *k.* Биккол йә Бигол
- Биргәле б., з.** — бир + гәле; хозайым бөйөк, кәзерле
бала бирзе мәгәнәһендә
- Биргәли** — *k.* Биргәле
- Бирзәбәк б.** — Алла бәк (булыр) бала бирзе
- Бирзәгол б.** — Алла тыңлаусан ярзамсы бирзе
- Бикбәхетдин б., з.** — диндең бәхетле бәге; диндең бик
бәхетлеһе
- Боланбай б.** — болан һымак көслә, мөһабәт бай, хужа,
изге, ир
- Болғазы б.** — бол + газы; киммәтле бүләк
- Болғак б.** — 1. эре, ғорур; 2. ара бутап йөрөүсе
- Борһанбай з., б.** — хәкикәткә эйә бай (хужа), изге, ир
- Борһанбай з., б.** — *k.* Борһанбай
- Боскон** — *k.* Боҫқон
- Боҫқон б.** — боҫоу һүзенән яһалған; йәшерен һак, йәше-
рен карауыл
- Бохар б.** — Үзбәкстандағы Бохара калаһы исеменән
- Бохарбай б.** — бохар (*k.*) + бай; бохара байы йәки изгеһе
- Бөрийән б.** — боронғо башкорт ырыуы атамаһынан
- Бөрийәнетдин б.** — диндең Бөрийәне (*k.*)
- Бөркөт б.** — гәйрәтле кош, ырыу кошо, тотем
- Бөркөтбай б.** — бөркөт һымак гәйрәтле хужа
- Буйегет б.** — 1. буйға еткән егет; озак йәшә мәгәнә-
һендә кушыла; 2. ыласын

- Бузыкай б.** – буз төс; буй еткән йәш егет
- Булатбай ф., б.** – корос һымак нык әфәнде, изге, ир
- Булатхан ф., б.** – корос һымак нык хан
- Булаш б.** – булышыу (булашыу), ярзам
- Буракай б.** – дөйә балаһы; баланы иркәләп кушылған
исем
- Буран б.** – буранлы көн тыуған
- Буранбай б.** – буранлы көн тыуған бай (әфәнде), изге, ир
- Бурангол б.** – буранлы көн тыуған гол (кеше), бәндә
- Бурансы – к.** Буран
- Буранша б., ф.** – буран уйнатып тороусы шаһ
- Бухарай б.** – Бохар (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Бүләк б.** – атанан йәки әсәнән бүләк булып калған бала.
Боронго йола буйынса, бала тыуғанда атаһы йәки
әсәһе иҫән булмаһа, балаға Бүләк, Йәзгәр, Мираҫ,
Һәзиә һ.б. исем кушкандар
- Бүләкбай б.** – бүләк (к.) + бай; бүләк булып килгән
әфәнде, изге, ир
- Бүләкгол б.** – бүләк (к.) + гол
- Бүләкнур б., ғ.** – бүләк (к.) + нур; нурлы, якты бүләк
- Бүләкәй б.** – Бүләк (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Бүләкән б.** – бүләк, иҫтәлек, мираҫ
- Бүребай б.** – бүре + бай. Борон хайуан, йәнлек исемдә-
рен кешегә кушыу йолаһы булған. Тыуғанда теше
булған балаға ла бүре һүзе булған исем биргәндәр
- Бәйрәш б.** – к. Байрас
- Бәкгол б.** – к. Бикгол
- Бәктархан б., моңғ.** – бәк + тархан
- Бәпәнәй б.** – бәпес (сабий бала, бәпес һүзенәң иркәләү
варианты)

В

Вайсура *з.,б.* – ваис (көс, кеүет мөгәнәһендә) + сура
(*к.*); кеүәтле батыр түрә

Ваһабил *з.,б.* – ваһаб (бүләк биреүсе, йомарт) + бил
(таяныс); ышаныслы, тоткалы ваһаб

Вәсимхан *з.,б.* – матур, һөйкөмлө хан

Вәсихан *з.,б.* – ышаныусы хан

Г

Гәрәйбәк *ф.,б.* – һәүәскәр, хөрмәтле бәк

Гәрәйхан *ф.,б.* – һәүәскәр, хөрмәтле хан

Ғ

Ғалимхан *з.,б.* – укымышлы, ғалим хан

Ғарифхан *з.,б.* – ақыл эйәһе, белемле, укымышлы хан

Ғизелхан *з.,б.* – зирәк, ақыллы, йор, дөрөс һүзле хан

Ғилемхан *з.,б.* – *к.* Ғалимхан

Ғилмихан *з.,б.* – *к.* Ғалимхан

Ғәмәрбай *з.,б.* – озон ғүмерле бай, изге, ир

Ғәмәрбәк *з.,б.* – озон ғүмерле бәк

Ғәбделбай *з.,б.* – баш эйеүсе бай, изге, ир

Ғәбделхан *з.,б.* – хан коло (юлдашы)

Ғәзәбәк – *к.* Ғәзибәк

Ғәзелбирзе *з.,б.* – Алла ғәзел бәк (бала) бирзе

Ғәзелбәк *з.,б.* – ғәзел бәк

Ғәдилхан *з.,б.* – ябай, ғәзел хан

Ғәзибәк *з., б.* – көрәшсе, еңеүсе бәк

Ғәзибәк *з.,б.* – кәзерле, хөрмәтле бәк

Ғәйедхан *з.,б.* – ғәйет байрамында тыуған хан

- Гәйетбай** *з.,б.* — байрам (гәйет) көнө тыуған әфәнде, изге, ир
- Гәйеткил** *з.,б.* — гәйет байрамында тыуған
- Гәйеткол** *з.,б.* — гәйет көнө тыуған кол
- Гәлембай** *з.,б.* — бөйөк, кәзерле әфәнде, изге, ир
- Гәлиарслан** *з.,б.* — арыслан һымак кәслә, йылғыр, азатлык яратыусы бөйөк ир
- Гәлиарслан** — *к.* Гәлиарслан
- Гәлиарыслан** — *к.* Гәлиарслан
- Гәлиарыслан** — *к.* Гәлиарслан
- Гәлибай** *з.,б.* — бөйөк, кәзерле бай, әфәнде, изге, ир
- Гәлибәк** *з.,б.* — бөйөк, кәзерле бәк
- Гәлимбәк** *з.,б.* — укымышлы, ғалим бәк
- Гәлимхан** *з.,б.* — укымышлы, ғалим хан
- Гәлихан** *з.,б.* — кәзерле бөйөк хан
- Гәлләмхан** *з.,б.* — бик күп белеүсе ғалим хан
- Гәмбәрис** *з.,б.* — гәмбәр (хушбуй) + ес; гәмбәр есә
- Гәнибай** *з.,б.* — байзың байы, изгеһе

Д

- Дамир** *бор. т.* — боронго төрки “димер” һүзенән, “тимер” тигән мәғәнәгә эйә тигән караш бар
- Дархан** — 1. *б.* — оқта, тимерсе; 2. *монг.* — өстөн, юғары катлам кешеһе, (тархан)
- Даулай** *б.* — дәғүләп, талап итеп көрәшә, даулай
- Дауытбай** *й., з., б.* — һөйкөмлө изге, бай, ир
- Дибай** *з., т.* — *к.* Динбай
- Дим** *б.* — йылға исеменән
- Динбай** *з., б.* — дини әфәнде, бай, изге
- Диндархан** *з., б., монг.* — динле тархан (*к.*)

- Дингез б.** – баланың дингез һымак оло, дингеззәй бөйөк булыуын теләп кушылған
- Дингезбай б.** – дингез (*к.*) һымак әфәнде, изге, ир
- Дүсәнбай ф., б.** – дүшәмбе + бай; дүшәмбе көн тыуған бай, ир, изге
- Дыуан б.** – башкорт ырыуы исемәнән
- Дәрхан – к.** Дархан
- Дәүбәк б.** – оло, дәү бәк
- Дәүбүләк б.** – оло, зур бүләк
- Дәүйән б., ф.** – оло йән
- Дәүләтбай з., б.** – бай әфәнде, изге, ир
- Дәүләтбирзе з., б.** – бәхет, байлык бирзе
- Дәүләтбәк з., б.** – бай, бәхетле бәк
- Дәүләткол з., б.** – 1. бай, бәхетле кеше; 2. дәүләт коло (кешеһе)
- Дәүләтсура з., б.** – бай егет, батыр, түрә
- Дәүләтхан з., б.** – бай, мөлкәтле хан
- Дәүсолтан б., з.** – оло солтан
- Дәүхан б.** – оло, беренсе хан
- Е**
- Егетбай б.** – батыр, кыйыу егет
- Ейән б.** – улының йәки кызының улы
- Ейәнбай б.** – ейән (*к.*) + бай. Боронго йола буйынса, бала әсәһенәң тыуған ауылында, йортонда тыуһа, уға ейән тигән һүз менән исем кушкандар; изге, ир ейән
- Ейәнбирзе б.** – ейән (*к.*) + бирзе; ейән бала тыузы
- Ейәнгир б., ф.** – ейән (*к.*) + гир (тотоусы, алыусы, эйә). Бала ейәндәрәнә эйә булып озақ йәшәһән тип кушылған исем

- Ейэнгол б.** – тыңлаусан, каршылыкһыз ейэн (к.)
Ейэнсура б. – ейэн (к.) + сура (к.); батыр, кыйыу егет
Ейэнтүрә б. – ейэн (к.) + түрә
Елэк б. – емеш, елэк
Елэкбай б. – елэк һымак шәп бай, әфәнде

Ж

- Жиһангол ф.,б.** – бөтә донъяның коло
Жиһансура ф.,б. – донъяның түрәһе, батыр
Жиһантүрә ф.,б. – донъяның түрәһе
Жәүәтхан з.,б. – киң күңелле, йомарт хан

З

- Закирхан з.,б.** – закир (1. телгә алыусы, искә алыусы;
 2. Алланы зурлап искә төшөрөүсе, зекер әйтеүсе) + хан
Зарифбай з.,б. – зариф (купшы, телгә оқта) + әфәнде, изге, ир
Зарифхан з.,б. – матур, купшы, телгә оқта хан
Заһитбай з.,б. – заһит (суфый; изге, тыйнак) + әфәнде, изге, ир
Зиансура б. – сураның (к.) ейәне
Зиннәтхан з.,б. – кәзерле, киммәтле, матур хан
Зиязихан з.,б. – нурлы хан
Зиянбай з.,б. – к. Ейәнбай
Зиянбәк з.,б. – ейән + бәк
Зәкихан з.,б. – изгелекле, акыллы хан

И

- Игебай б.** – иге + бай; якшы бай, изге, ир
- Игез б.** – игез; бер үзе икегә тора мөгәнәһендә
- Игезбай б.** – игез тыуған әфәнде, изге, ир
- Игезйән б., ф.** – игез йән, икеләтә кешелекле
- Игезәк б.** – игез тыуған ир бала
- Игелек б.** – якшылык, кеше өсөн саф күңелдән эшләнгән якшы эш
- Игенбай б.** – игенгә, икмәккә бай мөгәнәһендә, изге, ир
- Игенсура б.** – игелекле, икмәкле түрә
- Иглик** – к. Игелек
- Иғбирзе б.** – Алла якшы бала бирзе мөгәнәһендә
- Изел б.** – йылға; йылға буйында тыуған малайзарға кушылған исем
- Изелбай б.** – изел буйында тыуған бай, изге, ир
- Изелбәк б.** – изел (к.) + бәк; изел буйында тыуған бәк
- Изелвар б., ф.** – изел буйында тыуған кеше
- Изелғужа б., ф.** – изел буйында тыуған әфәнде
- Изелсаби б.** – саби ырыуының изел (к.) буйында тыуған улы
- Изелсабий б.** – изел (к.) буйында тыуған сабий
- Изеүкәй бор. т.** – Изеү (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Изибай бор. т.** – нәүбәттәге бай; ағаһы артынан тыуған ир балаға кушыла торған исем; эз + бай
- Изикәй бор.** – эз (к.) һүзенән яһалған исемдәң иркәләү варианты
- Икбай бор. т., б.** – ик (орсок) + бай; бәләкәй булып тыуған балаға кушыла торған исем
- Икбирзе бор. т., б.** – ик (орсок) + бирзе; бәләкәй бала тыузы

- Иксура бор. т., б.** — ик (орсок) + сура (к.); бәләкәй кәүзәле түрә
- Иламан б.** — ил (ырыу, халык) + аман; ил именлеген һаклаусы
- Илбай б.** — ил (ырыу, халык) ағаһы
- Илбакты б.** — ил (ырыу, халык) + бакты; илен һаклаусы
- Илбар б.** — ил (ырыу, халык) + бар; илен һаклаусы мәғәнәһендә (ул барза — ил бар)
- Илбарис б., ғ.** — ил + барис; илдең, халыктарзың ақыл әйәһе, илдең, халықтың, ырыузың барсы, һаклаусыһы
- Илбарс бор. б.** — ил + барс (к.); ил, халык, ырыу батыры мәғәнәһендә
- Илбатыр б.** — иленең, халкының, ырыуының батыры
- Илбул б.** — ил ағаһы бул мәғәнәһендә
- Илбулат б., ф.** — илдең, халықтың булат коросо һымакнык кешеһе
- Илбәк б.** — ил башлығы
- Илгиз б., ф.** — ил гизеүсе
- Илгизәр б., ф.** — ил гизеүсе, сәйәхәтсе
- Илғужа б., ф.** — илдең хужаһы
- Илдан б.** — илдең даны
- Илдар б., ф.** — ил + дар; илдең хужаһы, патриот
- Илдархан б., ф.** — илдең хужаһы, ханы
- Илдебай б.** — илдең байы, хужаһы
- Илдус б., ф.** — илдең дусы, илде һөйөүсе
- Илдәүләт б., ғ.** — ил, халык байлығы, ил, халык бәхете
- Илек б.** — 1. патриот, иленә һыйыныусы; 2. коралай, кыр кәзәһе
- Илекәй б.** — Илек исеменең иркәләү варианты

- Илемэт** б., з. – ил + мэт; илдең мөхөмөтө – мактаулыһы, данлыһы
- Илембэт** б., з. – илем + бэт; илем халкының, милләттең вәкиле
- Илеш** к. – Илиш
- Илиш** б. – ил + иш; илдең, халыктың ише, иптәше
- Илйән** б., ф. – илдең, халыктың йәне
- Илкэй** б. – илдең, халыктың иркәһе
- Илморат** б., з. – ил + морат; илдең, халыктың теләге, өмөтө
- Илмырза** б., ф. – ил + мырза; илдең халыктың юғары дәрәжәле кешеһе
- Илмәмәт** – к. Илемәт
- Илмәт** – к. Илемәт
- Илназ** неол., б., ф. – илдең, халыктың назлы, иркә улы
- Илназар** б., з. – ил + назар; ил, халык фекере, илдең өмөтө
- Илнар** неол., б. – ил + нар; халыктың, илдең танылған, данлы кешеһе
- Илнур** б., з. – ил, халык нуры
- Илостан** б., ф. – ил нигезе
- Илсаф** б., з. – ил, халык сафлығы, выжданы
- Илсебай** б. – илсе + бай; илен, халкын һаклаусы, ил, халык хезмәтсәһе, изге илсе
- Илсебатыр** б. – илен, халкын һаклаусы батыр
- Илсеғол** б. – илсе + гол; илгә, халыкка хезмәт итеүсе
- Илсекэй** б. – илсе һүзенең иркәләү варианты
- Илсен** б. – ватан улы
- Илсенбәт** б., г. – халык, милләт вәкиле
- Илсөйәр** – к. Илһөйәр

- Илстан** б., р. — ил + стан; илдең терәге
- Илсун** б. — иле бар, иленең улы
- Илсур** — к. Илсура
- Илсура** б. — ил, халык батыры, ил, халык башлығы
- Илтенбай** б. — ил + тен (эйәлек ялғауы) + бай; ил улы
- Илтимер** б. — ил + тимер; илдең, халыктың тимер
һымак нык таянысы
- Илтөзәр** б. — илде төзөүсе
- Илтуған** б. — ил + туған; ил, халык улы
- Илфак** неол., т., ф. — илдең, халыктың пак, саф кешеһе
(илпак)
- Илфат** т., ф. — ил, халык душы
- Илфир** неол., т., ф. — данлыклы, билдәле, ил маяғы
- Илфән** б., ғ. — илдең ғалимы
- Илфәт** — к. Илфат
- Илхан** б. — илдең ханы
- Илһөйәр** б. — илен һөйөүсе, патриот
- Илшат** б. — ил шатлығы
- Ильясбай** бор. й., б. — ильяс + бай; Алла көзрәте
һымак мөгжизәле әфәнде, изге, ир
- Ильясбәк** бор. й., б. — Алла көзрәте эйәһе һымак бәк
- Имамбай** ғ., б. — имам (1. етәксе, башлык; 2. дин
әһеле; 3. фән өлкәһендә дәрәжәле ғалим) + әфәнде,
изге, ир
- Имамғол** ғ., б. — тыңлаусан имам (к. Имамбай)
- Иманбай** ғ., б. — ышаныусы (динле) әфәнде, изге, ир
- Имангилде** ғ., б. — иман (к. Иманбай) + килде, тыузы
- Иманғол** ғ., б. — иман (к. Имангилде) + кол
- Именбай** ғ., б. — имен (иҫән-һау, тыныс) + әфәнде,
изге, ир

- Имән б.** – имән ағасы һымак нык, ырыу ағасы исе-
менән яһалған
- Имәнбай б.** – имән һымак нык әфәнде, изге, ир
- Имәнбәк б.** – имән һымак нык бәк
- Имәнғол б.** – имән һымак нык кеше
- Инсеғол б.** – инселәнгән, алдан билдәләнгән бала
- Инсур б.** – *k.* Илсура
- Иңбирзе б.** – киң, иңле бала тыуы
- Ирали б., ғ.** – ир + али; бөйөк ир
- Ираман б., ғ.** – ир + аман; исән-һау ир
- Ират б.** – ир кеше, ирзәр
- Иратғол б.** – *k.* Ираткол
- Ираткол б.** – ярҙамсы, тыңлаусан ир кеше
- Ирбай б.** – батыр, ғәйрәтле ир, изге, бөйөк
- Ирбатыр б.** – ир + батыр; батыр, ғәйрәтле ир
- Ирбул б.** – батыр, ғәйрәтле (ир) бул
- Ирбулат б., ф.** – ир + булат; ғәйрәтле, булат коросо
һымак нык
- Иргиз б.** – сәйәхәтсе ир йәки Ырғыз топонимынан
- Иргужа б., ф.** – хужа, әфәнде
- Иргәзе б., ғ.** – ир + гәзе; еңсөсө батыр ир, ир-егет
- Иргәзи** – *k.* Иргәзе
- Иргәле б., ғ.** – ир + гәле; бөйөк, кәҙерле ир-ат
- Иргәли** – *k.* Иргәле
- Иргәлим б., ғ.** – ғалим ир
- Ирдәүләт б., ғ.** – дәүләт ире, бәхетле, дәүләтле ир
- Ирек б.** – ирек, азатлык
- Ирзат б., ф.** – ир заты, ир-егет
- Ирзаһит б., ғ.** – ир + заһит; изге, суфый ир
- Иркәбай б.** – иркә әфәнде, изге, ир

- Иркэй б.** – Иркэбай исеменен иркөлөү варианты
- Ирмэк б.** – кызык, күңөл йыуаткыс, акыллы, көтөп алынган
- Ирназар б.** – якшы карашлы, якшы күңөлле ир; 2. б.,й. – үзөн Аллага багышлаган
- Ирнас б.,з.** – нурлы ир
- Иртуған б.** – ир туған
- Ирхан б.** – ир-егет хан
- Иршат б.** – батыр, кыйыу, шат
- Ирәле б.,з.** – к. Иргәле
- Ирәмәл б.,з.** – ир + әмәл; ир-егет булырына ышаныс, өмөт йә Ирәмәл топонимынан алынган
- Ирәндек б.** – ирән (батыр, көслө ир) + дек (тау); тау һымак мөһабәт, көслө батыр ир; Ирәндек топонимынан алынган
- Искәндәрбәк бор. гр., б.** – искәндәр (“ирзәрзе яклаусы” мэгәнәһендөгө Александр исеменән) + бәк
- Исламбай з.,б.** – Аллага буйһоноусы әфәнде, изге, ир
- Исламбәк з.,б.** – Аллага буйһоноусы мосолман бәк
- Исламғол з.,б.** – Аллага буйһоноусы бәндә, кол, кеше
- Исламхан з.,б.** – Аллага табыныусы хан
- Истәк бор. б.** – башкорт
- Исхужа б.,ф.** – иш + хужа; ғайлә башлығы
- Исәкәй бор. т.** – кызык, кыуаныс; исэн һүзенең иркөлөү варианты
- Ислебай б.** – акыллы бай, изге, ир
- Исәкәй** – к. Исәкәй
- Исэн т.** – һау, сәләмәт
- Исәнаман т.,з.** – исэн-һау
- Исэнбай т.,б.** – сәләмәт әфәнде, изге, ир

- Исэнбирзе т., б.** – сәләмәт бала тыузы
- Исэнбулат т., ф.** – булат, корос һымак нык, һау-сәләмәт
- Исэнбәк т., б.** – һау-сәләмәт бәк
- Исэнбәт т., ғ.** – исэн-һау халык, милләт
- Исэнгилде т., б.** – исэн-һау бала килде (тыузы)
- Исэнғол т., б.** – исэн-һау ярзамсы
- Исэнхужа т., б.** – исэн-һау хужа
- Исэнғәле т., ғ.** – исэн-һау, бөйөк, кәзерле
- Исэнғәли – к.** Исэнғәле
- Исәндәүләт т., ғ.** – һау-сәләмәт, бай, мөлкәтле, бәхетле
- Исәнийәр т., ф.** – һау-сәләмәт йәр (күңел һөйгән, ғишык уяткан кеше; иптәш, дуҫ)
- Исэнкилде – к.** Исэнгилде
- Исэнкол – к.** Исэнғол
- Исэнморат т., ғ.** – саф, дөрөҫ ниәт, максат
- Исэнсора – к.** Исэнсура
- Исэнсура т., б.** – исэн (к.) + сура (к.); һау-сәләмәт батыр түрә, иптәш
- Исәнтай т., б.** – исэн (к.) + тай (йәш йылкы малы); тай һымак йылғыр, һау, сәләмәт
- Исэньюл т., б.** – хәйерле юл
- Италмас т., б.** – эт алмаҫ. Эткә табыныусылар этте Алла дәрәжәһенә куйып, эт балабыззы беззән алмаҫ тигән ышаныс менән кушылған исем. Шул ук вақытта был “яман” исемдәр рәтенә инеүе лә ихтимал, йәғни был бала бик “насар”; ен-шайтан теймәһен тип кушылған исем
- Итбай б.** – эт + бай; эт һымак йылғыр, нык
- Иткол б.** – эт + кол; эт һымак йылғыр, нык
- Иһән – к.** Исэн

- Иһәнғол** – *к.* Иҫәнғол
- Ишай** *б.* – ишәй, күбәй. Тағы бала булығызы теләп кушылған исем
- Ишанғол** *ф., б.* – ишандың ярзамсыһы
- Ишантүрә** *ф., б.* – түрә ишан (дин әһеле)
- Ишбай** *бор. т., б.* – ғаиләне ишәйтеүсе ир бала
- Ишбирзе** *бор. т., б.* – ғаиләне ишәйтеүсе бала тыгузы
- Ишбулат** *бор. т., ф.* – булат, корос һымак иш, нык иптәш
- Ишбулды** – *к.* Ишбирзе
- Ишбәк** *бор. т., б.* – бәктең иптәше
- Ишғәле** *бор. т., ғ.* – бөйөк, кәзерле иш, иптәш
- Ишғәли** – *к.* Ишғәле
- Ишдәүләт** *бор. т., ғ.* – бай, бәхетле иш
- Ишем** *бор. т.* – миңең ишем, иптәшем
- Ишембай** *бор. т., б.* – миңең ишем, иптәшем изге, бай
- Ишембәт** *бор. т., ғ.* – халықтың, милләттең ише, иптәше
- Ишемғол** *бор. т., б.* – иштең ярзамсыһы
- Ишемғужа** *бор. т., ф.* – ишем (*к.*) әфәнде
- Ишейәр** *бор. т., ф.* – һөйөклө иш, иптәш
- Ишемйәр** *бор. т., ф.* – миңең һөйөклө ишем
- Ишемьяр** – *к.* Ишемйәр
- Ишегет** *бор. т., б.* – иш егете
- Ишйәр** – *к.* Ишейәр
- Ишкенә** *бор. т., б.* – иш һүзенең иркәләү варианты
- Ишкилде** *бор. т., б.* – ғаиләне ишләтеүсе бала тыгузы
- Ишкәбул** *бор. т., б.* – иш бул
- Ишкәй** *бор. т., б.* – иш һүзенең иркәләү варианты
- Ишкәли** *бор. т., ғ.* – иш + ғәли; бөйөк, кәзерле иш
- Ишкәрим** *бор. т., ғ.* – йомарт, киң күңелле иш

- Ишкеүәт** бор. т., ғ. – кеүәтле, ғәйрәтле иш
- Ишкол** бор. т., б. – ярзамсы иш
- Ишкужа** бор. т., ф. – иш әфәнде, хужа
- Ишкыуат** – к. Ишкеүәт
- Ишкәле** – к. Ишғәле
- Ишкәли** – к. Ишғәле
- Ишле** бор. т., б. – ишле, ағалары бар бала
- Ишмай** бор. т., б. – Ишман (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Ишман** бор. т., ф. – ише, тиңе бар кеше
- Ишмен** – к. Ишман
- Ишмейәр** бор. т., ф. – иш, тиңдәш йәр
- Ишмеяр** – к. Ишмейәр
- Ишмийәр** – к. Ишмейәр
- Ишморат** бор. т., ғ. – теләп алған иш, иптәш
- Ишмөхәмәт** бор. т., ғ. – мактаулының, данлының ише
- Ишмөхәмәтулла** бор. т., ғ. – Алланың мактаулыһының, данлыгклығының ише, иптәше
- Ишмулла** бор. т., ғ. – укымышлы, өндәүсе укытыусыға (муллаға) иш, тиңдәш
- Ишмырза** бор. т., ф. – түрәгә, мырзаға иш
- Ишмәй** – Ишмөхәмәт (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Ишмәк** – Ишмөхәмәт (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Ишмәкәй** – Ишмөхәмәт (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Ишмәт** – Ишмөхәмәт (к.) исеменәң варианты
- Ишмәтулла** бор. т., ғ. – Алланың Ишмәте (к.)
- Ишназар** бор. т., й. – үзен Аллаға бағышлаусы иш, иптәш
- Ишнийәр** – к. Ишмейәр
- Ишнияз** бор. т., ф. – иш + нияз (бүләк); ғайләгә иш бүләк

- Ишнияр** – к. Ишмейәр
- Ишсура** бор. т., б. – иш + сура (к.); түрә иш
- Иштимер** бор. т., б. – тимер һымак нык иш, иптәш
- Иштирәк** бор. т., б. – иш + тирәк. Ике бер туған ир балаларзың йәки игезәк малайзарзың беренәнә кушыла торған традицион исемдәрзең (Иштирәк һәм Куштирәк) береһе
- Иштуған** бор. т., б. – туған иш
- Иштулла** бор. т., ғ. – Алла биргән иш
- Иштәкбай** б. – истәк (к.) + бай; башкорт байы, әфәндеһе, изгеһе
- Ишһары** бор. т., б. – иш + һары; киммәт, затлы иш. Боронғо төрки халыктарында һары төс, алтын төс, затлы төс тип һаналған
- Ишәй** бор. т., б. – ишәй, күбәй
- Ишәле** бор. т., ғ. – иш + али; бөйөк, өстөн иш

Й

- Йомабай** ғ., б. – йомабай; йома кенә тыуған изге әфәнде, ир
- Йомагилде** ғ., б. – йома көн тыуған
- Йомағол** ғ., б. – йома кенә тыуған
- Йомағат** ғ., бор. т. – йома + кот; йома кенә тыуған бәхетле йән
- Йомахан** ғ., б. – йома кенә тыуған хан
- Йондоз** б. – йондоз, төндә күк йөзөндә күренгән есем
- Йопар** б. – 1. ялтыр, затлы тиреле йәнлек; 2. кайһы бер йәнлектәрзең бизендә була торған хуш есле май
- Йортай** бор. т. – йорт йәнле; ил өсөн тырышыусы
- Йортаман** бор. т., ғ. – йорт, ил имен

- Йортбай бор. т., б.** – йорт, ил өсөн тырышыусы ир
эфэнде, изге
- Йортбағыш бор. т., б.** – 1. ил-йорт бағыусы, ил-йорт
ағаһы; 2. йорт бағыусы, төп йортта тороп калыусы
(төпсөк ир) бала
- Йортбак бор. т., б.** – йортто бағыусы (төпсөк ир) бала
- Йортбәк бор. т., б.** – ил-йорт бәге
- Йортомбай бор. т., б.** – ил-йорт ағаһы
- Йөзбай б.** – йөзйәшәр бай. Озон ғүмер теләп кушылған
исем
- Йөзбаш б.** – ғәскәрзәге йөз кешенең башлығы
- Йөзбәк б.** – йөзйәшәр бәк
- Йөзйәшәр б.** – йөзйәшәр кеше. Озон ғүмер теләп
кушылған исем
- Йөзләбай б.** – йөзлөклө, йөз пәрзәле бай. Баланың
йөзлөк, пәрзә эсендә тыуып та, тонсоғоп үлмәй
калыуы – сабийзың беренсе бәхете. Халыкта бәхетле
кешеләрзә “ул күлмәк кейеп тыуған” тигән һүз бар.
“Йөзлә”, “йөзлөк” һүззәре кәргән исемдәр “бәхетле”
мәғәнәнән аңдата
- Йөзләбәк б.** – бәхетле бәк (*к.* Йөзләбай)
- Йөзлөкбай б.** – *к.* Йөзләбай
- Йөзөмбай** – *к.* Йөзләбай
- Йылкыбай б.** – йылкы + бай; 1. малы, йылкыһы күп
изге бай; 2. йылкы йылында тыуған (боронғо 12
йылдан торған мөсәл хисабында етенсе йылдың
атамаһы)
- Йылтынбай б.** – йылтын + бай; йылтанлап, уйнап тор-
ған үткер күзле
- Йырашбай б.** – йырсы эфэнде, ир, изге

Йыһанбай ф. б. – йыһан + бай; ғаләмдең хужаһы, изгеһе

Йыһантүрә ф. б. – ғаләмдең түрәһе

Йэйғор б. – йэйғор; һауалағы ямғыр бөртөктәрендә қояш нурзары сағылған төрлө төстәге дуға һымак һызат

Йэйтүрә б. – йэй һымак матур, йылы түрә, йэй тыуған балаға бирелә

Йәмлехан б. – йәмле, матур хан

Йәмлих т. – йәмле, күркәм. Йәм биреүсе

Йәнбай ф., б. – бәхетле хужа, ир, изге

Йәнбайзы ф., б. – бәхетле хужа, әфәнде, ир, изге

Йәнбакты ф., б. – йән + бакты (килде). Бындай исем озақ кәтөп алынған балаға бирелгән

Йәнбирзе ф., б. – Алла йән (бала) бирзе

Йәнбәк ф., б. – бәхетле бәк

Йәнгил ф., б. – кил йәнем мәғәнәһендә, кәтөп алынған бала исеме

Йәнгилде ф., б. – кәтөп алынған йән (бала) килде (тыузы)

Йәнғол ф., б. – бәхетле, тыңлаусан кеше

Йәндус ф., б. – йән дус

Йәнийегет ф., б. – бәхетле егет

Йәнөзақ ф., б. – йән + озақ; ғүмере озон булһын тигән теләк менән кушылған исем

Йәнсура ф., б. – йән + сура (к.); бәхетле түрә; 2. ейән + сура

Йәнтелә ф., б. – теләп алынған йән

Йәнтимер ф., б. – йән + тимер; тимер һымак һык йән

Йәнтур – к. Йәнсура

Йәнтус – к. Йәндус

Йәнтүр – к. Йәнсура

Йэнтүрэ – *к.* Йэнсура

Йэнтүс – *к.* Йэндус

Йэнһары *ф.,б.* – һары йэн, бөхетле йэн. Элек һары төс, алтын төсө кот билгеһе тип иҫәплэнгән. Шундай исем һары сәсле малайзарға ла кушылған; йә ырыу атамаһынан барлыкка килгән

Йэнһөйәр *ф.,б.* – һөйөклө бала (йэн)

Йэньюлдаш *ф.,б.* – йэн дуҫ, иптәш

Йәсәүи *бор. т.* – XII быуатта Төркөстандағы Яса калаһында йәшәгән атаклы шағир Хужа Әхмәт Йәсәүи хөрмәтенә кушылған исем

Йәсәүир – *к.* Йәсәүи

Йәтимбай *б.* – йәтим балаға кушылған исем

Йәшелбай *б.* – 1. донъяның йәшеллегенә эйә ир, изге әфәнде 2. йәшел күзле малайға бирелгән исем

Йәшкәүәт *б.,ғ.* – йәш көс, йәш энергия

К

Казбек *неол., ғ.,б.* – казый + бәк; хәл итеүсә, хөкөм итеүсә бәк. Кавказдағы Казбек тауына Казибәк кенәздең исеме бирелгән

Кейекбай *б.* – кейек + бай. Боронго йола буйынса бала кейек һымак көслө, йылғыр булһын тип кушылған исем

Кейекбирзе *б.* – кейек + бирзе; кейек һымак көслө, йылғыр (бала) булды

Кейекхужа *б.,ф.* – кейек + хужа; кейек һымак көслө, йылғыр хужа

Кешбай *б.* – кеш (караһыу көрән төстәге асыл тиреле йәнлек) + бай; кеш һымак асыл әфәнде, ир, изге

- Кешби б.** — кеш; (*к.*) Кешбай
- Кешмөхәмәт б., з.** — кеш (*к.* Кешбай) + мөхәмәт (мактаулы, данлыклы, киммәт)
- Килдебай б.** — тыузы изге бай, әфәнде (*саз.* Байгилде)
- Килдебәк б.** — тыузы бәк
- Килдеғол б.** — кол (тыңлаусан) тыузы
- Килдеғош б.** — кош килде; коштар килгән вақытта тыуған бала булыуы ихтимал
- Килдеғужа б., ф.** — хужа, әфәнде тыузы
- Килдейәр б., ф.** — килде (тыузы) йәр, һөйөклә, бәхетлә кеше
- Килдураз б., т.** — бәхет, кот килде (тыузы)
- Килембай б.** — бай бала (тыузы)
- Килмөхәмәт б., з.** — кил + мөхәмәт; мактаулы, данлыклы бала (тыузы)
- Килмырза б., ф.** — мырза, данлыклы кеше (тыузы)
- Килмәк б.** — ситтән килгән
- Килмәмбәт б., з.** — кил + мәмбәт; мактауға лайык бала (тыузы)
- Килмәмәт** — Килмәмбәт (*к.*) мәғәнәһендә
- Килмәт** — Килмәмбәт (*к.*) мәғәнәһендә
- Килсен б.** — килһен, тыузы; ата-әсәләренәң шатлык билгәһе
- Килсенбай б.** — бай булып килһен (бала)
- Килсенбәт б., з.** — халык улы булып килһен
- Килсора** — *к.* Килсура
- Килсура б.** — сура (*к.*) булып килһен (бала)
- Кинжә б.** — *к.* Кинйә
- Кинйә б.** — ғайләлә иң һуңғы бала, төпсөк
- Кинйәбай б.** — кинйә (*к.*) бала бай булһын тигән теләк

- Кинйэбыз б., бор. т.** — кинйэ (к.) + абыз; кинйэ бала укымышлы, абыз булһын тигән теләк менән кушыла
- Кинйэбуз б.** — кинйэ (к.) + буз. Буз һүзенәң ыласын тигән мәғәнәһе бар. Шуға күрә мәғәнәһе ыласын һымак кинйэ бала булыуы ихтимал
- Кинйэбулат б., ф.** — кинйэ (к.) + булат; булат, корос һымак нык төпсөк бала
- Кинйэбәк б.** — төпсөк бала бәк
- Кинйәғол б.** — кинйә + кол; ярзамсыл төпсөк бала
- Кинйәғужа б., ф.** — хужа + төпсөк бала
- Кинйәғәле б., з.** — бөйөк, кәзерле төпсөк бала
- Кинйәкәй б.** — Кинйә (к.) исеменәң иркәләү варианты
- Кинйәморат б., з.** — теләп алынған төпсөк бала
- Кинйәмырза б., ф.** — төпсөк бала — мырза, данлыклы кеше
- Кинйәсолтан б., з.** — төпсөк бала — солтан (батша)
- Кинйәхак б.** — ғәзел төпсөк бала
- Кинйәхан б.** — төпсөк бала хан
- Кинйәхмәт б., з.** — кинйә (к.) + әхмәт; мактаулы төпсөк бала
- Кирәй бор. т.** — үлемгә бирешмә, үлемгә кирелән мәғәнәһендә
- Кирәйғол бор. т., б.** — кирәй (к.) + кол (тыңлаусан, ярзамсыл)
- Көбәк бор. б.** — батыр, иптәш; эт; (к.) Көсөк
- Көлсөнбәт б., з.** — к. Көлһөнбәт
- Көлһөнбәт б., з.** — көләс милләт (вәкиле)
- Көмөшбай б.** — көмөш һымак киммәтле изге әфәнде, ир
- Комөшкол б.** — көмөш һымак киммәтле тыңлаусан кеше

- Көнтимер б.** – кояш һымак матур, йылы, тимер һымак нык
- Көсмырза б., ф.** – көслө, данлыклы мырза
- Көсөк б.** – көсөк, эт балаһы. Боронго заманда этте баланың бер һаксыһы тип һанағандар. Бала тыуып бер нисә көн үткәс уға беренсе – “эт күлдәге” (көсөк күлдәге) кейзергәндәр. Кырк көн үтеүгә “бала эт һымак нык, көсөк кеүек әрһез булһын” тип күлдәкте көсөк муйынына кейзереп ебәргәндәр. Эт тотемына бәйле кеше исемдәре күп халыктарза һакланған
- Көсөкбай б.** – көсөк (*k.*) һымак нык, бай, изге, ир
- Көсәбай** – *k.* Көсәбай
- Көсәпкол** – *k.* Көсәпкол
- Көсәбай бор. б.** – көсәп, көтөп алынған әфәнде
- Көсәмеш бор. б.** – көтөп алынған
- Көсәпкол бор. б.** – көтөп, теләп алынған бала
- Кулибай б.** – кули (кол) + бай; тыңлаусан, ярзамсыл бай, изге, ир, бей
- Кулибәк б.** – кули (кол) + бәк; тыңлаусан, ярзамсыл бәк
- Күбәк бор. б.** – 1. батыр иптәш; 2. эт. Борон баланы һаклау өсөн, эт һымак нык, әрһез булһын тип, үлмәһен тип эт исеме кушыу йолаһы булған; (*k.*) Көсөк
- Күзбәк бор. б.** – кузы (бәрәс) + бәк; йылғыр матур бәк. Элек төрлө хайуан, януар атамаһын исем итеп кушыу йолаһы булған
- Күзбәк б.** – күз һымак кәзерле бәк
- Күзәш б.** – күзе үткер
- Күзәй б.** – атыр өсөн коралды турылай

- Күләй б.** – кол һүзенең иркәләү варианты
- Күркәмбай б.** – күркәм, матур әфәнде
- Күсей – к. Күсәй**
- Күсем б.** – күсеп йөрөгәндә тыуған ир балаға кушылган
исем. 1704–1711 йй. Ихтилал етәкселәренең береһе
Күсем Түләкәевтең исеме; хан
- Күсемхан б.** – күсеп йөрөгәндә тыуған балаға кушылган
исем
- Күсен – к. Күсем**
- Күскилде б.** – 1. бал корто күсе, ғаиләһе менән бәйлә
исем булыуы мөмкин; 2. боронғо төрки (башкорт)
телдәрәндә “күс” һүзе ил, йорт, халыҡ, төркөм
мәғәнәһендә кулланылған. Исем күс вәкиле килде
мәғәнәһендә булыуы мөмкин
- Күстән бор. б.** – иле, күсе булған кеше
- Күсәбай б.** – күсеп йөрөгәндә тыуған әфәнде, изге, ир,
хужа
- Күсәй б.** – күсеп йөрөгәндә тыуған
- Күсәк б.** – күсеп йөрөүсән (күсеп йөрөгәндә тыуған бала)
- Күсәкбай б.** – күсәк (к.) + бай (әфәнде), изге, ир, хужа
- Күсәкбей – к. Күсәкбай**
- Күсәр б.** – күсеп йөрөүсә
- Күсәрбай б.** – к. Күсәкбай
- Күсәпкол – к. Көсәпкол**
- Кәримбай ғ., б.** – кәрим (1. йомарт, рәхимле, кин
күңелле; 2. хөрмәтле, кәзерле, ғәзиз, асыл зат) + бай,
изге, ир, хужа
- Кәримбәк ғ., б.** – кәрим (к. Кәримбай) + бәк
- Кәримғол ғ., б.** – кәрим (к. Кәримбай) + кол
- Кәримкол – к. Кәримғол**

Кәримхан *қ.,б.* — кәрим (*к.* Кәримбай) + хан
Кәрип *б.* — кәриб, кәрзәш, туған
Кәрәзбай *б.* — кәрәз + бай, изге, ир, хужа
Кәшфелхан *қ.,б.* — уйлап табыусы хан

К

Кадирбай *қ.,б.* — көслө, кеүәтле, һәләтле әфәнде
Кадирбәк *қ.,б.* — көслө, кеүәтле, һәләтле бәк
Кадирғол *қ.,б.* — көслө, кеүәтле, һәләтле кол
Кадирхан *қ.,б.* — кеүәтле, кәзерле хан
Казакбай *т.,б.* — казак + бай; 1. казак, атлы, ғәскәри һалдат; 2. батша Россияһында Яйык, Дон, Кубан буйзарына касқан крәстиәндәрзән, кала ярлыларынан торған ирекле кеше; 2. казактан алған килендән тыуған бала исеме булыуы ла ихтимал
Казаккол *т.,б.* — казак (*к.* Казакбай) + кол
Казанбай *б.* — казан (аш бешерә торған һауыт) + бай; бала ризыклы булһын тигән теләк менән кушылған
Казанғол *б.* — казан (*к.* Казанбай) + кол
Казарғол *б.* — үтенеүсе, азарыныусы кол
Казирбай — *к.* Кадирбай
Казирбәк — *к.* Кадирбәк
Казирғол — *к.* Кадирғол
Казархан — *к.* Кадирхан
Казнабай *қ.,б.* — казна (мөлкәт, байлык) + бай
Казыхан *қ.,б.* — казый + хан
Казихан — *к.* Казыхан
Казиямат *қ.,б.* — казый + яман; элекке йола буйынса, баланы яман, яуыз заттан һаклау өмөтө менән “яман” һүзе кергән исем кушқандар

- Кай бор. б.** – нык, кыйыу
- Кайбатыр бор. б.** – нык, кыйыу батыр
- Кайгилде бор. б.** – нык, кыйыу килде (тыузы)
- Кайгол бор. б.** – нык, кыйыу кол
- Каймырза** – нык, кыйыу мырза
- Кайсагилде з., б.** – ғайса + килде (тыузы)
- Кайсура бор. б.** – кай (к.) + сура (к.)
- Кайхан бор. б.** – нык, кыйыу хан
- Калабай ф., б.** – хол – хал (миң) + бай; бәхетле изге бай (кеше). Элекке заманда миңле бала бәхетле була тип ышанғандар. Синоним – Миңлебай
- Калдаман б., з.** – калды + мән; боронго йола буйынса бала үлмәһен, калһын тигән теләк менән кушылған исем
- Калдыбай б.** – калды (к. Калдаман) + бай
- Калкабан ф., б.** – кал (к. Калабай) + кабан; кабан һымак көслө, нык, бәхетле кеше
- Калбарс ф., бор. б.** – кал (к. Калабай) + барс (к.); бәхетле, барс һымак
- Камса бор. б.** – мәғәнәһе билдәһез, камсат һүзенә бәйле булыуы мөмкин
- Кандар т.** – шәкәрле, шәрбәт
- Канлыбәт б., з.** – ханлы өммәт, ханға эйәргән халык
- Кансура б.** – хан + сура (к.); батыр, кыйыу хан
- Карабай б.** – кара (нык, бик) + бай, изге, ир, хужа
- Карабатыр б.** – дәһшәтле батыр
- Карабаш б.** – кара + баш; 1. кара сәсле; 2. борон колдарға бирелгән исем; 3. көслө, кеүәтле, дәһшәтле
- Карабулат б., ф.** – кеүәтле, дәһшәтле, корос һымак нык
- Карабәк б.** – көслө, дәһшәтле бәк

- Карагөбәк б.** – кара + көбәк (*k.*) көслө, дәмшәтле, ба-
тыр иптәш
- Карагүбәк** – *k.* Карагөбәк
- Карагай б.** – карагай ағасы, нык, табыңу ағасы ата-
маһы булыуы ихтимал
- Карағас б.** – карағас, нык ағас, ырыу ағасы исеменән
- Карағол б.** – һаксы, карауылсы
- Карағолғаян б., ғ.** – карағол (*k.*) + ғаян; билгеле
һаксы
- Карағош б.** – бөркөттән бәләкәйерәк кара йырткыс
кош, тотем исеменән
- Карағужа б., ф.** – кара + хужа; көслө, дәмшәтле әфәнде
- Каракай б.** – Карабай, Карабаш исемдәренең иркәләү
варианты
- Каракаш б.** – кара кашлы
- Карамыш б.** – 1. караны, килде, тыузы; 2. Кара-
мыш – Юрматыға ингән башкорт ырыуы
мәғәнәһендә булыуы мөмкин; 3. бәлки, карамыш,
карамак – етәкселек, яуаплылык тигән
мәғәнәләләр
- Карамулла б., ғ.** – көслө, дәмшәтле мулла (укумышлы)
- Карамырза б., ф.** – көслө дәмшәтле мырза (юғары
дәрәжәле кеше)
- Каранай бор. б.** – каран һымак, йәғни туңмай торған
һыу исеменән
- Каранияз б., ф.** – көслө, дәмшәтле бүләк
- Караретдин б.** – дин карары
- Карасай б.** – 1. милләт атамаһы, шул милләт кешеһе;
2. боронғо башкорт телендә иң каты кышкы һыуыҡ;
шул һыуыҡ көндәрҙә тыуған бала исеме

- Жарасбай б.** – 1. карабай (*к.*); 2. кара төстөгө бай, изге, ир
- Жарасура б.** – 1. Карабай (*к.*); 2. кара төстөгө сура (*к.*)
- Жаратай** – 1. б. – кара тай – тай һымак йылғыр, матур; 2. *монг.* – караһыу ир
- Жарахан б.** – кеүөтле, дөһшөтле хан
- Жарэхмөт б.** – кеүөтле, дөһшөтле, данлыклы
- Жарир б.** – 1. караһыу ир-егет; 2. кеүөтле, дөһшөтле
- Жарманай б.** – Жарман йылғаһы исеме менән бөйле булыуы ихтимал
- Жармыш** – *к.* Жармыш
- Жарсыға б.** – гөйрөтле йырткыс кош, тотем исеменән булыуы ихтимал
- Жасимбай з.,б.** – касим (1. өлөшөүсө; 2. кызыл төстө; 3. матур, һылыу) + эфөнде, изге, ир, хужа
- Жасимбөк з.,б.** – касим (*к.* Жасимбай) + бөк
- Жасимхан з.,б.** – касим (*к.* Жасимбай) + хан
- Жаскын б.** – атаһы илбасарзарзан касып йөрөгөн сакта тыуған бала
- Жаскынбай б.** – жаскын (*к.*) + бай
- Жашкар бор. б.** – бөре. Тотем исем, табынуусыларза булған исем
- Жеүөт б.** – көс, гөйрөт
- Жеүөтбай б.** – көслө, гөйрөтле эфөнде, бай, изге, ир
- Жеүөтбирзе б.** – көслө, гөйрөтле бала бирзе (тыузы)
- Жеүөткилде б.** – көслө, гөйрөтле бала тыузы
- Жаимгөл з.,б.** – аяк өстө тороп хөрмөтлөүсө
- Жобағыш б.** – кош исеменән, тотем кош булыуы ихтимал
- Жозабай б.** – жоза эфөнде

- Козакый б.** — коза һүзенең иркәләү варианты
- Козаш** — 1. б. коза һүзенең иркәләү варианты; 2. бор.
т.: а) катынын кешегә биреп тороусы дәрүиш;
б) бер атанан, бер нисә эсэнән тыуған балалар
- Козаяр б., ф.** — коза дуҗ
- Коланбай б.** — колан + бай; кырағай дала аты (Пржевальский аты). Хайуан, йәнлек, януар, кош атамаларын балаға исем итеп кушыу башкорттарза борондан килгән йола
- Колбай б.** — к. Кулибай
- Колбарис б., җ.** — кол + барис; алдан күрөүсә акыллы кол
- Колбахты б.** — кол + бакты; ярзамсыл, тыңлаусан тыузы
- Колбәк б.** — ярзамсыл бәк
- Колгизәр б.** — сәйәхәт итеүсә
- Колгилде б.** — ярзамсыл, тыңлаусан килде (тыузы)
- Колғара б.** — кара + кол; к. Карағол
- Колғәле б. җ.** — бөйөк, оло, кәзерле, ярзамсыл
- Колғәли** — к. Колғәле. XIII быуат комарткыһы “Кисса и Йософ” поэмаһы авторының исеме
- Колдәүләт** — к. Дәүләткол
- Колиш б.** — кол + иш (иптәш)
- Колкәмәр б., җ.** — 1. кол + кәмәр (ай); ай һымак нурлы, тыңлаусан; 2. кол + кәмәр (затлы кайыш)
- Колморат б., җ.** — кол + морат; теләп алынған кол
- Колмөхәмәт б., җ.** — кол + мөхәмәт; данлы, мактаулы кол
- Колмырза б., ф.** — юғары дәрәжәле кешенең колы
- Колманбәт б., җ.** — кол + мәмбәт; мактаулы кол
- Колой б.** — кол һүзенең иркәләү варианты

- Коломбэт б., з.** — кол + бэт; халыктың тоғро коло
- Колонбай б.** — колон + бай; колондары күп булһын, бай булһын
- Колонбэт б., з.** — колон + бэт; колондарға бай халык (вәкиле)
- Колош б.** — кол һүзенең иркәләү варианты
- Колсазак б., з.** — кол + сазак; тоғро, эскерһез, ихлас күңелле кол
- Колсамат б., з.** — мәңге йәшәр кол
- Колсан б.** — колдо яратыусы
- Колсобай б.** — колдары, ярзамсылары күп әфәнде, ир, хужа, изге
- Колсок б.** — кол һүзенең кесерәйтелгән варианты
- Колсонбай** — *к.* Колсобай
- Колсура б.** — кол + сура
- Колсәит б., з.** — кол + сәит; түрәнең тыңлаусан иптәше
- Колтуған б.** — тыңлаусан туған
- Колураз б., т.** — кол + ураза; бәхетле кол
- Колһары б.** — кол + һары; изге, якшы кол. Һары төҫ (алтын төҫө) элек кәзерле, затлы төҫ булып һаналған
- Колһәрип б., з.** — кол + һәрип; атаклы, мәрхәмәтле, тыңлаусан, изге кеше
- Коләхмәт б., з.** — иң данлы, иң мактаулы кеше
- Конай б.** — кон һүзенең иркәләү варианты. Кон — бер төрлө насарлыҡка йәки яманлыҡка кайтарылған яуап
- Конанбай б.** — конан (өсөнсө йәш менән барған тай) + бай; конан һымак йылғыр, матур
- Кондоз б.** — тиреһе киммәтле йәнлек
- Кондозбай б.** — кондоз (*к.*) + бай; кәзерле, киммәтле кеше

- Корбанбай** *з.,б.* – 1. үзен корбан итеүсе әфәнде; 2. корбан байрамында тыуған әфәнде; корбан менән һорап алынған балаға кушылыуы ихтимал
- Корбанбәк** *з.,б.* – корбан байрамы вақытында тыуған бәк
- Корбангилде** *з.,б.* – корбан байрамында тыузы
- Корбанғол** *з.,б.* – корбан байрамында тыуған кол
- Коросбай** *б.* – корос + бай; корос һымак нык бай, ир, изге
- Корсай** *б.* – 1. коросай, корос һымак нык бул; 2. корос һүзенән
- Кортон** *б.* – куртым – аренда. Рәсәйзә 1869 йылда башкорт ерзәрен куртымға бирергә һәм һатырға рөхсәт иткән закон сығарыла. Ер һатыу, ер бүлеүгә арналған йыйын вақытында тыуған ир балаға кортон исеме биргәндәр
- Котдос** *б.* – кот + дуҫ; шатлык, рәхәтлек, уңыш, бәхет килтереүсе дуҫ
- Коткилде** *б.* – кот + килде (тыузы)
- Котло** *б.* – бәхет, ырыҫ, муллык килтереүсе
- Котлобай** *б.* – котло (*к.*) + бай, изге, ир, хужа
- Котлобарс** *б.* – котло (*к.*) + барс (*к.*)
- Котлобирзе** *б.* – котло (*к.*) + бирзе (тыузы)
- Котлобулат** *б.,з.* – коростай нык, бәхетле, ырыҫлы
- Котлобәк** *б.* – бәхетле, ырыҫлы бәк
- Котловафа** *б.,з.* – тоғро, тотанаклы, бәхетле, ырыҫлы
- Котловәли** *б.,з.* – котло (*к.*) + вәли (1. эйә, хужа; 2. туған, кәрзәш; 3. әүлиә, изге)
- Котлогилде** *б.* – бәхетле, ырыҫлы (бала тыузы)
- Котлогәрәй** *б.,ф.* – котло (*к.*) + гәрәй (һәүәскәр, тырыш)
- Котлоғафар** *б.,з.* – котло + ғәфү итеүсе

- Котлоғош б.** — котло (к.) + кош
Котлоғужа б., ф. — котло (к.) + хужа
Котлоғәле б., ғ. — котло (к.) + бөйөк, кәзерле
Котлоғәли — к. Котлоғәле
Котлоғәләм б., ғ. — донъяның котлоһо (к.)
Котлодәүләт б. — котло (к.) + бай, дәүләт
Котлозаман б., ғ. — замандың котло (к.) кешеһе
Котлонас б., ғ. — котло (к.), ярзамсыл
Котлой б. — котло (к.) һүзенән
Котлойән б., ф. — котло (к.) + йән
Котлойәр б., ф. — котло (к.) + йәр (һөйгән кеше, иптәш, дуҫ)
Котлокош — к. Котлоғош
Котлокуш б. — котло (к.) + куш, иптәш, иш
Котлокәзим б., ғ. — котло (к.) + боронғоса, элекке
Котломбәт б., ғ. — халықтың котлоһо (к.)
Котломорат б., ғ. — котло (к.) + морат (изге ниәт)
Котломөхәмәт б., ғ. — котло (к.) + мөхәмәт (данлыклы)
Котломырза б., ф. — котло (к.) + мырза (кусты; түрә балаһы)
Котломәргән б., бор. т. — котло (к.) + мәргән (төз атыусы)
Котломәрзән б., ф. — котло (к.) + мәрзән (батыр ир, кыйыу, асыл)
Котлонур б., ғ. — котло (к.) + нур
Котлорәхман б., ғ. — котло (к.) + рәхман (рәхимле, мәрхәмәтле)
Котлосолтан б., ғ. — котло (к.) + батша
Котлосура б. — котло (к.) + сура (к.)
Котлотимер б. — котло (к.) + тимер һымак нык

- Котлохан** *б.* – котло (*к.*) + хан
- Котлохужа** *б., ф.* – котло (*к.*) + хужа
- Котлохэмит** *б., з.* – котло (*к.*) + мактаулы
- Котлош** *б.* – котло (*к.*) + иш, иптэш
- Котлоша** *б., з.* – котло (*к.*) + ша (шах)
- Котлоэхмэт** *б., з.* – котло (*к.*) + эхмэт (иң мактаулы)
- Котлоюл** *б.* – котло (*к.*), хэйерле юл
- Котлояр** *б., ф.* – *к.* Котлойэр
- Котлэхмэт** – *к.* Котлоэхмэт
- Котой** *т., б.* – бэхетле, бэхет эйәһе
- Котойғужа** *б., ф.* – котой (*к.*) + хужа
- Котош** – *к.* Котлош
- Котсэлэм** *б., з.* – бэхетле һаулык, сэләмәтлек
- Коттаймас** *бор. б.* – кот таймас (юғалмас); котло (*к.*), озон ғүмерле булып
- Кошбирзе** *б.* – кош + бирзе (тыузы). Был исем боронго кошқа табынуу йолаһына бәйле булыуы ихтимал; куш + бирзе, йәғни иш бирзе
- Кошдәүләт** *б., з.* – кош + дәүләт; бай, бэхетле кош (*к.* Кошбирзе)
- Кояш** *б.* – кояш һымак йылы, матур бала
- Кояшбай** *б.* – кояш һымак матур, изге, бай, ир
- Кужагилде** *ф., б.* – хужа килде (тыузы)
- Кужак** *бор. т.* – дегәнәк. Был исем баланы яуыз заттарзан һаклау өсөн кушылыуы ихтимал
- Кузибәк** – *к.* Кузыбәк
- Кузыбәк** *б.* – кузый (*к.*) + бәк
- Кузый** *б.* – һарық бәрәсе, бәрәс. Борон баланы яратып уға исем итеп януар, кош-корт атамаларын биреү йолаһы булған

- Куйлыбай б.** — куй (һарығы) күп бай, изге, хужа, ир
- Кулайбәк б.** — кулай, йәтеш бәк
- Кунак б.** — был исемде, ғәзәттә, кунак килгән йәки
кунакта булған вақытта тыуған малайға кушқандар
- Кунакбай б.** — кунак (к.) + бай
- Кунакбирзе б.** — кунак (к.) + тыузы; 2. кунак һымак
кәзерле бала тыузы
- Кунакай б.** — Кунак (к.) исемең иркәләү варианты
- Кунаккилде б.** — кунак (к.) тыузы
- Кунаккол б.** — кунак (к.) + кол
- Кунаккужа б., ф.** — к. Кунакхужа
- Кунакхужа б., ф.** — кунак (к.) + хужа
- Кускай б.** — кускайыусы, тирә-яктағыларзан айырылып,
күтәрелеп, һерәйеп тороусы
- Кускар т.** — һарык тәкәһе
- Кустыбай б.** — кусты + бай; кустыларға бай булһын
тигән теләк менән кушылған исем
- Кустығол б.** — кусты + кол
- Кустый б.** — кусты һүзенең иркәләү варианты
- Кушай б.** — куш (иш) һүзенән. Туғандарың күбәйһен
мәғәнәһендә
- Кушбай б.** — куш итеүсе, куш килеүсе бай
- Кушбирзе б.** — куш иптәш тыузы
- Кушбәхет б.** — бәхетле иш, бәхетле куш
- Кушғәле б., ғ.** — бөйөк, кәзерле иш
- Кушдәүләт б., ғ.** — бай, бәхетле иш
- Кушкилде б.** — иптәш тыузы
- Кушкынбай б.** — Кушкын + бай
- Куштирәк б.** — куш тирәк; тирәк һымак бейек, кеүәтле,
мөһабәт иш

- Кушташ б.** — куш + таш; таш һымак нык иш
- Кызарғол б.** — ерән-кызғылт сәсле малайға кушылған
- Кызрас б.** — кызыл төслө, матур
- Кызрасбай б.** — кызрас (*к.*) әфәнде, ир, хужа, изге
- Кызылбай б.** — 1. ерән-кызғылт сәсле бай; 2. саузагәр;
3. кызыл-алтын
- Кызырғәле б., ғ.** — кызырыу + гәле; бөйөк, кәзерле ги-
зеүсе
- Кызырғәли** — *к.* Кызырғәле
- Кылсынбай б.** — кылсын + бай. Кылсын — һыйырзың
елен тиреһенән эшләнгән һауыт. Был исем, бәлки,
шул һауытты эшләп бөткән вақытта тыуған балаға
кушылғандыр
- Кылыс б.** — үткер һуғыш коралы
- Кылысбай б.** — кылыс (*к.*) + бай; корал менән дош-
манға каршы барыусы
- Кынай б.** — кына һүзенең иркәләү варианты; корал то-
тоусы, корал йөрөтөүсе мәғәнәһендә
- Кыргызбай б.** — кыргыз + бай
- Кырымғужа б., ф.** — кырым + ғужа. Башкорттарзың
һуғыш, походтарза күп катнашыуы нигезендә Кырым
һуғышына бәйле исем тип иҫәпләргә мөмкин
- Кырым бор. т.** — алыс ер, ил, сокор, уй; якшы, күп,
иҫәһез
- Кырымсура б.** — Кырымға барған сура (*к.*)
- Кытлыбай б.** — кытлык, аслык йылы тыуған бай
- Кыуандык б.** — кыуанып, көтөп алған бала
- Кыуаныс б.** — кыуаныс, шатлык
- Кыуат б.** — кеүәтле, көслө
- Кәзербай ғ., б.** — кәзерле бай, изге, хужа, ир

- Кәзербәк б.** – кәзерле бәк
Кәзерғол б. – кәзерле кол
Кәзерғәле б.,ғ. – кәзерле, бөйөк, оло
Кәзерғәли – к. Кәзерғәле
Кәзеретдин б.,ғ. – диндең кәзерлеһе
Кәзерйән б.,ф. – кәзерле йән
Кәзермөхәмәт б.,ғ. – кәзерле, данлы, мактаулы
Кәзермәт б.,ғ. – к. Кәзермөхәмәт
Кәзерхан б. – кәзерле хан
Кәзершә б.,ғ. – кәзерле шаһ
Кәзирбай ғ.,б. – к. Кәзирбай
Кәзирбәк – к. Кадирбәк
Кәзирғол – к. Кадирғол
Кәзретдин – к. Кәзретдин
Кәләмбай ғ.,б. – кәләм (языу – һызыу белеме) + бай

М

- Малбай б.** – малы күп, бай, изге, ир, хужа
Малдар б.,ф. – мал эйәһе, бай
Малдыбай б. – бай, малы күп изге, ир, хужа
Минағзам б.,ғ. – 1. миңле, бәхетле; иң бөйөк, юғары дәрәжәле; миң үсмәһен, бозолмаһын тип тә миң элементлы исем кушалар. Был түбәндәге миң элементлы исемдәргә лә ошо кағыла
Мингиз б.,ғ. – миңле + гиз; бәхетле, бөйөк, данлы
Миндеғәле б.,ғ. – миңле + ғәле; бәхетле, бөйөк, кәзерле.
 Күп халыктарҙа миң бәхет билдәһе тип һанала
Миндеғәли – к. Миндеғәле
Миндиәр б.,ф. – миңле (бәхетле) йәр

- Миндияр** – *к.* Миндиэр
- Миндулла** *б.,з.* – Алланың бәхетле кешеһе
- Миндәүләт** *б.,з.* – миңле (бәхетле) + дәүләт, бай
- Минзада** *б.,ф.* – бәхетле зат
- Минзариф** *б.,з.* – миң (бәхетле) + зариф; бәхетле, матур, купшы, телгә оҫта
- Минзаһит** *б.,з.* – бәхетле, изге, тыйнак, суфый
- Минислам** *б.,з.* – миңле (бәхетле) мосолман
- Минйәр** – *к.* Миндиэр
- Минсалих** *б.,з.* – миңле (бәхетле), якшы, изгелекле
- Минсаф** *б.* – бәхетле, саф
- Минсафетдин** *б.,з.* – диндең Минсафы (*к.*)
- Минтаһир** *з.,б.* – *к.* Миңлетаһир
- Минтимер** *б.,з.* – бәхетле, тимер һымак нык
- Миньяр** – *к.* Миндиэр
- Миңваис** *б.,з.* – бәхетле, көслө, кеүәтле
- Миңвәис** – *к.* Миңваис
- Миңварис** *б.,з.* – бәхетле вариҫ, мираҫ эйәһе
- Миңвәрис** – *к.* Миңварис
- Миңгәрәй** *б.,ф.* – бәхетле, һәүәскәр, тырыш
- Миңғариф** *б.,ф.* – бәхетле, укымышлы, ақыл эйәһе
- Миңғәзиз** *б.,ф.* – бәхетле, кәзерле, хөрмәтле, данлы, изге, көслө
- Миңғәзим** *б.,ф.* – бәхетле, батыр, алдан күрә белеүсе
- Миндейәр** – *к.* Миндиэр
- Миндеяр** – *к.* Миндиэр
- Миндулла** *б.,з.* – Алланың бәхетле кешеһе
- Миндәүләт** – *к.* Миндәүләт
- Миңзада** *б.,ф.* – бәхетле зат
- Миңзариф** – *к.* Минзариф

- Миңзаһир б.,з.** – бәхетле, нур сәсәүсе, сәсәк атыусы,
матур
- Миңзаһит** – *к.* Минзаһит
- Миңислам** – *к.* Минислам
- Миңйәр** – *к.* Миндиәр
- Миңлатип б.,з.** – бәхетле, мөләйем, шәфкәтле, гүзәл,
шаян
- Миңағзам** – *к.* Минағзам
- Миңлебулат б.,ф.** – бәхетле, булат коросо һымак нык
- Миңлебәк б.** – миңле, бәхетле бәк
- Миңлебәт б.,з.** – бәхетле өммәтән
- Миңлевафа б.,з.** – бәхетле, тоғро, тотанаклы
- Миңлевар б.,ф.** – бәхетле кеше
- Миңлевәғиз б.,з.** – бәхетле, әхлак өйрәтеүсе, өгөтләүсе
- Миңлевәли б., з.** – бәхетле хужа, туған, изге, әүлиә
- Миңлевәлим б.,з.** – бәхетле кунак
- Миңлевәрис** – *к.* Миңлеварис
- Миңлевәсил б.,з.** – бәхетле, мәңгелек дуҫ
- Миңлегәрәй б.,ф.** – *к.* Миңгәрәй
- Миңлеғайса б.,й.** – бәхетле, Алланың коткарыусыһы,
шәфкәте
- Миңлеғалиб б.,з.** – бәхетле, еңеүсе, өстөн
- Миңлеғалим б.,з.** – бәхетле ғалим
- Миңлеғалип** – *к.* Миңлеғалиб
- Миңлеғамил б.,з.** – бәхетле, эшсән, тырыш, хаким,
башлыҡ
- Миңлеғариф б.,з.** – *к.* Миңғариф
- Миңлеғасим б.,з.** – бәхетле һаҡлаусы, яҡлаусы, гонаһһыз
- Миңлеғата б.,з.** – бәхетле бүләк
- Миңлеғаяз б.,з.** – бәхетле, ялҡынлы, данлы, бөйөк, оло

- Миңлеғаян б.,з. — бәхетле, күренекле, танылған
- Миңлеғол б. — бәхетле кол
- Миңлеғосман б.,з. — бәхетле ирлек, батырлық
- Миңлеғот б.,бор. т. — бәхетле йән
- Миңлеғөмәр б.,з. — бәхетле, озон ғүмерле
- Миңлеғужа б.,ф. — бәхетле хужа
- Миңлеғәзи б.,з. — бәхетле, һуғышта енеүсе, көрәшсе
- Миңлеғәзиз б.,з. — к. Миңғәзиз
- Миңлеғәзим б.,з. — к. Миңғәзим
- Миңлеғәле б.,з. — бәхетле, бөйөк, оло
- Миңлеғәли — к. Миңлеғәле
- Миңлеғәлим б.,з. — бәхетле ғалим
- Миңлеғәләм б.,з. — донъяның бәхетлеһе
- Миңлеғәмил — к. Миңлеғамил
- Миңлеғәни б.,з. — бәхетле, бай, мөлкәтле, дәүләтле
- Миңлеғәрәфи б.,з. — бәхетле, алдан хәбәр биреүсе
- Миңлеғазим б.,з. — бәхетле башлык, етәксе
- Миңлезакир б.,з. — бәхетле, иҫкә алыусы, Алланы
зурлап зекер әйтеүсе
- Миңлезар б.,ф. — зар булып көтөп алынған бәхетле бала
- Миңлезаһир б.,з. — к. Миңзаһир
- Миңлезаһит б.,з. — Миңзаһит
- Миңлезиат б.,з. — бәхетле, пак, саф
- Миңлезиаф б.,з. — бәхетле, кунаксыл, асык йөзлө
- Миңлезия б.,з. — бәхетле, нурлы, якты
- Миңлезөбәй б.,з. — бәхетле, иң асыл, иң затлы
- Миңлезөфәр б.,з. — бәхетле енеүсе
- Миңлезөбир б.,з. — бәхетле, көслө, нык ақыллы
- Миңлезәки б.,з. — бәхетле, ярзамсыл, шәфкәтле, зирәк
- Миңлезәкийән б.,з., ф. — Миңлезәки (к.) + йән

- Миңлеислам б.,ғ.** – бәхетле мосолман
- Миңлейән б.,ф.** – бәхетле йән
- Миңлейәр б.,ф.** – бәхетле йәр
- Миңлекәй б.** – миңле, бәхетле исеменең иркәләү варианты
- Миңлелатип – к.** Миңлатип
- Миңлемирза б.,ф.** – бәхетле, түрә балаһы, ак һөйәк
- Миңлемөхәмәт б.,ғ.** – бәхетле, данлыклы, мактаулы
- Миңлемулла б.,ғ.** – бәхетле, укымышлы, дин әһеле
- Миңлемырза б.,ф – к.** Миңлемирза
- Миңлемәжит б.,ғ.** – бәхетле, данлыклы, атаклы
- Миңленасир б.,ғ.** – бәхетле, ярзамсы, яклаусы
- Миңленох б.,ғ.** – бәхетле, тыныс, йыуаныс
- Миңленур б.,ғ.** – бәхетле, нурлы
- Миңленух – к.** Миңленох
- Миңленәгим б.,ғ.** – бәхетле, имен, йомшак күңелле
- Миңлерахман б.,ғ.** – бәхетле, рәхимле, изге, ярлыкауы
- Миңлерәжәб б.,ғ.** – бәхетле, һижрә – Ай календарының Рәжәб айында тыуған
- Миңлерәжәп – к.** Миңлерәжәб
- Миңлерәис б.,ғ.** – бәхетле етәксе
- Миңлерәиф б.,ғ.** – бәхетле, йәлләүсән, мәрхәмәтле, күренекле
- Миңлерәхмән – к.** Миңлерахман
- Миңлерәүеф б.,ғ.** – бәхетле, изгелекле, мәрхәмәтле
- Миңлерәфғәт б.,ғ.** – бәхетле, бөйөк, юғары дәрәжәле
- Миңлерәфкәт – к.** Миңлерәфғәт
- Миңлерәшит б.,ғ.** – бәхетле, тура юлдан барыусы, батыр, кыйыу, зирәк
- Миңлесаттар б.,ғ.** – бәхетле, ғәфү итеүсе, яклаусы

- Миңлесафа б.,з.** – бәхетле, саф, рәхимле, хозур
- Миңлесолтан б.,з.** – бәхетле солтан, батша
- Миңлесәгир б.,з.** – бәхетле кесе бала (кинйә)
- Миңлесәгит б.,з.** – бәхетле
- Миңлесәгәзәт б.,з.** – бәхетле, уңышлы
- Миңлесәит б.,з.** – бәхетле, башлык, етәксе, хөкөмдар
- Миңлесәйет – к.** Миңлесәит
- Миңлесәлим б.,з.** – бәхетле, сәләмәт, гәзел, ябай
- Миңлесәхийән б.,з.,ф.** – бәхетле, киң күңелле, йомарт йән
- Миңлесәхиән – к.** Миңлесәхийән
- Миңлетәһир б.,з.** – бәхетле, пак, саф, гонаһһыз
- Миңлетәскир б.,з.** – бәхетле бүләк, иштәлек
- Миңлеүәр б.,ф.** – бәхетле кеше
- Миңлефазыл б.,з.** – бәхетле, өстөн, камил, абруйлы,
ғалим
- Миңлефарук б.,з.** – бәхетле, якшы менән насарзы айыра
белеүсе
- Миңлефатих б.,з.** – бәхетле асыусы, башлаусы, еңеүсе
- Миңлефуат б.,з.** – бәхетле йөрәк, акыл
- Миңлефүәт – к.** Миңлефуат
- Миңлефән б.,з.** – бәхетле белем эйәһе
- Миңлефәнис б.,з.** – бәхетле яктыртыусы, маяк
- Миңлефәрит б.,з.** – бәхетле, берзән-бер, тиндәшһез
- Миңлефәрук – к.** Миңлефарук
- Миңлефәрхәт б.,з.,ф.** – бәхетле, зирәк
- Миңлефәһим б.,з.** – бәхетле, акыллы, зирәк, үрнәк
- Миңлехажи б.,з.** – бәхетле, хажға барған кеше
- Миңлехак б.,з.** – бәхетле, гәзел, тоғро
- Миңлехаммат б.,з.** – бәхетле, мактаусы, данлаусы, мак-
тауға лайык

- Миңлехан б.** – бәхетле хан
- Миңлехарис б., з.** – бәхетле игенсе, һаклаусы, яклаусы
- Миңлехафиз б., з.** – бәхетле, һаклаусы, яклаусы, Көрбәнде ятка белеүсе; иҫтәлек, хәтер
- Миңлехөрмәт б., з.** – бәхетле, хөрмәтле, ихтирамлы
- Миңлехәбир б., з.** – бәхетле, белемле
- Миңлехәзис б., з.** – бәхетле хәбәр, хикәйәт
- Миңлехәжи б., з.** – *к.* Миңлехажи
- Миңлехәй б., з.** – бәхетле, мәңге тере
- Миңлехәйзәр б., з.** – бәхетле арыҫлан
- Миңлехәлил б., з.** – бәхетле сын дуҫ, хәләл йәшәүсе ир
- Миңлехәлит б., з.** – бәхетле, мәңгелек; дуҫ
- Миңлехәт б., з.** – бәхетле Әхәт – бер генә, яңғыз
- Миңлешах б., з.** – бәхетле шаһ
- Миңлешәих б., ф.** – бәхетле аһнакал, юлбашсы, рухани атай
- Миңлешәриф б., з.** – бәхетле, атаклы, хөрмәтле, мәрхәмәтле, изге
- Миңлеяр б., ф.** – миңле йәр
- Миңләхмәт б., з.** – бәхетле, иң данлы, иң мактаулы
- Миңләмөхәмәт б., ф., з.** – бәхетле, мактаулы, данлыклы
- Миңнизар б., з.** – миңле зар (күп-күп миңдәр); бик-бик бәхетле
- Миңнулла б., з.** – Алланың бәхетлеһе
- Миңнур б., з.** – бәхетле, нурлы
- Миңсалих б., з.** – бәхетле, якшы, игелек кылыусы, рәхимле
- Миңсаф б., з.** – бәхетле, таза, хозур, рәхәт
- Миңсафетдин б., з.** – диндең миңсафы (*к.*)
- Миңсафитдин** – *к.* Миңсафетдин
- Миңсолтан б., з.** – *к.* Миңлесолтан

- Миңсәлих б.,з.** – к. Миңсалих
- Миңтаһир б.,з.** – к. Миңлетаһир
- Миңтимер б.,з.** – бәхетле, тимер һымак нык
- Миңфатих б.,з.** – к. Миңлефатих
- Миңхан б.** – бәхетле хан
- Миңхарис б.,з.** – Миңлехарис
- Миңхәйзәр б.,з.** – бәхетле арыслан
- Миңшәих – к.** Миңлешәих
- Миңшәйех – к.** Миңлешәих
- Миңшәриф – к.** Миңлешәриф
- Миңъяр б.,ф.** – бәхетле йәр
- Мирасбай з.,б.** – мираҫ (атанан йәки әсәнән мираҫ булып калған бала) + бай
- Мирза б.** – мырза, түрә, титул
- Мирзабай ф.,б.** – түрә балаһы, ак һөйәк әфәнде
- Мирзагилде ф.,б.** – мирза (к. Мирзабай) + килде (тыузы)
- Мирзахан ф.,б.** – мирза (к. Мирзабай) + хан
- Мирсаф ф.,б.** – саф, әскерһез, тоғро, намыҫлы башлык
- Миртимер ф.,б.** – тимер һымак нык башлык
- Миһранбай ф.,б.** – шәфкәтле, миһырбанлы, һөйкөмлө әфәнде
- Миһранбәк ф.,б.** – миһран (к. Миһранбай) + бәк
- Моратбай з.,б.** – ниәтле әфәнде
- Моратбәк з.,б.** – моратлы, (ниәтле) бәк
- Мораткол з.,б.** – ниәтле кол (тыңлаусан, ярзамсыл)
- Моратхан з.,б.** – ниәтле хан
- Мостафахан з.,б.** – һайлап алынған, иң саф, башкаларҙан өҫтөн хан
- Мөхәмәтбай з.,б.** – мактаулы, данлыклы әфәнде
- Мөхәмәткол з.,б.** – мактаулы, данлыклы кол

- Мөхәмәтхан** *ғ.,б.* – мактаулы данлыклы хан
- Мөьминғол** *ғ.,б.* – мосолман қол
- Муйнак** *бор.т.* – муйыны ақ. Эткә қушыла торған зоо-
ним. Элекке заманда был исем йәшәүсән булһын
тигән теләктән сығып ир балаларға қушылған
- Мулйегет** *б.* – бай, мул егет
- Муллабай** *ғ.,б.* – укымышлы дини әфәнде, ир, изге
- Муллабирзе** *ғ.,б.* – мулла (*к.* Муллабай) + тыузы
- Муллагилде** *ғ.,б.* – мулла (*к.* Муллабай) + килде (тыузы)
- Муллағол** *ғ.,б.* – мулла (*к.* Муллабай) + қол
- Муллағул** – *к.* Муллағол
- Муллахан** *ғ.,б.* – мулла (Муллабай) + хан
- Мусабай** *й.,ғ.,б.* – муса (бала) + бай
- Мусабир** *й.,ғ.,б.* – муса (*к.* Мусабай) + тыузы
- Мусабәк** *й.,ғ.,б.* – муса (*к.* Мусабай) + бәк
- Мусақай** *й.,ғ.,б.* – Муса (*к.* Мусабай) исемеңең иркәләү
варианты.
- Мусахан** *й.,ғ.,б.* – муса (*к.* Мусабай) + хан
- Мырза** *б.* – түрә, батша балаһы, ақ һейәк; қусты
- Мырзабай** – *к.* Мирзабай
- Мырзабәк** *ф.,б.* – мырза (батша балаһы, түрә балаһы,
затлы) + бәк
- Мырзагилде** *ф.,б.* – мырза (*к.* Мырзабәк) + килде (тыузы)
- Мырзағол** *ф.,б.* – мырза (*к.* Мырзабәк) + ярзамсыл, тың-
лаусан
- Мырзахан** *ф.,б.* – *к.* Мырзабәк + хан
- Мәмбәтқол** *ғ.,б.* – мактаулы, данлыклы қол
- Мәмәтқол** *ғ.,б.* – *к.* Мәмбәтқол
- Мәмәтсура** *ғ.,б.* – мактаулы, данлыклы сура (*к.*)
- Мәргән** *бор.т., монг.* – һунарсы, төз атыусы

- Мәүлеткол** *з.,б.* – мәүлет (1. тыуған ер, тыуған ил; 2. тыуған көн; 3. (байрам) + кол
- Мәүлетхан** *з.,б.* – мәүлет (*к.* Мәүлеткол) + хан
- Мәүлитбай** *з.,б.* – мәүлет (*к.* Мәүлеткол) + бай
- Мәүлиткол** – *к.* Мәүлеткол
- Мәүлэтхан** – *к.* Мәүлетхан
- Мәүлихан** *з.,б.* – теләп, һорап алынған хан
- Мәүләмбирзе** *з.,б.* – теләп алынған балам тыузы
- Мәхмүтхан** *з.,б.* – мактаулы хан

Н

- Надирбай** *з.,б.* – бик һирәк осрай торған бай
- Надирхан** *з.,б.* – бик һирәк осрай торған хан
- Назарғол** *з.,б.* – ярҙамсыл, ятшы ниәтле кол
- Нарбәк** *з.,б.* – нар (ут, ялкын) + бәк; ялкынлы бәк
- Наурузбай** *ф.,б.* – науруз (иранлыларзың иҫке календары буйынса йыл башы көнө, Яңы йыл байрамы; көн менән төндөң язғы тигезлек көнө 21 мартка тура килә) + бай
- Нейәтбай** *з.,б.* – теләп алынған бала
- Ниғмәтбай** *з.,б.* – бай, мөлкәтле, бәхетле
- Ниғмәткол** *з.,б.* – бай, мөлкәтле, бәхетле кол
- Ниғмәтхан** *з.,б.* – бай, мөлкәтле, бәхетле хан
- Ниәтбай** – *к.* Нейәтбай
- Ниязғол** *ф.,б.* – нияз (1.бүләк; 2. үтенес, өмөт) + кол
- Ниязбай** *ф.,б.* – нияз (*к.* Ниязғол) + бай
- Ниязбәк** *ф.,б.* – нияз (*к.* Ниязғол) + бәк
- Ниязғол** – *к.* Ниязғол
- Нурай** *з.,б.* – ай нуры һымак матур
- Нурат** *з.,б.* – нур + ат (исем, дан); нурлы, данлы

- Нурбүлөк** *з.,б.* – нурлы бүлөк
Нурбөк *з.,б.* – нурлы бөк
Нурит *з.,б.* – нурлы ит, нурлы булһын
Нурихан *з.,б.* – нурлы хан
Нурияз *з.,б.* – нурлы яз
Нурлыбай *з.,б.* – нурлы бай, эфэнде
Нурлыхан *з.,б.* – нурлы хан
Нурсат *з.,б.* – тас (хэс) нур
Нурсыуак *з.,б.* – нурлы, асык кояш яктыһы
Нурхан *з.,б.* – нурлы + хан
Нэзербай *з.,б.* – нэзер + бай. Нэзер әйтеп һорап алынған
 балаға кушыла
Нэзерғол *з.,б.* – нэзер + кол
Нэзерхан *з.,б.* – нэзер + хан

О

- Олислам** *з.,б.* – *к.* Олоислам
Олоислам *б.,з.* – оло ислам, оло, ысын мосолман
Олкан *б.* – оло хан булыуы ихтимал
Оморғол *з.,б.* – ғүмер + кол; озон ғүмерле кол
Оморзак *з.,б.* – ғүмере озақ
Оскон *б.неол.* – ут, ялкын һымак

Ө

- Өлгөр** *б.* – етез, еңел хәрәкәтле, өлгөрөм
Өлфән *б.,з.* – оло ғалим
Өмөтбай *ф.,б.* – өмөтлө бай, изге ир, хужа
Өмөткол *ф.,б.* – өмөтлө, ярзамсыл
Өршәт *б.* – бик шат

- Разбәк *з.,б.* – ризалашыусы, килешеүсән бәк
- Раскилде – *к.* Раҫкилде
- Раҫкилде *ф.,б.* – урынлы, хак килде (тыузы)
- Рахманғол *з.,б.* – рәхимле, изге ярзамсы
- Ризбай *з.,б.* – ризалашыусы, килешеүсән бай
- Рөстәмбай *ф.,б.* – бик зур кәүзәле, бәһлеүән бай
- Рөстәмбәк *ф.,б.* – рөстәм (*к.* Рөстәмбай) + бәк
- Рөстәмхан *ф.,б.* – рөстәм (*к.* Рөстәмбай) + хан
- Руслан *бор.т.* – Арыслан исеменәң урыҫлаштырылған
формаһы
- Русай *б.* – ырыҫ (бәхет) һүзенән
- Русбай *б.* – бәхетле бай, ир, хужа, изге
- Русйән *б.,ф.* – бәхетле йән
- Рускол *б.* – бәхетле кол
- Рускужа *б.,ф.* – бәхетле хужа
- Русмөхәмәт *б.,з.* – бәхетле, мактаулы, данлыклы
- Русбай – *к.* Русбай
- Рускилде *б.* – ырыҫ (бәхет) + килде
- Рускол *б.* – бәхетле кол
- Рускужа *б.,ф.* – бәхетле хужа
- Рәхимбәк *з.,б.* – мәрхәмәтле, шәфкәтле бәк
- Рәхимғол *з.,б.* – мәрхәмәтле, шәфкәтле кол
- Рәхимкол *з.,б.* – *к.* Рәхимғол
- Рәхимхан *з.,б.* – мәрхәмәтле, шәфкәтле хан
- Рәхманғол *з.,б.* – шәфкәтле кол
- Рәхмәтхан *з.,б.* – шәфкәтле, мәрхәмәтле хан

С

- Сабан б.** – “һабан” һүзенән, һабан ваҡытында тыуған
- Сабанай б.** – Сабан (*к.*) исеменең иркәләү варианты
- Сабансы** – һабан + сы
- Сағанбай б.** – бала саған ағасы һымак бейек, матур булһын тип кушылған исем
- Сағынбай б.** – һағынып кәтәп алған бала
- Сазрихан ғ., б.** – йөрәк ханы
- Салихкол ғ., б.** – изгелекле, рәхимле, тәүфиклы кол
- Самарбай ғ., б.** – самар (файза, емеш) + бай. һамар йылғаһы атамаһынан булығы ла мөмкин
- Санбай ф., б.** – байға окшаш
- Санжар т.** – үткер
- Санийар** – *к.* Санжар
- Сарбай б.** – һарыбай. Борон төрки халыктарза һары төс, алтын төсә затлы төс тип аталған
- Сарбулат б., ф.** – булат кылыслы һымак үткер
- Саримсак б.** – һарымһак. Борон төрки халыктарза әсе, зәһәр есле үсемлек атамаһы бала янына яуыз көстәр килмәһен, уға ауырыу йоктормаһын тигән теләктән исем итеп кушылған
- Сарйән б., ф.** – һары + йән. (*сағ.* Сарбай)
- Сарьян** – *к.* Сарйән
- Сатғәле б., ғ.** – ысын гәле (бөйөк, оло, юғары, кәзерле)
- Сатғәли** – *к.* Сатғәле
- Сатлык б.** – һатып алынған. Борон бала тормағанда “яуыз көстәрзе азаштырыу” әсән ата-әсәләре баланы күп балалы ғаиләгә биреп тороп уны кире һатып алығы йолаһы үткәргәндәр

- Саттархан** *з.,б.* – гәфү итеүсе, яклаусы хан
Сатыбал *б.* – хатып алынған бала; *к.* Сатлык
Саубан *бор.т.* – һаулығы бар, иңән-һау
Сафикан *з.,б.* – саф, пак, хозур, эскерһез хан
Сафихан *з.,б.* – саф, эскерһез хан
Сафкол *з.,б.* – саф, эскерһез кол
Синугол *ф.,б.* – синә (көслө күкрәкле) + кол
Сирбай *бор. б.* – сиреү (гәскәр) + бай, хәрби әфәнде
Сиргәле *бор.б.* – сиреү (гәскәр) + гәле (бөйөк, оло, юғары, кәҙерле)
Сиргәли *бор.б.* – *к.* Сиргәле
Собханғол *з.,б.* – данлы, шөһрәтле, мактаулы кол
Солтанбай *з.,б.* – солтан (1. батша, хаким; 2. иң якшы кеше) + бай
Солтанбәк *з.,б.* – солтан (*к.* Солтанбай) + бәк
Солтангилде *з.,б.* – солтан (*к.* Солтанбай) + килде (тыузы)
Солтанғол *з.,б.* – тыңлаусан солтан (*к.* Солтанбай)
Солтантимер *з.,б.* – солтан (*к.* Солтанбай) + тимер һымак нык
Сонарбай *б.* – һунарсы бай
Сөйөмбәк *б.* – һөйөклө бәк
Сөйөндөк *б.* – шатландык, һөйөндөк (көтөп алған балаға кушылған исем)
Сөйөш *б.* – һөйөклө бала
Сөйәрғол *б.* – һөйкөмлө кол
Сөйәрәмбәт *б.* – халыктың һөйөклөнө
Сукбай *б.* – бик бай
Сулпан *б.* – ергә иң яқын торған якты йондоз, планета; Зөһрә йондозо
Сунарғол *б.* – һунарсы кол

- Сура б. – хан, ғәскәр башлығы эргәһендәге батыр
- Сурабатыр б. – хан. Ғәскәр эргәһендәге батыр
- Сурай б. – Сура (к.) исеменең иркәләү варианты
- Суракай б. – Сура (к.) исеменең иркәләү варианты
- Сураман б. – батыр ир
- Сурайән б., ф. – сура (к.) + йән
- Сурайәр б., ф. – сура (к.) + йәр (күңел һөйгән кеше; иптәш, дуҫ)
- Сураян – к. Сурайән
- Сураяр – к. Сурайәр
- Сынбирзе б. – ысын кеше бирзе (тыузы)
- Сынбулат б., ф. – ысын, нәғез булат. Бала коростай нык булһын тигән теләктән сығып кушылған
- Сындәүләт б., ғ. – ысын, нәғез дәүләт; нәғез бай
- Сынийәр б., ф. – һөйгән йәр
- Сынтимер б., – нәғез тимер, нык
- Сырлыбай б., – һырлы, бизәкле, матур + бай
- Сыртай б. – Сыртлан (һыртлан – сүл бүреһе; батырлыҡ, етезлек билдәһе) исеменең иркәләү варианты
- Сыртлан б. – сыртлан (сүл бүреһе); батырлыҡ, етезлек билдәһе
- Сыртланбай б. – һыртлан (к. Сыртлан) + бай
- Сыртланбәк б. – һыртлан (к. Сыртлан) + бәк
- Сыртланхан б. – һыртлан (к. Сыртлан) + хан
- Сыртланша б., ғ. – һыртлан (к. Сыртлан) + шаһ
- Сыуак б. – кояшлы, аяз
- Сыуакбай б. – сыуак (к.) + бай
- Сәғитбай ғ., б. – сәғит (бәхетле) + бай
- Сәғәзәтхан ғ., б. – бәхетле хан
- Сәитбаба – к. Сәйетбаба

- Сәйтбай** – *к.* Сәйетбай
- Сәйетбаба** *з.,б.* – оло йәшкә етер хөрмәтле башлык, хөкөмдар
- Сәйетбай** *з.,б.* – оло йәшкә етер хөрмәтле башлык, хөкөмдар + бай
- Сәйеткол** *з.,б.* – оло йәшкә етер хөрмәтле башлык, тыңлаусан
- Сәйетхан** *з.,б.* – оло йәшкә етер хөрмәтле башлык, хан
- Сәйерхан** *з.,б.* – гизеүсе, йөрөүсе хан
- Сәлимхан** *з.,б.* – сәләмәт, саф, гәзел, ябай хан
- Сәлимьяуар** *з.,б.* – сәләмәт, саф, гәзел, ябай + яуар (булһын)
- Сәләмбәк** *з.,б.* – сәләм биреүсе, сәләмләүсе бәк
- Сәмирхан** *з.,б.* – емеш биреүсе, фәйзалы хан
- Сәрзәрбәк** *ф.,б.* – гәскәр башлығы, командир, дәрәжәле бәк
- Сәсэн** *б.* – акылға бай, тапкыр, ошта һүзле
- Сәсэнбай** *б.* – сәсэн (*к.*) + бай
- Сәүербай** *з.,б.* – Иран кояш календарында икенсе айзың исеме (апрель) + бай; Сәүер айында тыуған
- Сәфәрғол** *з.,б.* – сәфәр (1. юл йөрөү, сәйәхәт; 2. һижри йылының икенсе айы. Шул айза тыуған малайзарға кушылған исем) + кол

Т

- Табар** *б.* – 1. табыр, булдырыр; 2. таж – балта; (*сағ.* Балтабай)
- Табиш** *б.* – үзеңә иш туған табып ал, туғандарың күп булһын тигән теләк
- Тайбоға** *б.* – тай (йәш йылкы малы) + боға, үгез. Бала йәш үгез һымак, тай һымак көслә, йылыр булһын тип кушылған исем

- Таймас т.** – 1. ғүмер юлынан таймақ, үлмәс (бала);
2. ата-әсә һүзенән таймақ бала
- Таймырза б., ф.** – тай һымак етез, ғәйрәтле түрә балаһы,
ак һөйәк затлы
- Тайнур б., ғ.** – нурлы тай (һылғыр, ғәйрәтле)
- Тайсы бор. б.** – 1. боронғо төркизәрзә титул, дәрәжә ата-
маһы буларак, “өлкән тәрбиәсе, остаз, атаклы, бил-
дәле кеше) тигән мәғәнәләрзә кулланылған; 2. тай
һүзенән. Борон башкорт һәм башка төрки халыктар
йорт хайуандарының, төрлө януар, уларзың балала-
рының атамаһын балаға исем итеп биргәндәр
- Тайсын – к.** Тайсы
- Тактай б.** – так, тиндәшһез, берзән бер тай (көслө,
һылғыр)
- Талмас б.** – 1) арымақ, талмақ (ғәйрәтле); 2) тылмас –
тәржемәсе
- Таманбай б.** – 1) таман, кәрәгенсә булған бай; 2) то-
ман + бай
- Тамир бор. т.** – тимер (бала тимер һымак нык булһын
тип кушылған исем)
- Тамъян б.** – боронғо башкорт ырыуы атамаһынан (бала-
ның кем икәнлеген, кайза тыуғанлығын белдерә)
- Танағол бор. т.** – тана (ыңйы) + кол; ыңйы һымак
асыл кол
- Танат б.** – таң атқанда (тыуған бала)
- Танатар – к.** Танат
- Танһык б.** – һағынғандан теләп көтөп алынған (бала)
- Танһыкбай б.** – танһык (к.) + бай
- Танһыкйән б., ф.** – танһык (к.) + йән
- Танһыккужа б., ф.** – танһык (к.) + хужа

- Таң б.** – таңда тыуған бала
Таңатар – *к.* Танат
Таңбакты б. – таң мәлендә тыузы
Таңбирзе б. – таң мәлендә (Алла) бирзе (баланы)
Таңбулат б., ф. – таң мәлендә булат һымак нык бала
 тыузы
Таңбәк б. – таңда тыуған бәк
Таңгилде б. – таңда тыуған бала
Таңғатар – *к.* Танат
Таңнур б., з. – таң нуры
Таңсолтан б., з. – таңда тыуған солтан (батша, хақимдар)
Таңсура б. – таңда тыуған сура (*к.*)
Тасимулла б., з. – нәғез мулла (уқымышлы, дин әһеле)
Татлыбай б. – тәмлебай + бай
Татлыбәк б. – татлы, тәмле бәк
Татлығужа б. – *к.* Татлыхужа
Татлыйән б., ф. – татлы, тәмле йән
Татлыккужа б., ф. – *к.* Татлыхужа
Татлымбәт б., з. – татлы халқым вәкиле
Татлыхужа б., ф. – татлы, тәмле хужа
Таулыбай б. – таулы ерзә тыуған бай
Таулықай б. – Таулыбай (*к.*) исеменен иркәләү варианты
Тауылбай б. – тәүге бала (бай)
Таһирхан з., б. – саф, гонаһһыз хан
Ташбулат б., ф. – таш һәм булат коросо һымак нык
Ташмөхәмәт б. – таш һымак нык, данлы, мактаулы
Ташмырза б. – таш һымак нык түрә балаһы
Таштимер б. – таш, тимер һымак нык
Таштүбә б. – таш + тау, таш-тау һымак нык булығын
 теләп кушылған исем

- Теләк б.** – 1. күңел ынтылышы, шул турала әйткән һүз; 2. Хозайзан нәзер әйтәп үтенәү йолаһы үткәрәп һорап алған бала исемә
- Теләкбирзе б.** – теләп алынған
- Теләмеш б.** – теләп алынған
- Теләпкол б.** – теләп алынған кол
- Теләүбай б.** – теләп алынған бай
- Теләүбирзе б.** – *к.* Теләкбирзе
- Теләүғол б.** – *к.* Теләпкол
- Теләүмбәт б., з.** – халыктың теләгәнә
- Теләүкәй б.** – Теләмеш (*к.*) исемәнәң иркәләү варианты
- Теләүмөхәмәт б., з.** – теләп алынған, мактаулы, данлы
- Теләүсә б.** – теләк теләүсә
- Теләүсән б.** – *к.* Теләүсә
- Теләүсура б.** – теләп алынған сура (*к.*)
- Теләүшә б., з.** – теләп алынған шаһ
- Теләш б.** – Теләмеш (*к.*) исемәнәң иркәләү варианты
- Теүәл б.** – тулы, етеш
- Теүәлбай б.** – теүәл (*к.*) + бай
- Тимай б.** – Тимер (*к.*) исемәнәң иркәләү варианты
- Тимер б.** – бала тимер һымак нык булһын тигән теләктән кушылған
- Тимербай б.** – тимер (*к.*) + бай
- Тимербатыр б.** – тимер (*к.*) + батыр (*к.*)
- Тимербулат б., ф.** – тимер (*к.*) + булат (корос)
- Тимербулды б.** – тимер һымак нык бала булды
- Тимербәк б.** – тимер һымак нык бәк
- Тимергәрәй б., ф.** – тимер һымак нык тырыш һәүәскәр
- Тимерғазак б.** – төньяк полюска яқын торған яқты йондоз исемәнән

- Тимерғариф** б.,з. – тимер (к.) + ғариф (акыл эйәһе, бе-
лемле, укымышлы)
- Тимерғата** б.,з. – тимер (к.) + ғата (бүләк)
- Тимерғол** б. – тимер һымак нык кол
- Тимерғужа** б.,ф. – тимер һымак нык хужа, әфәнде
- Тимерғәзе** б.,з. – тимер (к.) + ғәзи (һуғышта еңеүсе,
көрәшсе)
- Тимерғәзи** б.,з. – к. Тимерғәзе
- Тимерғәзим** б.,з. – тимер (к.) + ғәзим (бөйөк, батыр, аб-
руйлы)
- Тимерғәле** б.,з. – тимер (к.) + ғәле (бөйөк, оло, кәзерле)
- Тимерғәли** б. – к. Тимерғәле
- Тимерзаһит** б.,з. – тимер (к.) + заһит (суфый, изге, тыйнак)
- Тимерзәлиф** б.,з. – тимер (к.) + зәлиф (хәстәрле)
- Тимерйән** б.,ф. – тимер (к.) + йән
- Тимерйәр** б.,ф. – тимер (к.) + йәр
- Тимеркәй** б.,ф. – Тимер исеменең иркәләү варианты
- Тимерказык** б. – к. Тимерказак
- Тимерсалих** б.,з. – тимер (к.) + салих (якшылыклы, из-
гелекле, тәүфиклы)
- Тимерсәлих** б.,з. – к. Тимерсалих
- Тимерхай** б.,з. – к. Тимерхәй
- Тимерхан** б. – тимер һымак нык хан
- Тимерхарис** б.,з. – тимер (к.) + харис (игенсе; һаклаусы,
яклаусы)
- Тимерхатиб** б.,з. – тимер (к.) + хатиб (өгөтләүсе, вәғәз
һөйләүсе оратор)
- Тимерхатип** б.,з. – к. Тимерхатиб
- Тимерхәй** б.,з. – тимер (к.) + хәй (1. мәңге тере; тормош;
2. ил, кәбилә)

- Тимерша б. ,з.** – тимер (к.) + шаһ
- Тимершә б. ,з.** – к. Тимерша
- Тимершәих б. ,з.** – тимер (к.) + шәих (ахһакал, юлбашсы, дин башлығы, рухани атай)
- Тимершәриф б. ,з.** – тимер (к.) + шәриф (атаклы, хөрмәтле, изге)
- Тимерэй б.** – Тимер исеменең иркәләү варианты
- Тимерәш б.** – Тимер исеменең иркәләү варианты
- Тимур т.** – Тимер. Тимур (1336 – 1405) – Урта Азиялә дәүләт эшмәкәре, әмир Ахһак Тимур
- Тиңбай б.** – башка байзарға тиң бай
- Тиңбирзе б.** – иш бирзе
- Тиңиш б.** – тиң иш
- Тиңсура б.** – тиң сура (к.)
- Тоған бор.т.** – 1. бөркөт; 2. бойороусы
- Тозбәк б.** – акыллы, мәғәнәле бәк
- Тойғон б.** – 1. ыласындар ғәиләһенә караған эре йырткыс кош; 2. һескә тойғоло, һизгер; 3. ырыу кошо, тотем атамаһы
- Токомбай б.** – нәсел-ырыузы дауам итеүсә берзән-бер ир балаға кушқандар
- Токомбәт б.** – халыктың нәсел-токомон дауам итеүсәһе
- Толомбай бор.т.** – 1. толомло (озон сәсле) + бай; 2. бөтә яктан тулы ир, изге, бай; 3. бөтә ағзалары тулы, исән-һау бай, ир, изге
- Толомғужа б.,ф.** – толомло, тулы хужа
- Толпар б.** – бик якшы етез ат, арғымак
- Томан б.** – томанлы көндә тыуған бала
- Томанбай б.** – томанлы көндә тыуған бала
- Томанса б.** – томанлы көндә тыуған бала

- Томансы** – *к.* Томанса
- Томанша** *б., ғ.* – томанлы көндө тыуған бала, шаһ
- Томаш** *б.* – Томан (*к.*) исеменең иркәләү варианты
- Торомтай** *б.* – ыласындар ғаиләһенә караған вак йырт-кыс кош
- Торсонбай** *б.* – торһон, йәшәһен бай, ир, изге, хужа
- Торымтай** – *к.* Торомтай
- Төйөмбәт** *б.* – төйөрөм (зур ғына, тос), өммәт (халык)
- Төлкөбай** *б.* – төлкө (акыл, хәйлә эйәһе) + бай
- Төлкөсура** *б.* – төлкө (акыл, хәйлә эйәһе) + сура (*к.*)
- Төлөбай** *б.* – төлөк (тыныс урын, оя) + бай; йән төлөгө булған бай
- Төпсөк** *б.* – ғаиләлә һуңғы, кинйә бала
- Төпәй** *б.* – төп һүзенең иркәләү варианты. Төп – беренсе урындағы, мөһим
- Төрөмбәт** *б.* – ыксым өммәт (халык)
- Төрөкмән** *б.* – төркмән милләте һәм шул милләттең бер вәкиле
- Туған** *б.* – кәрзәш; туғандары күп булһын тигән теләктән сығып кушылған
- Туғанбай** *б.* – туған (*к.*) + бай
- Туғызак** *б.* – 1. туғызак – кош атамаһы (борон балаларға кош исемен кушыу йолаһы булған); 2. ғаиләлә бала тормағанда, яңы тыуған баланы һаклау өсөн уны сит кешегә биреп торғандар һәм һуңынан туғыз төрлө әйбер биреп “һатып” алғандар. Бындай балаға, ғәзәттә, Туғызак, һатлык йә һатыбалды тигән исем биргәндәр
- Туғызбай** *б.* – 1. ғаиләлә туғызынсы бала булып тыуған малайға кушылған исем; 2. туғызак (*к.*) исеменән дә бәйлә булыуы мөмкин

- Туйгилде б.** – туй килгәндә тыуған бала
- Туйеш б.** – туй + иш; байрам килтереүсе мәгәнәһендә
- Туймөхәмәт б., ғ.** – туй ваҡытында тыуған мөхәмәт (мактаулы, данлы)
- Туймулла б., ғ.** – туй ваҡытында тыуған мулла (уҡымышлы дин әһеле)
- Туймырза б., ф.** – туй ваҡытында тыуған мырза (батша балаһы, түрә балаһы, аҡ һөйөк, затлы)
- Туйнур б., ғ.** – туй ваҡытында тыуған нурлы кеше
- Туйсура б.** – туй ваҡытында тыуған сура (к.)
- Туйсы б.** – туй, байрам ваҡытында тыуған
- Туйсыбай б.** – туй ваҡытында тыуған әфәнде
- Тукбай б.** – тук, мөлкәтле әфәнде
- Тукай бор т., монг.** – 1. тук һүҙенең иркәләү варианты; 2. Тукай исеменең мәгәнәһен “туғанкай” (бик яҡын, бик ғәзиз) тип тә аңлаталар; 3. Тукай исеме боронғо төрки телдәге туғайлы урын һүҙенән булуы ла мөмкин; 4. монголса тукай – йәйә, салауат күпере, йәйғор; 5. Себер татарзари туктаһын (үлем йәки тыуу туктаһын), Туктарғәле исемдәрен кысқартып тукай формһында кулланалар. Бөйөк татар языусыһы Ғабдулла Тукайҙың йыраҡ бабаларының береһе Туктарғәли (Туктар (к.) + ғәли (бөйөк, оло, кәҙерле) исемле булған. Уның исемен кысқартып, Тукай тип йөрөткәндәр
- Тукбулат б., ф.** – тук, тулы, бөтөн, булат (корос)
- Тукмөхәмәт б., ғ.** – тук, тулы, мөхәмәт (мактаулы, данлы)
- Тукмырза б., ф.** – тук, тулы мырза (түрә балаһы, аҡ һөйөк, затлы)
- Туксаба бор. б.** – тук – боронғо ырыу йәки оран атамаһынан

- Туксура б.** – тук, тулы + сура (*к.*)
- Туктағол б.** – ғаиләлә тыуған балалар үлеп торһа, йәки, киреһенсә, балалар артык күбәйеп китһә, үлемде йәки тыууызы туктатыу теләге менән кушылған исем – тукта + кол
- Туктамыш б.** – ғаиләлә балаларзың үлемен йәки тыууынын туктатыу теләге менән кушылған исем (*сағ.* Туктағол)
- Туктар б.** – ғаиләлә балаларзың үлеме (йәки тыууы) туктар тигән өмөт менән кушылған исем
- Туктарбай б.** – туктар (*к.*) + бай
- Тулғанай б.** – тулған ай (*сағ.* Айбулат)
- Тулыбай б.** – һыу өстөндәге сайкалыш; көс ғәйрәт
- Тулбай б.** – тулы + бай
- Тунғатар б.** – таңқатар (төнгө карауыл); төндә, таңға табан тыуған бала
- Турабай б.** – тура (ғәзел) + бай
- Турама б.** – тура (ғәзел) + мән (зат, гүзәл)
- Турахан б.** – тура, ғәзел хан
- Турғай б.** – хан исеменән (*күс.* – бәләкәй, гүзәл)
- Туры б.** – тура, ғәзел
- Турьян б., ф.** – *к.* Түрйән
- Түлебай б.** – *к.* Түләбай
- Түләбай б.** – түләп алынған бала (*сағ.* Сатлык)
- Түләк б.** – 1. баһалкы; 2. язғы бәрәс (*күс.* – кәзерле бала)
- Түләкбай б.** – түләк (*к.*) + бай
- Түләкән б., ф.** – түләп алынған бала (*сағ.* Сатлык)
- Түрйән б.** – түрә йән; акыллы, һәйбәт йән
- Түрәбай б.** – түрә + бай
- Тәнәй б.** – бәбәй, сабый

- Тәнәкәй б.** – сабый, бәпәй һүзенең иркәләү варианты
Тәүелбай б. – тәүге бала (бай)
Тәүлийәр б., ф. – тәүге йәр

У

- Уғатар б.** – ук атар (илен һаклар)
Узар б. – узар, алдан булып
Уйлан б. – уйлап эш ит
Уйылдан б. – Казакстандың Актүбә далаларынан башланған Уйыл йылғаһы атамаһынан. Башкортостандың Рәсәй ғәскәрзәре сафында был йылға буйында хәрби походтарға һәм хәрби хезмәттә булуызары иҫтәлегенә кушылған исем
Укбай б. – ук + бай; илен һаклаусы
Укбирзе б. – уксыны, илен һаклаусыны бирзе (Алла)
Улан б. – ир бала
Уланбай б. – улан (к.) + бай
Улдан б. – данлы ул (улан)
Улзаман б. – ул (улан) + заман; замана улы
Улйән б., ф. – ул (улан) + йән
Ултан б. – ул + таң, таң улы
Ултаң б. – ул (улан) + таң; таң улы, таңда тыуған
Ульябай б. – улья (1. файза, кулға кергән мал; 2. трофей) + бай
Упак б. – упакай (томбойок) һүзенән кысқартылған исем булыуы ихтимал
Ураз б. – бәхет, ырыс, кот
Уразай б. – Ураз исеменең иркәләү варианты
Уразбай б. – ураз (к.) + бай
Уразбак б. – бәхетле булып кил

- Уразбакты б. – бәхетле бала бакты (тыузы)
- Уразбәк б. – бәхетле бәк
- Уразгилде б. – бәхет, ырыс килде (тыузы)
- Уразғол б. – ураз (к.) + гол
- Уразғужа б., ф. – бәхетле хужа, әфәнде
- Уразғәле б., з. – ураз (к.) + гәле (бөйөк, оло, юғары, кәзерле)
- Уразғәли б. – к. Уразғәле
- Уразмай б., неол. – май айында тыуған ураз (к.)
- Уразмат б. – Уразмөхәмәт
- Уразмөхәмәт б., з. – ураз (к.) + мөхәмәт (данлы, мактаулы)
- Уразмәт б., – к. Уразмөхәмәт
- Уразтимер б. – ураз (к.) + тимер (к.)
- Ураз б. – к. Ураз
- Уразай б. – к. Уразай
- Уразбай б. – к. Уразбай
- Уразбак – к. Уразбак
- Уразбакты – к. Уразбакты
- Уразбахты – к. Уразбакты
- Уразбәк – к. Уразбәк
- Уразгилде – к. Уразгилде
- Уразғол – к. Уразғол
- Уразғәле – к. Уразғәле
- Уразғәли – к. Уразғәли
- Уразлы б. – бәхетле, котло
- Уразмай – к. Уразмай
- Уразмат – к. Уразмөхәмәт
- Уразмәй – к. Уразмай исеменең иркәләү варианты
- Уразмәт – к. Уразмөхәмәт
- Уразымбәт – халкымдың бәхете, кото

- Урак б. – урак вақытында тыуған бала
- Уракай б. – Урак исеменең иркәләү варианты
- Уракбай б. – урак вақытында тыуған бай
- Ураксы б. – урак урыусы
- Урал б. – Урал таузары һәм территорияһы атамаһы
- Уралбай б. – Уралда тыуған бай, ир, изге, хужа
- Урман б. – урманда тыуған малай
- Урманай б. – Урман (к.) исеменең иркәләү варианты
- Урманбай б. – урманда тыуған бай
- Урмансы б. – урман эшмәкәре
- Урмантай бор. т., монг. – урманлы, урман эйәһе
- Урманшах б., ф. – урманда тыуған шах
- Утарбай б. – утарза тыуған бай
- Утарғәле б., ғ. – утарза тыуған ғәле (бөйөк, оло, кәзерле)
- Утарғәли б. – к. Утарғәле
- Ушан б. – кызык
- Ушийәр б., ф. – кызык йәр
- Ушияр – к. Ушийәр

Ү

- Үзәнбай б. – үзән + бай, үзән буйында тыуған бай
- Үзбәк б. – 1. үзебеззең бәк; 2. Урта Азияла йәшәүсе милләт һәм шул милләттең вәкиле
- Үлйәбай б. – үлйә (һуғышта алынған табыш) + бай
- Үлйәкәй б. – үлйә (трофей) һүзенең иркәләү варианты
- Үлмәс – к. Үлмәс
- Үлмәс б. – үлмәс, озақ йәшәр
- Үлмәсбай б. – үлмәс, озақ йәшәр бай
- Үлмәскол б. – үлмәс (к.) + кол
- Үлмәсхан б. – үлмәс (к.) + хан

- Үлэмэй б.** – озақ йәшәр
Үләнбай б. – үләнле урында тыуған бай
Үмәрғол ғ.,б. – ғүмерле кол
Үрген б.– 1. тәхет, урын; 2. йәш үсенте
Үсәргән б. – боронғо башкорт ырыуы исеме
Үтәбай б. – бик бай
Үтәгән – 1.б. – ир бала биреүзе һорап теләк теләгәндән
 һуң тыуған бала 2. *монг.* – өтүген ер, изге ер Аллаһы
Үтәғол б. – үтә + кол; теләк үтәлгәндән һуң тыуған
 бала
Үтәкол – к. Үтәғол
Үтәй б. – Алланан үтенеп алынған ир бала
Үтәмеш – к. Үтәй
Үтәш – к. Үтәй

Ф

- Фазлыхан ғ.,б.** – хөрмәтле, өстөн, кешелекле, белемле,
 аңлы хан
Фазлыбәк ғ.,б. – намыслы, өстөн, кешелекле, белемле,
 аңлы бәк
Фазылхан ғ.,б. – намыслы, кешелекле, өстөн, аңлы хан
Фаизхан ғ.,б. – фаиз (1. теләгенә ирешеүсә, енеүсә;
 2. тулы, мул) + хан
Файданур б.,ғ. – фаззалы, нурлы
Фарукшат ғ.,б. – шат; якшы менән насарзы ныклап
 айыра белеүсә
Фарухшат – к. Фарукшат
Фархшат – к. Фарукшат
Фаршат – к. Фарукшат
Фидаил ғ.,б. – илде коткарғыусы

Фиршат *ф., б.* – бик шат

Фәизхан – *к.* Фаизхан

Фәнир *з., б.* – фән ире

Фәнүхан *з. б.* – гилемле хан

Х

Хажибәк *з., б.* – хажға барған бәк

Хажидархан *з., б., монг.* – хажға барған дархан (*к.*)

Хажихан *з., б.* – хажға барған хан

Хажинан *з., б.* – мыкты хажи (хажға барған)

Хазирур *з., б.* – хазир (күз алдындағы) + ур (хәрби ныгымта)

Хакбирзе *з., б.* – Алла бирзе дөрөс кешене

Хакколой *з., б.* – хак (ғәзел, дөрөс) + колой (кол һүзенең иркәләү варианты)

Хаматхан *з. б.* – мактаулы, лайык хан

Хамматхан *з., б.* – *к.* Хаматхан

Хан *б.* – башлык, хан, хан улы

Ханбала *б.* – хан балаһы

Ханбирзе *б.* – хан тыузы

Ханбәк *б.* – хан + бәк

Хангилде *б.* – хан килде (тыузы)

Ханзат *б.* – хан заты

Ханзафар *б., т.* – хан еңеүе, уңышы

Ханислам *б., з.* – мосолмандарзың ханы

Ханкай *б.* – Хан исеменең иркәләү варианты

Ханмырза *б., ф.* – хан + мырза (түрә балаһы, дәрәжәле кеше, кусты)

Хансура *б.* – хан (*к.*) + сура (*к.*)

Хантимер *б.* – тимер һымак нык хан

- Ханшура** б., з. – хан (к.) + шура (кәңәш); хандың кәңәшсене
- Хасбуран** з., б. – буран һымак ғәйрәтле кеше
- Хатибхан** з., б. – хатиб (өгөтләүсе, вәғәз һөйләүсе, оратор) + хан
- Хозайбирзе** – хозай (Алла) + бирзе
- Хозайгол** – хозай (Алла) + коло
- Хөбәил** з., б. – илде ярату
- Хужабай** ф., б. – хужа + бай
- Хужабәк** ф., б. – хужа + бәк, бәк әфәнде
- Хужамбирзе** ф., б. – хужа + тыузы
- Хызырбай** з., б. – хызыр (мосолман легендаларындағы мөғжизә кылыусы, тере һыу табыусы Хызыр Ильяс исеменән) + бай
- Хәбибколой** з., б. – хәбиб (һөйөклө дуҫ) + колой
- Хәжибәк** з., б. – к. Хәжибәк
- Хәжинурхан** з., б. – хажға барған нурлы хан
- Хәзирур** з., б. – к. Хәзирур
- Хәйбир** з., б. – мөңгелек бала бирзе (хозай)
- Хәйбирзе** з., б. – к. Хәйбир
- Хәйзәрхан** з., б. – хәйзәр (арыҫлан) + хан (к.)
- Хәлитхан** з., б. – хәлит (мөңгелек, ғүмерлек; дуҫ) + хан (к.)
- Хәмитхан** з., б. – мактаулы, зыяһныз хан
- Хәмәтхан** – мактаулы хан
- Хәсэнбай** з., б. – хәсэн (якшы, сибәр күркәм) + бай
- Хәсэнбәк** з., б. – хәсэн (якшы, сибәр күркәм) + бәк
- Хәтерйән** б., ф. – хәтерле, хәтергә калырлык йән

Һ

- Һабай б.** – һабан һүзәнән (һабан вақытында тыуған)
- Һабанак** – *к.* Һабай
- Һабанғол б.** – һабан вақытында тыуған кол
- Һабансы б.** – һабан һөрөүсе, иген сәсеүсе
- Һағынбай б.** – һағынып көтөп алынған бала
- Һакколай з., б.** – *к.* Хакколай
- Һамарбай** – *к.* Самарбай
- Һарыбай бор. т., б.** – һары + бай. Борон төрки халыктарза
һары төҫ – алтын төҫө затлы төҫ итеп һаналған
һәм һары төҫтәге әйберзәр ихтирам ителгән
- Һарыбулат бор. т., з.** – һары (*к.* Һарыбай) + булат
(жорос)
- Һарымһак бор. т., й.** – үсемлек һарымһак. Борон төрки
халыктарза ошо зәһәр, әсе үсемлек баланы яуыз
көстәрзән һаклаһын тигән теләк менән исем итеп
кушылған
- Һарынбай** – *к.* Һарыбай
- Һатлык** – *к.* Сатлык
- Һатыбал** – *к.* Сатыбал
- Һатыбалды** – *к.* Сатыбал
- Һатыусы** – *к.* сауза итеүсе
- Һеләүһен б.** – бесәйзәр ғаиләһенә караған йырткыс
йәнлек
- Һикһәнбай б.** – был исемде йөрөтөүсе бала һикһән
йәшкә етһен тигән теләк, йәки бала тыуғанда
атаһы 80 йәштә булғанды белдереп кушкандар
- Һөйөндөк б.** – көтөп алынған балаға һөйөнөү
- Һөйөнөс б.** – кыуаныс; көтөп алынған балаға кушылған

Һөйәрбай б. – һөйөклө, көтөп алынған бай

Һөйәрғол б. – һөйөклө, кәзерле

Һөйәрәмбәт б. – һөйөклө халкым

Һөнәрғол ф., б. – һөнәр эйәһе

Һунарбай б. – һунар ваҡытында тыуған

Һунарғол б. – һунар ваҡытында тыуған

Һунарысы б. – һунарға йөрөүсе

Һунарша б. – һунарысы шаһ

Һунаршаһ б. – к. Һунарша

Ч

Чанбарис бор. монг., т., й. – чон (бүре) + барс (к.)

Чаныш бор. т., т., й. – чон (бүре) + иш; бүре балаһы.

Ир баланың бүре һымак көслө, йылғыр булыуын теләп кушылған

Ш

Шайбәк ф., б. – иң яҡшы бәк

Шакирхан ғ., б. – шакир (шөкөр итеүсе, рәхимле) + хан (к.)

Шакман бор. т., б. – борон батырзарға бирелгән дәрәжә.

1552 йылда башкорт иленән Казанға урыс батшаһы

Иван Грозныйға барған дүрт илсенен береһе Тамьян

ырыуы башлығы Шәғәли Шакмандың исеме

Шәмиғол ғ., б. – шәм + кол; яқтыртыусы кол

Шарапкол ғ., б. – шарап (1. кәзер хөрмәт, дан; 2. бәхет;

3. затлылык, аҡ һөйөклөлөк) + кол

Шатмырза ф., б. – шат + мырза (түрә балаһы, дәрәжәле кеше; кусты)

Шаһбай ф., б. – шаһ (шах) + бай

Шаһибай *ф.,б. – к.* Шаһбай

Шоңкар *б.* – ыласындар гаиләһенә караған зур йырткыс ата кош, ырыу кош

Шөкөрбай *ғ.,б.* – тормоштан, хәл-әхүәлдән риза, шөкөр итеүсе бай

Шәйбәк *ф.,б.* – иң якшы бәк

Шәмсихан *ғ.,б.* – кояшлы хан

Шәрипкол *ғ.,б.* – шәрип (1. атаклы, хөрмәтле; 2. изге, мәрхәмәтле) + кол

Шәрифбай *ғ.,б.* – шәрип (*к.* Шәрипкол) + бай

Шәрифкол *ғ.,б.* – *к.* Шәрипкол

Шәрифхан – шәрип (*к.* Шәрипкол) + хан

Ы

Ыласын *б.* – зур йырткыс кош. Тотем батыр, кыйыу кешегә карата әйтелә

Ынйыбай *б.* – затлы, киммәтле бай, ир, изге

Ырғыз *б.* – йылға исеменән

Ырымбәт *б.,ғ.* – ырымлы өммәт

Ырыс *б.* – бәхет, шатлык

Ырысбай *б.* – ырыс (*к.*) + бай

Ырысйән *б.,ғ.* – бәхетле йән

Ырысбилде *б.* – ырыс (*к.*) + билде (тыузы)

Ырыскол *б.* – ырыс (*к.*) + кол

Ырыскужа *б.,ф.* – бәхетле хужа

Ырысмөхәмәт *б.,ғ.* – бәхетле, мактаулы, данлы

Ырысмәт – *к.* Ырысмөхәмәт

Ырысъян *б.* – *к.* Ырысйән

Э

Этбай б. – эт + бай. Мәжүсилек осоронда эткә табы-
 ныу билгеһе итеп кушылған исем; эт кеүек нык
 булһын тигән теләк менән дә кушылған

Эткол б. – эт + кол (*к.* Этбай)

Ә

Әбделхан ғ.,б. – тыңлаусан, мәңгелек хан

Әбдихан ғ.,б. – *к.* Әбделхан

Әбелхан ғ.,б. – тоғро, ғәзел, дөрөҗ хөкөм итеүсе хан (*к.*)

Әзғол ғ.,б. – тоғро, ғәзел кол

Әзелбай ғ.,б. – тоғро, ғәзел бай

Әзелгилде ғ.,б. – тоғро, ғәзел кеше килде

Әзелхан ғ.,б. – тоғро, ғәзел хан

Әзиғол ғ.,б. – *к.* Әзғол

Әиткол ғ.,б. – ғәйет вақытында тыуған кол

Әйетбай ғ.,б. – ғәйет вақытында тыуған бай

Әйеткол – *к.* Әиткол

Әлбай ғ.,б. – бай

Әлбий ғ.,б. – бей (бәк)

Әлбәк ғ.,б. – бәк

Әлебай ғ.,б. – ғәле (бөйөк, оло, кәзерле) + бай

Әлибай ғ.,б. – *к.* Әлебай

Әлибәк ғ.,б. – *к.* Алибәк

Әлимбай ғ.,б. – бай, ғалим, ғалим әфәнде, изге, ир

Әлимбәк ғ.,б. – *к.* Ғәлимбәк

Әлимғол ғ.,б. – ғалим + кол

Әлимсура ғ.,б. – ғалим + сура (*к.*)

Әлкә б. – боронғо башкорт ырыуы

Әлүк б. – әле үк, хәзер үк
Әминбәк з.,б. – әмин (тыныс, имен, ышаныслы, тоғро) + бәк
Әмирбай з.,б. – әмир (1. бойороусы; 2. өлкә йәки дәүләт башлығы) + бай
Әмирбәк з.,б. – әмир (к. Әмирбай) + бәк
Әмиртимер з.,б. – тимер әмир (к. Әмирбай)
Әмирхан з.,б. – әмир (к. Әмирбәк) + хан
Әндәрбай з.,б. – әндәр (бик һирәк, бик затлы) + бай
Әндәрбәк з.,б. – әндәр (бик һирәк, бик затлы) + бәк
Әндәрхан з.,б. – әндәр (к. Әндәрбай) + хан
Әнүәрбәк з.,б. – әнүәр (бик нурлы, бик якты) + бәк
Әриткол з.,б. – фәрит (тиндәшһез берзән-бер) + кол
Әсбай з.,б. – бай
Әсеғол б. – әсе + кол
Әсән бор.т. – иҫән-һау, сәләмәт
Әсәнбай з.,б. – әсән (к.) + бай
Әсәнбәк з.,б. – әсән (к.) + бәк
Әүәлбай з.,б. – әүәл (иң тәүге беренсе) + бай
Әхмәтбай з.,б. – әхмәт (иң данлы, иң мактаулы) + бай
Әхмәтбижан з.,б. – әхмәт (к. Әхмәтбай) + бей (бәк) + йән
Әхмәтхан з.,б. – әхмәт (к. Әхмәтбай) + хан (к.)

Ю

Юлабай б. – юлда + абай (һак бул); ағай, ырыу башлығы
Юлай б. – юлда тыуған; Салауат Юлаевтың атаһының исеме
Юламан б.,з. – юл + аман. Балаға аман (иҫән) гүмер юлы теләп кушылған
Юлан б. – юлда тыуған

- Юлбағар б. — юлға күз йүнәлтеүсе, сәйәхәтсе
- Юлбай б. — юлда тыуған бай
- Юлбак б. — юлға кара
- Юлбакты б. — юл + бакты
- Юлбарис б. — юлда тыуған барис (алдан күреүсән, акыллы)
- Юлбарс б. — юлда тыуған барс (к.)
- Юлбарыс б. — эре, көслө, йылғыр йырткыс йәнлек
- Юлбирзе б. — юлда тыуған
- Юлбаш б. — юлда тыуған баш кеше
- Юлбулат б. — юлда тыуған, булат коросо һымак нык
- Юлгилде б. — юлда тыуған
- Юлғотло б. — юлда тыуған котло, бәхетле (бала)
- Юлдан б. — юлда тыуған
- Юлдаш б. — юлдаш, иптәш
- Юлдашбай б. — юлдаш (к.) + бай
- Юлдыбай б. — юлда тыуған бай
- Юлдыкай б. — юлда тыуған (иркәләү варианты)
- Юлкай б. — юлда тыуған (иркәләү варианты)
- Юлмөхәмәт б. — юлда тыуған, данлы, мактаулы
- Юлсур б. — Юлсура исемәнән
- Юлсура б. — юлда тыуған сура (к.)
- Юлсыбай б. — юлсы + бай
- Юлсығол б. — юлсы + гол
- Юлтай б. — юлда тыуған
- Юлтимер б. — юлда тыуған балаға тимерзәй нык һаулыҡ теләп кушылған исем
- Юлтый бор. б. — юлда тыуған
- Юлуй б. — юлда тыуған
- Юлымбәт б., ғ. — юлсылар өммәтенән

Юльяхшы т. – тормош юлы якшы булһын тигән теләк ята исем нигезендә

Юнай б. – арка һөйәгенәң ике як эргәһе; таяныс, тотка мәғәнәһендә

Юнысбай ғ., б. – юныс (күгәрсен) + бай

Юнысбәк ғ., б. – юныс (күгәрсен) + бәк

Я

Ябалак б. – кош исеме (бәхет килтереүсе тип һанала)

Яғылбай б. – яғылбай – ыласындар ғаиләһенә караған йырткыс кош, тотем

Языкбай б. – яз тыуған бай. “Язык боронғо төрки телендә яз килде тигәнде аңлата; шул ук вақытта язык, гонаһ тигән мәғәнәһе лә булыуы ихтимал

Яйык б. – Яйык йылғаһы исеме менән бәйле

Яйыкбай б. – Яйык (к.) + бай

Яйыккужа б. – Яйык (к.) буйында тыуған хужа

Яктыбай б. – якты + бай

Якшыбай б. – якшы + бай

Якшыбирзе б. – (Алла) якшы бала бирзе

Якшыгилде б. – якшы бала килде

Якшығол б. – якшы кол

Якшыдәүләт б. – якшы, дәүләтле, мөлкәтле

Якшыкай б. – якшы һүзенәң иркәләү варианты

Якшымбәт б. – якшы өммәт (халык)

Якшымырза б., ф. – якшы мырза (түрә балаһы, юғары дәрәжәле кеше; кусты)

Ялан б. – яланда тыуған

Яланбай б. – яланда тыуған бай

Ялауетдин б. – динде ялап һыпырып алыусы

- Ялкын б.** – ут, ялкын
- Ялмырза б.** – кеше файзаһына эшләүсе мырза (түрә балаһы, юғары дәрәжәле кеше; кусты)
- Ялсура б.** – халык файзаһына эшләүсе сура (*к.*)
- Ялсыбай б.** – хезмәт итеүсе бай
- Ялсығол б.** – хезмәтсе кол
- Яман т.** – боронғо төрки халыктарза яңы тыуған балаға яуыз көстәрҙе килтермәү, уларҙы куркытыу өсөн “яман” һүҙе булған исем кушыу йолаһы булған
- Яманбай т., б.** – яман (*к.*) + бай
- Яманбулат т., ҙ.** – яман (*к.*) + булат (корос)
- Яманғол т., б.** – яман (*к.*) + кол
- Ямансар т.** – яманға, насарлыкка бармаусы
- Ямантай т.** – баланы яман көстәрҙән һаҡлау теләге менән кушылған исем (*сағ.* Яман)
- Яманкар – к.** Ямансар
- Яманһары б.** – үтә һары. Боронғо төрки халыктарза һары төҫ – алтын төҫө, затлы төҫ итеп һаналған һәм ихтирам ителгән (*сағ.* Һарыбай)
- Ямаш б.** – 1. бер башкорт ырыуының исеме (бөйрөн кәбиләһенә карай); 2. турғайзар ғаиләһенә караған бөләкәй һайрар кош, тотем; 3. матур, матурлык
- Ямғыр б.** – яуым-төшөм, ямғыр
- Яминсаф б., ҙ.** – йәм + инсаф (тәртиплек, ғәҙеллек, намысһылыҡ, инсафһылыҡ)
- Ямлих б.** – *к.* Йәмлих
- Янбай ф., б.** – *к.* Яңыбай
- Янғалыш б.** – ян (ук атыу коралы, йәйә) + кылыс. Был исем салауат күперә мөгәнәнән белдерә. Боронғо төрки бабаларыбыҙ салауат күперен йәйә һымак

бөгөлгән кылыска окшатып, янкылыс тип атағандар;
яңылыш, йәғни башка бала кәрәкмәй мөгәнәһе лә
булыуы ихтимал

- Янғурас бор. т.** – яңы ураз, яңы бәхет
- Янсыбай ф., б.** – бәхетле бай
- Янтимер ф., б.** – йейән + тимер
- Янтуған ф., б.** – йейән + туған
- Янтүрә ф., б.** – к. Йәнтүрә
- Янузак – к.** Йәнозак
- Янһар – к.** Йәнһары
- Яныш б.** – яныу, ялкынланыу
- Яңыбай б.** – яңы + бай
- Яңылбай б.** – яңыл (яңылыш) + бай
- Яңығужа б., ф.** – яңы хужа
- Ярат б.** – яратыусы яқын кеше
- Ярқынбай бор. б.** – ярық (яқтылык) + бай
- Ярлықап б.** – ярлықау, гәфү итеү
- Ярмак бор. т.** – тәңкә, акса
- Ярылқан б.** – кисереү, гәфү итеү
- Ярыш бор. б.** – 1. бәйге; бергә, йәнәш; 2. йәр + иш
- Ясыбай бор. б.** – ясы (нык) бай
- Яубаһар б.** – яузы баһар
- Яубатыр б.** – яузағы батыр
- Яугилде б.** – яу килгәндә тыуған
- Яуымбай б.** – к. Яуынбай
- Яуымбәт б., ғ.** – ямғырлылар өммәтенән (ямғыр күп
яуған ерзән)
- Яуынбай б.** – кар-ямғыр вақытында тыуған

Катын-кыз исемдәре

А

- Абызбикә бор.т.** – укымышлы, акыллы бикә (*к.*)
- Ағзибә б.,ф.** – ак + зибә (1. бизәкле; 2. матур, гүзәл, зифа)
- Азнабикә ф.,б.** – азна (вакыт берәмеге; йома көн) + бикә (*к.*). Был исемде йома көнө тыуған кызларга йәки бала тапканда инәһе азна буйына ауырыған кызларга кушкандар
- Айбаныу б.,ф.** – ай + бану (хужа катын, бай бисә, бойороусы)
- Айбиби б.,ф.** – ай + биби (бикә, хужа катын, ханым)
- Айбикә б.** – ай + бикә (*к.*)
- Айвариэ б.** – ай + вар (һымак); айлы, ай һымак матур
- Айгизә б., ф., неол.** – ай + гизә
- Айгөл б.,ф.** – ай гөлө
- Айгүзәл б.** – ай һымак гүзәл
- Айғына б.** – тик айға ғына (матур, иркәләү варианты)
- Айдариэ б.,ф.** – ай хужабикәһе
- Айдинә б.,з.** – ай + динә (ышаныу, дин)
- Айзарбикә бор.т., б.** – айдар (*к.*) + бикә (*к.*)
- Айзариэ б.** – *к.* Айдариэ
- Айһылыу бор.т.,б.** – ай + һылыу
- Айзилә б.,з.,неол.** – ай + зилә (миһырбанлылык)
- Айзирәк б.,ф.** – ай + зирәк
- Айзифа б.,ф.** – ай + зифа (сибәр, һылыу, зифа)
- Айзөһрә б.,з.** – ай + зөһрә (1. нур сәсеп балкып тороусы; 2. сәсәк; 3. Зөһрә йондозо, Сулпан, Венера)
- Айкөмөш б.** – ай һымак матур һәм көмөш һымак кәзерле
- Айкояш б.** – ай + кояш

- Айназ б., ф.** – ай һымак матур һәм назлы
- Айназа б. – к.** Айназ
- Айниса б., ғ.** – ай һымак матур кыз, ханым
- Айнур б., ғ.** – ай һымак нурлы
- Айнура – к.** Айнур
- Айра б.** – 1. айырым бер дәрәжәлә, бигерәк тә; 2. груша
- Айсара б., ф., ғ., й.** – ай + сара (бикә, хакимә; ак һөйәк ханым)
- Айсолтан б.** – ай һымак матур, солтан булырлык һәйбәт
- Айсулпан б., ғ.** – ай + Зөһрә йондозо
- Айсын б.** – ысын ай, нәк ай
- Айһолтан б., ғ.** – к. Айсолтан
- Айһылыу б.** – 1. айлы төндә тыуған; 2. ай һымак матур
- Айшан б., ф., неол.** – ай һымак якты, айға окшаш
- Айшат б.** – шатлыклы ай; ай һымак шатлык, кыуаныс килтереүсе
- Айым б.** – миңә айым. Яратып кушыла
- Айытбикә ғ., б.** – ғәйет (байрам) кенә тыуған бикә (к.)
- Акбаныу б., ф.** – ак (саф, изге, бөйөк, зур, бәхет, кот) + бану (к.) (сағ. Айбаныу)
- Акбиби б., ф.** – изге биби (к.); (сағ. Айбиби)
- Акбикә б. – к.** Акбаныу
- Акзифа б., ф.** – изге зифа (сибәр, һылыу, зифа)
- Акйондоз б.** – изге йондоз (к.)
- Аккош б.** – кош исеменән, ырыу кошо, тотем
- Аксара б., ф., ғ., й.** – изге сара (к. Айсара)
- Аксарлак б.** – кош исеме, ырыу кошо, тотем
- Аксолтан б., ғ.** – изге, солтан булырлык
- Аксулпан б.** – изге Зөһрә йондозо
- Аксәскә б.** – ак + сәскә

- Аксәсәк б. – бәхетле сәсәк
- Актуташ б. – бәхетле, изге кыз, туташ
- Акһылыу б. – бәхетле, изге, һылыу
- Алма б. – алма сәсәге һәм емеше
- Алмабикә б. – алма + бану (к. Айбаныу)
- Алмагизә б., ф. – алма баксаһында йөрөүсә
- Алмагөл б. – алма сәсәге
- Алмакай б. – Алма (к.) исеменең иркәләү варианты
- Алмасбикә б. – алмаз (к.) + бикә (к.)
- Алмасейә б. – алма + сейә
- Алсу б. – к. Алһыу
- Алсынбикә бор. б. – ыласын + бикә (к. Айбаныу)
- Алсыу б. – к. Алһыу
- Алсәс б. – ак, һары сәсле
- Алсәсәк б. – ал + сәсәк
- Алтын б. – киммәтле металл
- Алтынай б. – Алтын (к.) исеменең иркәләү варианты
- Алтынбаныу б. – алтын + бану (к. Айбаныу)
- Алтынбикә б. – к. Алтынбаныу
- Алтынгөл б., ф. – алтын (киммәтле) сәсәк
- Алтынкай б. – Алтын (к.) исеменең иркәләү варианты
- Алтынсәс б. – алтын төсөндә сәстәре
- Алһылыу б. – алһыу төстәге һылыу
- Алһыу б. – алһыу йөзлө
- Ангизә з., б. – ан (заман) + гизә; заман сәйәхәтсәһе
- Аңлысафа б., з. – аңлы, белемле, сафа (сафлык, рәхәтлек, хозурлык)
- Аппак б. – бигерәк тә бәхетле, изге
- Арысланбиби б., ф. – арыслан + биби (к. Айбиби)
- Арысланбикә б. – арыслан + бикә (к.)

- Арыубикә б. – арыу (саф, тоғро, матур) + бикә (к.)
- Арыукай б. – арыу (саф, тоғро, матур) һүзенең иркәләү варианты
- Асмабикә з., б. – асма (юғары, бөйөк) + бикә (к.)
- Асылбикә з., б. – к. Асылбикә
- Асылбикә з., б. – асыл (бик якшы, тикмәтле, күркәм, затлы) + бикә

Б

- Бағдагөл бор. т., ф. – яктылык һибәүсә гөл; балкып ултырыусы сәсәк
- Бағданур бор. т., з. – балкып тороусы нур
- Байбикә б. – бай + бикә (к.)
- Байрам б. – байрам көнө тыуған
- Байрамһылыу б. – байрам көнө тыуған һылыу
- Байһылыу б. – бай + һылыу
- Балкизә б., ф. – бал + гизә; баллы сәйәхәтсә
- Балкыя б. – балкып тороусы
- Баллыбикә б. – баллы бикә (к.)
- Барсын б. – ебәк
- Барсынһылыу б. – ебәк + һылыу
- Баянһылыу з., б. – асык, анык, бай һылыу
- Бибиһылыу ф., б. – һылыу хужабикә, һылыу кыз
- Бикә б. – хужа, ханым (борон юғары катлам катын-кыз исеменә кушылып йөрөгән)
- Бикъямал б., з. – бик матур, бик һылыу кыз
- Бирбикә б. – бир бикә (к.) мәғәнәһендә
- Бөрлөгән б. – бөрлөгән емешә
- Бөртөкәй б. – бер генә бөртөк, тиндәшһез (иркәләү варианты)

Буранбикә б. – буранлы көндө тыуған бикә (к.)
Бүлэк б. – бүлэк, атаһы үлгәс тыуған кыз исеме
Бүлэкбикә б. – бүлэк + бикә
Бүлэкәй б. – бүлэк исеменен иркәләү варианты
Бәгдинур бор. т., з. – балкыш тороусы нур
Бәгдинура – к. Бәгдинур

Ғ

Ғәзелбикә з., б. – тоғро, ғәзел бикә (к.)
Ғәзәбикә з., б. – һөйөклө бикә (к.)
Ғәйнибикә з., б. – иң якшы бикә (к.)
Ғәйшәбикә з., б. – йәшәүсе бикә (к.)
Ғәлиәбикә з., б. – бөйөк бикә (к.)
Ғәрифбикә з., б. – акыллы бикә (к.)

Д

Дамира бор. т. – боронғо төрки “димер” һүзенән, “тимер”
мәғәнәһенә эйә тигән караш бар
Дингезбикә бор. т., б. – дингез хәтле оло бикә (к.)
Дүшәмбикә ф., б. – азнаның беренсе көнө – дүшәмбе көн
тыуған бикә (к.)
Дәүләтбикә з., б. – бай, бәхетле бикә (к.)

Е

Ебәк б. – нәфис тукыма
Ейәнбикә б. – ейән + бикә (к.)
Езбикә б. – ез + бикә (к.); бизәкле бикә мәғәнәһендә
Емеш б. – емеш, орлок
Емешбикә б. – емеш (к.) + бикә (к.)

Зөһрәбикә б. – Зөһрә йондозо + бикә (к.)

И

Изелбикә б. – изел + бикә (к.)

Илбикә б. – ил бикәһе (к.)

Илгенә б. – ил өсөн генә

Илгизә б. – ил буйлап сәйәхәт итеүсе

Илгүзәл б. – илдең матуры, сибәре, гүзәле

Илдариә б. – илдең хужабикәһе

Илдария б. – к. Илдариә

Илзида б. – илдең үсәүе, көсәйеүе

Илсөйә б. – илен, ватанын, халкын яратыусы

Илсөйәр б. – к. Илсөйә

Илфира б. – илдең өстөнләгө

Илһөйәр б. – к. Илсөйә

Именбикә з., б. – имен (иңән-һау, тыныс) + бикә (к.)

Инийебикә б. – ынйы + бикә (к.)

Инсебикә б. – инселәнгән, тәғәйенләнгән бикә (к.)

Ирек б. – азатлык

Иркә б. – иркә кыз

Ирәгөл б., ф. – иркә, гөл кеүек сибәр

Исәнбикә – к. Именбикә

Ишбикә б. – иш, иштәш, тиндәш бикә (к.)

Ишлекәмәр б., з. – айға тиндәш, иш

Ишмиямал б., з. – матур, һылыу, күркәм иш (тиндәш)

Ишсолтан б., з. – солтандың тиндәше (ише); борон солтан

һүзе катын-кыз исемдәренә кушылған

Й

- Йомабикә** *з., б.* – йома + бикә (*к.*); йома көнө тыуған бикә
- Йондоз** *б.* – йондоз, йондоз һымак балкып тора
- Йопар** *б.* – йопар, хушбуй
- Йопарбикә** *б.* – йопар (*к.*) + бикә (*к.*)
- Йопарсолтан** *б., з.* – йопар (*к.*) + солтан
- Йофар** *б.* – *к.* Йопар
- Йөзбикә** *б.* – йөзлөк – бөркәнсек менән тыуған бикә (*к.*); бәхетле кыз. Йөзлөктә тыуған кешене бәхетле була тип иҗәпләйзәр
- Йөзләбаныу** *б., ф.* – йөзлөклә тыуған, бәхетле баныу (*к.* Айбаныу)
- Йөзләбикә** *б.* – йөзлөклә тыуған бәхетле бикә (*к.*)
- Йөзләйһан** *б., ф.* – йөзлөклә тыуған; йһандың бәхетле кызы
- Йөзләкамал** *б., з.* – йөзлөклә тыуған, камил, бәхетле
- Йөзләкәй** *б.* – йөзлөклә тыуған, бәхетле
- Йөзләмаһи** *б., ф.* – йөзлөклә тыуған, бәхетле, ай һымак
- Йөзләниса** *б., з.* – йөзлөклә тыуған бәхетле кыз
- Йөзләнур** *б., з.* – йөзлөклә тыуған, бәхетле, нур сәсеп тороусы
- Йөзләямал** *б., з.* – йөзлөклә тыуған, бәхетле, һылыу, күркәм
- Йөзөкәй** *б.* – йөзлөклә, бәхетле
- Йөзөм** *б.* – йөзөм емеше
- Йөзөмбикә** *б.* – йөзөм (*к.*) + бикә (*к.*)
- Йөзөнур** *б., з.* – йөзө нурлы
- Йөзһылыу** *б.* – матур, һылыу йөзлө
- Йыһанбикә** *ф., б.* – донъяның хужабикәһе
- Йәмбикә** *б.* – йәмле, һылыу бикә

Йәмлебикә б. – к. Йәмбикә
Йәнбикә ф., б. – йәндәй бикә (к.)
Йәнсылу ф., б. – к. Йәнһылыу
Йәнтүрә ф., б. – йән + түрә
Йәнһылыу ф., б. – матур, һылыу йән
Йәшбикә б. – йәш + бикә (к.)

К

Кешбикә б. – кеш + бикә (к.); кәзерле, затлы бикә
Кинйәбаныу б., ф. – кинйә (гаилләлә иң һуңғы бала) +
баныу (к. Айбаныу)
Кинйәбикә б., ф. – кинйә (гаилләлә иң һуңғы бала) + бикә (к.)
Кинйәгөл б., ф. – гаилләлә иң һуңғы бала, гөл кеүек матур
Кинйәсолтан б., з. – кинйә + солтан
Кинйәһылыу б., з. – кинйә к. + һылыу
Көләмбикә б. – көләс бикә (к.)
Көмөш б. – киммәтле металл
Көмөшбаныу б., ф. – көмөш (к.) + баныу (к. Айбаныу)
Көмөшбикә б. – көмөш (к.) + бикә (к.)
Көмөшнур б., з. – көмөш + нур
Көмөшһылыу б. – көмөш + һылыу
Көнбикә б. – кояш һымак, якты + бикә (к.)
Көннур б., з. – кояш һымак нурлы
Көнсолтан б., з. – көн + солтан
Көнсәғизә б., з. – кояш һымак якты, бәхетле, мул тормошло
Көнһылыу б. – кояш һымак якты, һылыу
Көнъямал б., з. – кояш һымак матур, һылыу, күркәм
Көсәбикә б. – к. Көсәбикә
Көсәбикә б. – көтөп, теләп алынған бикә (к.)
Күркеямал б., з. – матур, һылыу, күркәм

- Күркәмбикә б. – матур, һылыу, күркәм бикә (к.)
 Күсбикә б. – күс + бикә; күскәндә тыуған
 Күшһылыу б. – күскәндә тыуған һылыу
 Кәримәбикә з., б. – йомарт, киң күңелле бикә (к.)

К

- Казнабикә з., б. – казна (хазина, байлык) + бикә (к.)
 Каракаш б. – кара кашлы, һылыу
 Карасәс б. – кара сәсле, матур
 Карлуғас б. – кош атамаһынан яһалған исем, изге кош
 Касылбикә з., б. – хасил (яралған, барлыкка килгән) + бикә (к.)
 Колансәс б. – сәсе колан төсөндә, матур
 Колбанат б., з. – тыңлаусан кыз
 Колбикә б. – тыңлаусан бикә (к.)
 Колбәғизә б., з. – тыңлаусан, һуңғы бала, кинйә
 Колгизәр б., ф. – тыңлаусан сәйәхәтсе
 Колғына б. – тик кол ғына, тыңлаусан ғына
 Колзаһира б., з. – тыңлаусан, бик матур, нур сәсеүсе
 Корбанбүләк з., б. – үзен үзе аямайынса физа итеүсе бүләк
 Корбанһылыу з., б. – үзен үзе аямайынса физа итеүсе һылыу
 Котлобаныу бор. т., ф. – бәхетле, мактаулы бануы (к. Айбануы)
 Котлобикә бор. т., б. – бәхетле, мактаулы бикә (к.)
 Котлониса бор. т., з. – бәхетле, мактаулы бикә (к.)
 Котфиә б. – бәхетле
 Кояшбикә б. – кояш һымак, матур бикә (к.)
 Кояшһыһан б. – донъяның кояшы
 Кунакбикә б. – кунак + бикә

Кызбикә б. – кыз + бикә (к.)

Кыздәүләт б. – кыз + дәүләт (байлык)

Кызниса б. – кыз + бикә (к.)

Кәзербикә з., б. – кәзерле бикә (к.)

М

Малбикә б. – бай бикә (к.)

Маянһылыу б. – баян + һылыу; бай һылыу

Минвафа б., з., ф. – миңле + вафа (тоғро, ышаныслы). Элек миң бәхет, ырыс, талант билдәһе тип һаналған; миң элементлы исемдәр миң бозолмаһын өсөн дә кушыла.

Был бөтә түбәндә бирелгән исемдәргә лә кағыла

Минзада б., з., ф. – миңле, бәхетле бала (к. Минвафа)

Минзилә б., з., ф. – миңле, бәхетле, таза, саф

Минзира б., з., ф. – миңле, бәхетле зира (мәғәнәһе билгеһез)

Минзифа б., з., ф. – миңле, бәхетле, зифа буйлы, матур

Минзиә б., ф. – миңле, бәхетле зия (нурлы, якты)

Минниса б., з. – миңле, бәхетле бикә (к.)

Миннур б., ф. – миңле, бәхетле, нурлы

Минсазака б., з. – миңле, бәхетле, тоғро, эскерһез, ихлас күңелле

Минсафа б. – миңле, бәхетле, саф, хозур

Минсәғирә б., ф. – миңле, бәхетле, ялкынлы

Минсәғүрә б., з. – миңле, бәхетле, ялкынлы

Минсәфирә б., з. – миңле, бәхетле, илсе, тулы хокуклы вәкил

Минтаһира б., з. – миңле, бәхетле, саф, гонаһһыз

Минһара б., – миңле, бәхетле, һары. Һары төсө, алтын төсө затлы төс тип һаналған

Минһылыу б. – миңле, бәхетле һылыу

- Миңбикә б.,з. – миңле, бәхетле бикә (к.)
- Миңвафа б.,з. – к. Минвафа
- Миңзада – к. Минзада
- Миңзаһира б. – миңле, бәхетле, иҫкә алыусы, зекер итеүсе
- Миңзаһида б.,з. – миңле, бәхетле, изге, тыйнак, суфый
- Миңзаһизә – к. Миңзаһида
- Миңзаһира б.,з. – миңле, бәхетле, бик матур, нур сәсеүсе
- Миңзилә – к. Минзилә
- Миңзирә – к. Минзира
- Миңзифа – к. Минзифа
- Миңйыһан б.,ф. – донъяның миңле, бәхетле кызы
- Миңкамал б.,з. – миңле, бәхетле, етеш, кәмселекһез
- Миңкәбирә б.,з. – миңле, бәхетле, бөйөк ,оло
- Миңлебанат б.,з. – миңле, бәхетле кыз
- Миңлебаньу б.,ф. – миңле, бәхетле бикә (к.)
- Миңлебаян б.,з. – миңле, бәхетле, бай, көслә
- Миңлебикә б. – миңле, бәхетле бикә (к.)
- Миңлебүләк б. – миңле, бәхетле бүләк
- Миңлебәзәр б.,з. – миңле, бәхетле, тулған ай һымак матур
- Миңлевафа – к. Минвафа
- Миңлевәсилә б.,з. – миңле, бәхетле, айырылмаҫ дуҫ, көтә белеүсе
- Миңлевәсимә б.,з. – миңле, бәхетле, матур, һылыу
- Миңлегөл б.,ф. – миңле, бәхетле, гөл һымак матур
- Миңлеғания б.,з. – миңле, бәхетле, бай, мал-мөлкәтле
- Миңлеғаян б.,з. – миңле, бәхетле, күренекле
- Миңлеғәлимә б.,з. – миңле, бәхетле, укымышлы
- Миңлеғәйшә б.,з. – миңле, бәхетле, йәшәүсе
- Миңлеғәлиә б.,з. – миңле, бәхетле, бөйөк
- Миңлеғәрифә б.,з. – миңле, бәхетле, ажыллы

- Миңлегәширә б.,з.** – миңле, бәхетле гәширә (1. унынсы (бала); 2. дуҫ, иптәш, кәрзәш)
- Миңлезада** – *k.* Минзада
- Миңлезәһиә б.,з.** – миңле, бәхетле, асык ялтырап тороусы
- Миңлезиада** – *б.,з.* – миңле, бәхетле, алдынгы, өстөн
- Миңлезилә** – *k.* Минзилә
- Миңлезифа** – *k.* Минзифа
- Миңлезөбәржәт б.,з.** – миңле, бәхетле, асыл таш зөбәржәт (изумруд) һымак матур. Көнсығыш халыктарында зөбәржәт кешегә мөхәббәт һәм уңыш килтереүсә таш булып һанала
- Миңлезөһрә б.,з.** – миңле, бәхетле, нур сәсеп балкып тороусы сәсәк, Зөһрә йондозо
- Миңлезәйнәб б.,з.** – миңле, бәхетле, таза кәкүк
- Миңлейыһан б.,ф.** – ғаләмдең миңлеһе, бәхетлеһе
- Миңлекамал** – *k.* Миңкамал
- Миңлекәбирә** – *k.* Миңкәбирә
- Миңлекәй б.** – миңле, бәхетле (иркәләү варианты)
- Миңлекәримә б.,з.** – миңле, бәхетле, йомарт, киң күнелле
- Миңлекәмәр б.,з.** – миңле, бәхетле, ай кеүек, матур
- Миңлелиә б.,з.** – миңле, бәхетле, тау кәзәһе, иркә
- Миңлемөхәrrәмә б.,з.,й.** – миңле, бәхетле, изге, һижри йылының беренсе айы – мөхәrrәм айында тыуған кыз. Мөхәrrәм айында төрлө һуғыштар, яу тыйылған
- Миңлемәрийәм б.,бор.т.,й.,з.** – миңле, бәхетле, һөйөклө, ғәзиз, кәзерле
- Мәрийәм** – Ғайса бәйгәмбәрзең әсәһенең исеме
- Миңлениса** – *k.* Минниса
- Миңленур** – *k.* Миннур
- Миңленура** – *k.* Миннур

- Миңлеразия б.,з.** – миңле, бәхетле, риза булыусы, күнелгә ятышлы
- Миңлеракиә б.,з.** – миңле, бәхетле, үсеп барыусы, алдан барыусы
- Миңлерәкиә** – *k.* Миңлеракиә
- Миңлерәмзиә б.,з.** – миңле, бәхетле, үрнәк
- Миңлерәсүлә б.,з.** – миңле, бәхетле, хәбәр килтереүсе
- Миңлерәүилә б.,з.** – миңле, бәхетле, язгы кояш
- Миңлерәшизә б.,з.** – миңле, бәхетле, тура юлдан барыусы, кыйыу, зирәк
- Миңлесабира б.,з.** – миңле, бәхетле, сабыр, түземле
- Миңлесаима б.,з.** – миңле, бәхетле
- Миңлесара б.,бор.й.,з.** – миңле, бәхетле сара (1. *ф.* – иң якшы, асыл; 2. *з.* – хәкимә, акыл эйәһе; 3. *й.* – ырыу башлығы, инәһе)
- Миңлесариға б.,з.** – миңле, бәхетле, етез
- Миңлесафа.** – *k.* Минсафа
- Миңлесафия б.,з.** – миңле, бәхетле, саф, эскерһез дус
- Миңлесорур б.,з.** – миңле, бәхетле, шатлык, кыуаныс
- Миңлесөгөзә б.,з.** – миңле, бәхетле, юғарыға күтәреләүсе
- Миңлесылыу б.** – *k.* Миңлеһылыу
- Миңлесәлиә б.,з.** – миңле, бәхетле, йыуатыусы
- Миңлесәриғә** – *k.* Миңлесариға
- Миңлесәриә б.,з.** – бәхетле, миңле; шишмә; шат йыр; асыл, затлы
- Миңлесәрүәр б.,ф.** – миңле, бәхетле, етәксе, дәрәжәле
- Миңлетәнзифа б.,з.** – миңле, бәхетле, тазартыусы, паклаусы
- Миңлетәнзифә б.,з.** – *k.* Миңлетәнзифа
- Миңлетәрзимә б.,з.** – миңле, бәхетле тәржемәсе
- Миңлеүәсилә б.,з.** – миңле, бәхетле, айырылмас дус

- Миңлеүәсимә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, бик сибәр, һөйкөмлө
- Миңлефакиһа б.,ғ.** – миңле, бәхетле, шат күңелле, тапкыр
- Миңлефакия – к.** Миңлефакиһа
- Миңлефруз б.,ғ.** – миңле, бәхетле, яктыртыусы, нурландырыусы
- Миңлефәнидә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, фәнидә (мәғәнәһе билгеһез)
- Миңлефәғидә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, эшсән, тырыш
- Миңлефәрзиә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, вазифалы
- Миңлефәрзәнә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, ғалим, ақыллы, зирәк
- Миңлефәсиха б.,ғ.** – миңле, бәхетле, матур һөйләүсе
- Миңлефәсихә – к.** Миңлефәсиха
- Миңлефәриҙә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, бриллиант, тиндәшһез
- Миңлефәрүз б.,ғ.** – миңле, бәхетле, осоусы, һауаға күтәреләүсе
- Миңлехан б.,ғ.** – миңле, бәхетле хан
- Миңлехафиза б.,ғ.** – миңле, бәхетле һаҡлаусы, Көрһәнде ятка белеүсе
- Миңлеһаят б.,ғ.** – миңле, бәхетле тормош
- Миңлеһәбирә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, хәбәрсе, белекле
- Миңлеһәмизә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, маҡтаулы
- Миңлеһәниә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, миһырбанлы
- Миңлеһәсби б.,ғ.** – миңле, бәхетле, затлы нәсәлдән
- Миңлеһәнә б.,ғ.** – миңле, бәхетле
- Миңлеһылыу б.,ғ.** – миңле, бәхетле, һылыу
- Миңлеһәзиә б.,ғ.** – миңле, бәхетле бүләк
- Миңлешәрифә б.,ғ.** – миңле, бәхетле, атаклы, хөрмәтле, изге
- Миңлеһәнүзә б.,ғ.** – миңле, бәхетле фәнүзә (яктырткыс, маяк)

Миңлеямал б.,з. – миңле, бәхетле, матур, һылыу, күркәм

Миңниса б.,з. – миңле, бәхетле кыз бала, бикә (к.)

Миңнур – к. Миннур

Миңнури – к. Миннур

Миңнуриә – к. Миннур

Миңсабира б.,з. – к. Миңлесабира

Миңсара – к. Миңлесара

Миңсафа – к. Минсафа

Миңсылыу б.,з. – к. Миңлеһылыу

Миңсәғизә б.,з. – миңле, бәхетле, мул тормошло

Миңхәбирә – к. Миңлехәбирә

Миңһылыу – к. Миңлеһылыу

Миңшәрифә – к. Миңлешәрифә

Миңъямал б.,з. – к. Миңлеямал

Мәрийенбикә з.,б. – ынйы, коралл + бикә (к.)

Мәхбүббикә з.,б. – һөйләнгән, яратылған бикә (к.)

Н

Назбикә ф.,б. – иркә, назлы, грациялы бикә (к.)

Назлыбикә – к. Назбикә

Назлыһылыу ф.,б. – иркә, назлы һылыу

Назбикә – к. Назбикә

Нурбикә з.,б. – нурлы бикә (к.)

Нурлыбикә – к. Нурбикә

Нурсәсәк з.,б. – нурлы, матур сәсәк

Нурсейә з.,б. – нурлы сейә

Нурбүләк з.,б. – нурлы, матур бүләк

О

Оскон б. – саткы, оскон

Ө

Өммөтбикә *з., б.* – әсә бикә (*к.*)

Өмөтбикә *ф., б.* – көтөп, өмөт итеп алган бикә (*к.*)

Р

Рысбикә *б.* – бәхетле бикә (*к.*)

С

Сейәбикә *б.* – сейә (емеш) + бикә (*к.*)

Сибәргөл *б.* – матур, сибәр

Сибәрбикә *б.* – матур, сибәр бикә (*к.*)

Сибәр *б.* – матур, сибәр гөл (сәсәк)

Сисәнбикә *ф., б.* – шишәмбе (азнаның икенсе көнө) + бикә (*к.*); шишәмбе көнө тыуған бикә

Солтанбикә *з., б.* – һөйөклө бикә (*к.*)

Сөйөмбикә *б.* – һөйөклө, һөйкөмлө кыз

Сөйәрбикә *т.* – һөйкөмлө бикә (*к.*)

Сулпан *б.* – Таң йондозо (Венера планетаны)

Сыуакбикә *б.* – сыуаклы (қояшлы) көн тыуған бикә (*к.*)

Сәскә *б.* – *к.* Сәсәк

Сәскәбикә *б.* – сәсәк кеүек матур бикә

Сәсәк *б.* – сәсәк һымак матур, нәфис

Сәфәрбикә *з., б.* – сәфәр + бикә (*к.*)

Т

Талирбикә *р., б.* – талир (боронго бер һумлык көмөш акса, уны катын-қыз кейемдәрен бизәп такқандар) + бикә (*к.*)

Танһыкбикә *б.* – танһык, көтөп алынған бикә (*к.*)

- Таңбикә б.** – таңда тыуған бикә (*к.*)
- Таңгөл б., ф.** – таңда тыуған, гөл һымак матур кыз
- Таңзифа б., ф.** – таңда тыуған матур, зифа
- Таңиә б.** – таңда тыуған
- Таңсулпан б.** – таң йондозо, сулпан (Венера планетаһы)
- Таңһылыу б.** – таңда тыуған һылыу кыз
- Татлыбикә б.** – татлы + бикә (*к.*)
- Теләкбикә б.** – теләп алынған бикә
- Теләүбикә** – *к.* Теләкбикә
- Тимербикә б.** – тимер һымак нык, таза бикә (*к.*)
- Томанбикә б.** – томанлы вақытта тыуған
- Туғанай б.** – яңы тыуған ай һымак матур
- Туйбикә б.** – туй вақытында тыуған
- Туктабикә б.** – ғаилләлә балалар үлеп торһа, йәки, кире-
һенсә, балалар күп булһа, үлемде йәки тыууызы
туктатыу теләге менән кушылған исем
- Туташ б.** – еткән йәш кыз
- Тәңкәбикә б.** – тәңкә (катын-кыздарзың кейемен йәки
сәсен бизәкләү өсөн тағылған көмөш акса) +
бикә (*к.*)

У

- Ука б.** – алтын, көмөш менән бизәкләп эшләнгән тукума
йәки таһма; алтын-көмөш бизәкле, матур
- Укабикә б.** – ука (*к.*) + бикә (*к.*); матур кыз
- Уразбикә б.** – ураз (бәхет, кот) + бикә (*к.*)
- Уразгөл б.** – ураз (бәхет, кот) + гөл (*к.*)
- Уразбикә** – *к.* Уразбикә
- Уразгөл б.** – *к.* Уразгөл

Ү

Үлмәсбикә б. – үлмәс + бикә; борон балалар үлеп торганда “был бала үлмәһен, торһон” тигән теләк менән кушылған исем

Үлмәскамал б., ҙ. – үлмәс (к. Үлмәсбикә) + камал (камил, етешһезлекһез)

Үлмәсъямал б., ҙ. – үлмәс (к. Үлмәсбикә) + матур, һылыу

Үмербикә б., ҙ. – ғүмерле бикә

Үтәбикә б. – һорап алынған бикә (к.), үгәлгән теләк

Ф

Фәрхибикә ҙ., б. – шат бикә (к.)

Фәсәхәтбикә ҙ., б. – телгә оҫта, матур һөйләүсе бикә (к.)

Фәхирбикә – к. Фәхрибикә

Фәхрибикә ҙ., б. – данлы, данлыклы бикә (к.)

Х

Ханака бор. б. – хан кызы

Хөббибикә ҙ., б. – хөбби (һөйөклө) + бикә (к.)

Хөрбикә ҙ., б. – ирекле, азат бикә

Хөрмәбикә ф., б. – хөрмә емеше + бикә

Хөснибикә ҙ., б. – матур, күркәм, гүзәл бикә (к.)

Хурбикә ҙ., б. – йәннәттәге гүзәл кыз

Һ

Һабанбикә б. – һабан ваҡытында тыуған бикә (к.)

Һанака бор. б. – к. Ханака

Һандуғас б. – матур һайрай торған бәләкәй күсәр кош

- Һомай б.** – мифик кош. Уның күлэгәһе кемгә төшһә,
шуға бәхет килә тип һаналған изге кош
- Һөйөмбикә б.** – *к.* Сөйөмбикә
- Һөйөндөк б.** – шатландык; кыуаныслы
- Һөйәрбикә б.** – *к.* Сөйәрбикә
- Һөйәркэй б.** – Сөйәрбикә исеменәң иркәләү варианты
- Һыйлыбикә б.** – һыйлы, һыйлаусан бикә (*к.*)
- Һылыу б.** – һылыу, матур
- Һылыубаныу б., ф.** – һылыу (*к.*) + бануу (*к.*)
- Һылыубикә б., ф.** – һылыу (*к.*) + бикә (*к.*)
- Һылыукай б.** – һылыу исеменәң иркәләү варианты
- Һыуһылыу б.** – һыу һымак һылыу

Ш

- Шаршамбикә ф., б.** – шаршамбы көн тыуған бикә (*к.*)
- Шаһибикә ф., б.** – шаһка тиң бикә (*к.*)
- Шифабикә з., б.** – һауыктырыусы, дауалы бикә
- Шәмсибикә з., б.** – кояш һымак матур бикә (*к.*)
- Шәмсихан з., б.** – кояш һымак матур, ханға тиң
- Шәрифбикә з., б.** – кәзерле, мактаулы, мәрхәмәтле бикә (*к.*)
- Шәһәрбикә ф., б.** – шәһәр (1. билдәле, данлыклы; 2. кала) + бикә (*к.*)

Ы

- Ынйы б.** – затлы, ынйы кеүек матур, киммәт. Борон
ынйы бөртөгө кешегә бәхет килтерә тип ышанғандар
- Ынйыбикә б.** – ынйы (*к.*) + бикә (*к.*)
- Ынйыкай б.** – Ынйы (*к.*) исеменәң иркәләү варианты
- Ырысбикә б.** – ырыслы, бәхетле бикә (*к.*)

- Әлимбикә *з., б.* – ғалим + бикә (*к.*)
- Әлүәнбикә *з., б.* – әлүән (төрлө, күп төрлө) + бикә (*к.*)
- Әнүәрбикә *з., б.* – Әнүәр (бик нурлы, бик якты) + бикә (*к.*)
- Әсмәбикә *з., б.* – Әсмә (бик юғары, бөйөк) + бикә (*к.*)
- Әтнәбикә *б.* – әтнәкә (берәй эпш-хәлдең күзгә ташланмаған нескәлектәре, хикмәтле яктары) + бикә (*к.*)
- Язгөл *б., ф.* – яз + гөл, яз һымак матур гөл, сәскә
- Яктыйән *б., ф.* – якты, нурлы, асык йән
- Якшыбикә *б.* – якшы + бикә (*к.*)
- Яланбикә *з., б.* – ялан якта, яланда тыуған бикә (*к.*)
- Ямалбикә *з., б.* – матур, һылыу, күркәм бикә (*к.*)
- Яманбикә *б.* – яман + бикә (*к.*); баланы яуыз заттарзан һаклау өсөн кушылған исем
- Яңылбикә *б.* – *к.* Яңылбикә
- Яңыл *б.* – яңылыш һүзенән; ғаиләлә гел кыз тыуып торғанда, яңылышып, малай тыуһын тигән теләктән кушылған исем
- Яңылбикә *б.* – яңыл (*к.*) + бикә (*к.*)

КУЛЛАНЫЛҘАН ӨЗӘБИӘТ

Кузеев Р.Г. Башкирские шежере. Уфа, 1960

Валиди Ә.Т. Хәтирәләр. Өфө, “Китап”, 1996

Валиди Ә.Т. Башкортостандың тарихы. Төрөк һәм татар тарихы. Өфө, “Китап”, 1994

Саттаров Г.Ф. Исемен матур, кемнәр куйган? Казан, 1989

Справочник личных имен народов РСФСР. М., 1987

Гафуров А.Г. Лев и кипарис (о восточных именах). Москва, “Наука”, 1971

Тупеев С.Х. (Төпәйев С.Х.) Башкирский именной. Справочник личных имен с написанием вариантов на русском и башкирском языках. Уфа, 2004

Хисамитдинова Ф.Г., Султанова Р.И. Русско-башкирский словарь-справочник личных имен, отчеств, фамилий. Уфа, 2004

Кусимова Т.Х., Бикколова С.А. Башкорт исемдәре. Өфө, “Китап”, 2000

ЙӨКМӘТКЕҢЕ

Инеш һүз	3
Ир-ат исемдәре	6
Катын-кыз исемдәре	96
Кулланылган әзәбиәт	116

Научно-популярное издание

ХИСАМИТДИНОВА Фирдаус Гильмитдиновна

ТУПЕЕВ Салават Харисович

**БАШКИРСКИЕ ИМЕНА
ТЮРКСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ**

(на башкирском языке)

Редакция мәдире *С.М. Рәхимова*

Мөхәррире *Г.А. Раянова*

Рәссамы *С.М. Ефименко*

Бизәләш мөхәррире *Ф.Ф. Ислахов*

Техник мөхәррире *Г.Ә. Янзүжипа*

Корректорлары *Г.Б. Кинйәбаева, З.М. Фәлишина*

Компьютерза нәшергә әзерләүсе *Е.Н. Асабина*

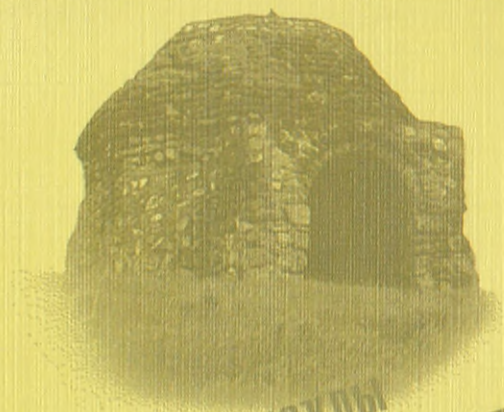
Нәшр. лиц. № 04380; 26.03.01. Йыйырға бирелде 27.02.06. Башырға кул куйылды 04.03.06. Кағыз форматы 84x108^{1/32}. Офсет кағызы. Таймс гарнитураһы. Офсет ысулы менән басылды. Шартлы басма таб. 6,30.

Шартлы буяу отт. 6,72. Исәп-басма таб. 4,65. Тиражы 300 дана.

Заказ № 1.0025.06.

Башкортостан Республикаһының
“Башкортостан “Китап” нәшриәте” дәүләт унитар предприятиһы.
450001, Өфө, Левченко урамы, 4а.

Башкортостан Республикаһының “Өфө полиграфкомбинаты”
дәүләт унитар предприятиһында басылды.
450001, Өфө, Октябрь проспекты, 2.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКЦИОНЕРЛІК ҚАҒАПАНЫ
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКЦИОНЕРЛІК ҚАҒАПАНЫ»

